

మహిళా జీవిత సమస్యలకు దర్పణాలు మల్లాది సుబ్బమ్మ రచనలు

1. ఇస్లాం : స్త్రీలు	(పరిశీలనాత్మక గ్రంథం)	15-00
2. క్రైస్తవం : స్త్రీలు	, ,	- -
3. హిందూమతం : స్త్రీలు	, ,	- -
4. భారతనారి ఆచరణ : మూలం (ఎం. ఎన్. రాయ్)		
	అనువాదం : మల్లాది సుబ్బమ్మ	10-00
5. వివాహము : నేడు, రేపు	(సంకలనం)	20-00
6. ఆధునిక స్త్రీ	(వ్యాసావళి)	15-00
7. మహిళాభ్యుదయం	, ,	15-00
8. బంగారు సంకెళ్ళు	, ,	10-00
9. మహిళాదళాల్లం	, ,	7-50
10. స్త్రీ విమోచన	, ,	7-50
11. ఓ మహిళా ముందుకు సాగిపో	, ,	7-00
12. మారుతున్న సమాజం : మహిళలు	, ,	7-00
13. భావ వాహిని	, ,	5-00
14. విముక్తి ఉద్యమాలు : మహనీయులు	, ,	5-00
15. తల్లె పిల్లను చంపితే ?	, ,	5-00
16. మనం దేనికి బానిసలం ?	, ,	5-00
17. Saga of Struggle	(Essays)	30-00
18. మాతృత్వానికి మరో ముడి	(కదాసంపుటి)	20-00
19 Women. Tradition & Culture	(Essays)	60-00
20. ప్రేమ + సెక్సు = నీతి	(నవల)	17-00
21. వెలిగిన జ్యోతి	, ,	12-00
22. కాంతి కిరణాలు	, ,	12-00
23. చీకటి వెలుగులు (మేలుర్రతి 15-00)	, ,	10-00
24 ఈ దేశం నాదేనా ?	(మిసీ నవల)	5-00
25. ఆం. ప్ర మహిళోద్యమం : మహిళా సంఘాలు (1960-1984)		20-00
26. WOMEN'S MOVEMENT : WOMEN'S		
	ORGANISATIONS	- -
27. సామ్రాజ్ఞి రుద్రమదేవి	(బాలల నవల)	- -

ఆవిశ్చనా ప్రదర్శనలు

ఎం.వి.రామమూర్తి

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు [ప్రై] లిమిటెడ్,

శి, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ, మెహిదీపట్నం,

హైదరాబాదు - 500 028

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు నెం. 32

ఆలోచనా తరంగాలు

ఎం. వి. రామమూర్తి

ప్రథమ ముద్రణ : 1984

ప్రతులు : 1000

© తచయితవి.

వెల :- 12-00

వల్లెషర్స్ :

ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు

శి, ఎం. ఐ. జి. హెచ్, కాలనీ, మెహదీపట్నం,

హైదరాబాదు - 500 028 ఫోన్ : 31423

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్ :

వికాసం

శి, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ, మెహదీపట్నం,

హైదరాబాదు - 500 028. ఫోన్ : 31423

ముద్రణ :

లిబర్రి ప్రింటర్స్,

చీరాల - 523 155.

విషయసూచిక

పేజీ నెం.

కృతజ్ఞతలు	IV
స్వవిషయం	V
సమాలోచన	1
హేతువాది జి. వి. కృష్ణారావు	7
కవిరాజులోని హేతువాదం	17
నాటక రచయిత డా॥ కొర్రపాటి	21
మూఢవిశ్వాసాలపై డా॥ కోపూర్ పోరాటం	28
ఎం. ఎస్. రాయ్	33
శ్రీ జి. వి. పున్నయ్యశాస్త్రి విశిష్ట వ్యక్తిత్వం	36
విద్యారంగములో	39
కులతత్వము : విద్యాలయ పాలకవర్గాలు	47
విద్యార్థుల ఆందోళనలు	52
స్వాతంత్ర్యానంతర ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యారంగము	62
సాంఘిక స్వాతంత్ర్యము : త్రిమశిక్షణ	69
మన గ్రామసీమలు రేపు	74
ఈనాటి మధ్యతరగతి పాత్ర	80
మన వివాహచట్టాలు - మార్పులు, చేర్పులు	86
స్వాయనిర్ణయంలో జాప్యం	92
పత్రికా శాసనాలు	99
పౌరహక్కులు	104
సమానత	110

కృతజ్ఞత

ఈ గ్రంథంలోని వ్యాసాలు ఒక్కసారిగా రాసినవి కావు. అనేక సంవత్సరాల కాల వ్యవధిలో రాసినవీ. చదివినవీ. కొన్ని వ్యాసాలు, మరికొన్ని రేడియో ప్రసంగాలు, ఇంకా కొన్ని రేడియో ఉపవ్యాస సారాంశాలూ. పత్రికలు, సభావేదికలూ, ఈ వ్యాస భావాలకు వాహికలు.

ఈ వ్యాసాలను వెలికితీసి, వాటికి విలువ ఉందని నిర్ణయించి, బలవంతంగా వాటికి ముద్రాణాయోగ్యత కల్పించిన నా జీవిత సహచరి మల్లాది సుబ్బమ్మకు నా ధన్యవాదాలు.

ఈ వ్యాసాల పునర్ముద్రణకు అవకాశం కల్పించిన పత్రికలవారికి, సంచికల సంపాదకులకూ, ఆకాశవాణి విజయవాడ, హైదరాబాదు కేంద్రాలవారికి నా కృతజ్ఞత.

—రచయిత

స్వ విషయం

“ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణలు” ఒక వినూత్న ప్రయత్నం. ఇతర సంస్థలతో రూపసామ్యం వున్న ఆదర్శాలలో, లక్ష్యసాధనా విధానాలలో, కార్యాచరణ రీతులలో భిన్నమైనది.

వ్యక్తి జీవితంలో, సమాజ జీవితంలో అన్ని రంగాలలో ప్రజాస్వామ్యం చెల్లి విరిసి మూడు పూవులు, ఆరు కాయలుగా వర్ధిల్లాలని ఈ సంస్థ అభిమతం, ఆశయం కూడాను.

ఇలాంటి ప్రయత్నాలు పూర్వం జరిగినవి. ప్రస్తుతం జరుగుచున్నవి. కాని, వానికి—ఈ ప్రయత్నానికి తారతమ్య మున్నది. ఉదాత్త మయిన ఆశయాలతో, ఉత్తేజంపొందిన మేధావుల సమిష్టి సహకార కృషి ఫలితంగా ఈ సంస్థ ఉద్భవించింది.

విశ్వ జనీనతే దీని విశిష్టత. మొత్తం మానవ ప్రపంచ సంస్కృతీ సాహిత్యాలు దీని వారసత్వం. ముఖ్యంగా భారతదేశ సంస్కృతిలో ఇంత వరకు మరుగున పడిన మాణిక్యాలు—వార్షిక, కపిల, కణామల మతాలు, సిద్ధాంతాలు దీని సొమ్ము. తెలుగుదేశమే కాదు, తెలుగు భాష విస్తరించిన ప్రాంతమంతా దీని కార్యక్షేత్రము.

ప్రపంచంలో విప్లవాలు ఎక్కడ వచ్చినా, ఏ కాలమందు జరిగినా, అవన్నీ దీనికి అధ్యయన యోగ్యాలే. ఇంగ్లండులో 1689లో బ్రిటిషు రాచరికానికి పరిమితులు, హద్దులు విధించిన విప్లవం; అమెరికాలో 1773లో పా్రితనిధ్యాధికారమున్నవారే వస్తులు విధించగల హక్కుదారులనే ‘ప్రజాస్వామ్యం’ సూత్రాన్ని ఎలుగెత్తిచాటిన విప్లవం; 1789లో స్వేచ్ఛ, సమానత్వము, సౌభ్రాతృత్వము ఆదర్శాలుగా విజయసంతమయిన ఫ్రెంచి విప్లవం; 1917లో ‘భూమి, తిండి, కాంతి’ నినాదాలతో కార్మికవర్గం, మధ్య తరగతి రష్యాలో సాధించిన విప్లవం; 1947లో భారతదేశం పొందిన స్వాతంత్ర్యం; 1949లో కష్టకఠిణం చైనాలో జరిగిన విప్లవం మొదలయిన చారిత్రాత్మక సంఘటనలను లోతుగా, సునిశితంగా, సమ్యక్ దృష్టితో పరిశీలించి తదనుగుణమైన ప్రచురణలు చేయాలని ఈ సంస్థ ఆదర్శం.

సామాజిక పరివర్తనకూ, భావగమనానికి అవినాభావ సంబంధ మున్నదనే విషయం జగద్విదితం. అయితే భావాలు ప్రాతిభాసికాలేనా

లేక మానవ మ స్తిష్కములో ఉంచయించిన తరుణం నుంచీ ప్రత్యేక గమన సూత్రాలతో స్వతంత్ర లక్షణాలు కలిగి పెంపొందుచున్నవా? రెండవ స్వరూపం అవశ్య పరిగ్రహణయోగ్యం. ఈ సూత్రాన్ని విశ్వవిఖ్యాత విప్లవవాది, మేధావి అయిన యమ్. ఎన్. రాయ్ 1948 లో ప్రవచించాడు. ఈ భావన యీ సంస్థకు జీవగర్భ.

వ్యక్తివాదం, హేతువాదం, మానవవాదం ఈ సంస్థను శాసించే త్రికము (త్రిగుణాలు). మానవులంతా ఒకటే; మానవ సమాజానికి మూలం మానవుడే; మానవుని అభ్యున్నతియే మానవ సమాజ ఆభ్యుదయానికి, శ్రేయస్సుకు కొలమానం లేక పరుమానం; ప్రకృతి నియమద్ధమైనది కనుక ప్రకృతినుంచే ఉద్భవించిన మానవుడుకూడా వస్తుతః నియమబద్ధుడు అంటే హేతువాది. కనుక అతడు నీతివంతుడుగా మనగలడని ప్రకటించిన రాడికల్ హ్యూమనిజం యొక్క తాత్విక సిద్ధాంతం ఈ సంస్థకు వెలుగు బాటగా అడుగడుగునా ప్రభావితం చేస్తుంది.

మానవవాదం యీనాటిది కాదు. మానవజాతి సహజంగా మనుగడ సాగించినప్పటినుంచీ యీ తాత్విక చింతన జరుగుతూనే వచ్చినది. కాని ఆధునిక యుగంలో మానవ విజ్ఞానం ఎంతో అభివృద్ధి చెందటంతో ప్రస్తుతం నూతన భాష్యాలతో, వినూత్న విషయ పరిజ్ఞానంతో ఆ పాత కాలపు మానవవాదాన్ని పరిశీలించి, సవరించి, పునరుద్ధరించవలసిన అవసరమేర్పడినది. ఆకృషి ఫలితమే యమ్.ఎన్.రాయ్ నవ్యమానవవాదం.

స్వేచ్ఛావిపాస, సత్యాన్వేషణ మానవ మనుగడ ప్రేరకాలని పేర్కొనటం ఈ నవ్యమానవవాద విశిష్టత. (1) అంతరాత్మ ప్రేరిత నీతి లేక దైవ నిర్దేశిత నీతి: (2) ప్రయోజనాత్మక నీతి; అనే రెంటికీ ప్రత్యామ్నాయంగా హేతుబద్ధమయిన నీతిని చాటిచెప్పినది. రాజకీయరంగంలో పార్టీ రహిత ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రతిపాదించినది. ఆర్థిక రంగంలో సహకార సంబంధమయిన ప్రణాళికా రచనలను రూపొందించినది. సాంస్కృతిక రంగంలో భావ స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని గుర్తించినది. సాంఘికంగా కుల, మత, వర్గ, లింగ, ప్రాంతీయ, భాష, జాతి, దేశ విభేదాలను నిరసించినది; విశ్వజనీయ సంస్కృతికి విలువనిచ్చినది. ఏకత్వంలో భిన్నత్వాన్ని, భిన్నత్వంలో ఏకత్వాన్ని చూడగల్గినది. అంధ విశ్వాసాలకు గొడ్డలి పెట్టు. ప్రబోధ కార్యక్రమాలను బలపరుస్తుంది. అందులో ఒక భాగమే ఈ సంస్థ ప్రచురణ యత్నం.

ఈ ప్రకృతికి అతీతమయిన మరే యితర శక్తి లేదని తెలుసుకొనటం తన మనుగడకు, భవిష్యత్తుకు తానే బాధ్యుడనని గుర్తెరగటం, తన క్షేమానికి, అభ్యున్నతికి, తోటి మానవుల శ్రేయస్సుకూ వైరుధ్యంలేదనే విషయాన్ని గ్రహించి సమాజ స్థితిగతులను మెరుగు పరచబానికి ఉద్యుక్తుడు కావడం ఉత్తమ మానవలక్షణం.

ఈ మానవవాద లక్ష్యాలనే 1892 లో నెలకొల్పబడిన అంతర్జాతీయ హ్యూమనిస్టు నైతిక సంఘం మరోరూపంలో ప్రకటించినది. భారత రాజకీయ హ్యూమనిస్టు సంఘాన్ని ఆ ప్రపంచ సంస్థ గుర్తించి పూర్తి సభ్యత్వాన్నిచ్చినది. ఆ అంతర్జాతీయ సంఘం ఐదు ఖండాలలోని అనేక దేశాలలో ఆనుబంధ సంస్థలు కలిగి అసమానమైన కృషి సాగిస్తున్నది.

ప్రస్తుతం ప్రపంచ మానవాళి సాంస్కృతికంగా విషమస్థితిలో చిక్కుకొని యున్నది. ఒకవైపు మత ప్రాబల్యాలు, మరోవైపు ఫాసిజం, కమ్యూనిజంలాంటి నియంతృత్వ విధానాలు చలానుణి అవుతూ ప్రజల సంక్షేమం కొరకు ప్రజల ఆశయాలను నెరవేర్చకపోగా హింసాస్థితికి దిగజారుచున్నవి. దీని ఫలితంగా తృతీయ మార్గాన్వేషణ ప్రారంభమయినది. విజ్ఞానం పెరుగుదల, మానవ మేధస్సు-సృజనాశక్తి అభివృద్ధి చెందడంతో నూతన తాత్విక చింతనలకు ప్రాతిపదిక ఏర్పడినది.

దీనినే నైతిక హ్యూమనిజం అని పిలవటం కూడా కద్దు. ఇది ప్రజాస్వామ్య సూత్రానికి కట్టుబడి వున్నది. ప్రతివ్యక్తి సాధ్యమైనంతగా వికాసం పొందటానికి హక్కు కలిగి యున్నాడు. కేవలం ప్రభుత్వ పరిధిలోనేగాక జీవిత సంబంధాలన్నింటిలోనూ, ఈ ప్రజాస్వామ్య సూత్రం వర్తిస్తుంది. విజ్ఞానాన్ని మానవ వినాశనానికి కాక క్షేమానికి, శ్రేయస్సుకు, నిర్మాణ యుతంగా వినియోగించటం ఈ సిద్ధాంతపు ఆదర్శ ముఖ్య లక్షణాలలో ఒకటి. విజ్ఞానము లక్ష్యాలను నిర్దేశించదు. మానవ శ్రేయస్సును సాధించటానికి అనువైన మార్గాలను సూచిస్తుంది.

హ్యూమనిజం నైతిక దృక్పథం కలది. మానవుని హిందాతనాన్ని, సాధ్యమైనంతలో ప్రతివ్యక్తి ఇతోధికంగా ఇతరుల హక్కులకు భంగం కలుగని రీతిగా స్వయంగా వికాసాన్ని పొందగల హక్కును గుర్తిస్తుంది. సామర్థ్యం, కృమశిక్షణ పేరుతో మానవ జీవితాన్ని యాంత్రీకం చేసే వ్యవస్థను వ్యతిరేకిస్తుంది. యాంత్రీకరణ మానవ విలువలను వమ్ము చేస్తుంది. కనుక, తాత్కాలిక లక్ష్యాలను సాధించే ప్రయత్నంలో సమగ్ర

నియంతృత్వ సిద్ధాంతాలు అమలుపరచ జూచే సమగ్ర యాంత్రీకరణను తోసి రాజంటుంది. సమాజం యెడ బాధ్యతతో సమ్మిళితమైన వ్యక్తి స్వేచ్ఛను లక్ష్యంగా స్వీకరిస్తుంది. భౌతిక అవసరాలను తీర్చటం, భౌతిక పరిస్థితులను మెరుగుపరచటం అనే పేరుతో పైన పేర్కొనబడిన వ్యక్తి స్వేచ్ఛను త్యజించ నిచ్చగించదు. మానసిక స్వేచ్ఛ, మౌలిక చింతన లేనప్పుడు అభ్యుదయం అసాధ్యం.

పిడివాదాన్ని, పిడివాదపు సిద్ధాంతాన్ని తోసిరాజని హ్యూమనిజం స్వేచ్ఛను ప్రోత్సహిస్తుంది. నైతిక విలువలను, సృజనాశక్తులతో సమ్మిళితమైన జీవిత విధానాన్ని, వ్యక్తి వికాసాన్ని లక్ష్యంగా అంగీకరిస్తుంది. మారుచున్న సమాజానికి అనుగుణంగా అభ్యుదయ పథంలో అనుసరించ దగిన మౌలిక జీవిత సూత్రం ఇది.

విజ్ఞానాన్ని ప్రపంచ శాంతి కొరకు వినియోగించ గలిగితే ప్రస్తుత విషమ స్థితినుంచి మానవాళి విముక్తి చెందగలదు. భయవిముక్తుడైన మానవునిపరిపూర్ణ వికాసానికి పరిమితులుండకూడదు. ఈ తాత్విక ఆలోచనా రీతిని మానవ ప్రపంచం ప్రస్తుతం ఎదుర్కొనే సవాలుకు సరియైన జవాబుగా భావించవచ్చును.

ఇలాంటి తాత్విక ధోరణి స్వేచ్ఛా భావుకతను పోషిస్తుంది. కనుక అన్ని సామాజిక రంగాలలోను వినూత్నమయిన రీతిలో స్వేచ్ఛను పెంపొందించి అభ్యుదయ మార్గాన అడుగుల వేయించగల నూతన భావాన్వేషణయే 'ప్రజాస్వామ్య ప్రచురణల సంస్థ' ధ్యేయం.

అట్టి భావాలను ప్రజాబాహుళ్యానికి ఎరుకపరచటం ఈసంస్థ ప్రధమ కర్తవ్యంగా భావిస్తుంది. ఇది సాహసమే కావచ్చు. ప్రమాదభరితం కూడా కావచ్చు. కాని లక్ష్యసాధన కొరకు చేసే ఇట్టి కృషిని విస్మరించ జాలము. ఈ ప్రయత్నానికి, వ్యాపారానికి స్వేచ్ఛావిపాసకల వ్యక్తులందరి సానుభూతి సహకారాలను అర్థిస్తున్నాము.

సభ్యులు : శ్రీ ఎం. వి. రామమూర్తి
శ్రీ కోగంటి రాధాకృష్ణమూర్తి
శ్రీ గుంటువల్లి గోపాలరావు
శ్రీమతి మల్లాది సుబ్బమ్మ
శ్రీ గురిజాల సీతారామయ్య
శ్రీ కొల్లా సుబ్బారావు

ఎం.వి. రామమూర్తి

అధ్యక్షుడు
బోర్డు ఆఫ్ డైరెక్టర్స్

సమాలోచన

భాష నేర్చిన మానవుడు భావ ప్రచారానికై తహతహ పడతాడు. తాను నమ్మిన సత్యాన్ని తన తోటి మానవులకు అందివ్వాలనే ఆకాంక్ష అతని అభివ్యక్తికరణకు మూలం. అందువల్ల చాలామంది అమ వ్యాసాలను ప్రచురించుకుంటారు. దీనివల్ల లాభం ఏమిటి? కేవలము ఆత్మత్వ ప్రేకోసం ఆ వంధాను అనుసరిస్తున్నారా? మరేదైనా కారణమున్నదా? ఇది అలోచనీయాంశము.

వ్యాససంకలనాలు, ఒకపేజ ఇతరతాళి ఎందుకు పనికిరాకపోయినా ఒకందుకు ఉపకరిస్తాయి. రచయిత భావాలలో వచ్చిన మార్పును, అతని వ్యక్తిత్వ పరికరాలని విశదం చేస్తాయి. అంతవరకు అవి ఉపయుక్తమే.

రచనయొక్క విశిష్టతనుబట్టి- తెలి ప్రత్యేకత, ఆలోచనారీతి, పద గాంభీర్యం, విషయ ప్రాధాన్యత, తాత్విక దృక్పథం, నిశిత పరిశీలనాదృష్టి వీటిలో అన్ని లేక కొన్ని- దానికి బిలువ వస్తుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు రచయిత ఏదో ఒక జీవితరంగంలో గణనీయమైన కృషిచేసివుంటే, లేక క్రొత్త పుంతలు తొక్కియుంటేకూడ రచన ప్రాముఖ్యతను సంతరించుకుంటుంది.

ఈ అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఈ గ్రంథస్థ వ్యాసాలను చదివితే కొన్ని భావాలు ఆవిర్భవిస్తాయి.

రామమూర్తిగారు 1937 డిసెంబరు నుండి రాజకీయ కార్యక్రమాలలో పాల్గొంటున్న వ్యక్తి. విద్యార్థి నాయకుడుగా కొంతకాలము, పార్టీ కార్యకర్తగా మరికొన్నాళ్ళు, పార్టీనేతగా ఇంకా కొన్ని సంవత్సరాలు, తరువాత పార్టీరహిత ప్రజాస్వామ్యవాదిగా కృషిచేసిన మనిషి. పదేళ్ళనుండి సంస్థాగతంగా హేతువాద ఉద్యమంలో పనిచేస్తున్న కార్యశీలి 1958 నుండి మహిళోద్యమంతో అభిమానాన్ని, సానుభూతిని, మద్దతును ప్రస్తుతంగా అందించిన పురుషపుంగవుడు. కుటుంబనియంత్రణోద్యమ కార్యకర్త. 1944 నుండి విద్యారంగంతో ప్రత్యక్ష సంబంధం పెట్టుకున్న అధ్యాపక వర్గేతరుడు, 1974 నుండి సంస్థాగతంగా పార్టీయేతర రాజకీయాలలో చురుకుగా బాధ్యతగా పాల్గొన్నవాడు. 1976 నుండి పౌరహక్కుల ఉద్యమాన్ని సంఘటితం చేయడానికి పూనుకున్న మానిసి. 1946 లో మార్క్సి

జాన్ని విడనాడి ఎం. ఎన్. రాయ్ సాహచర్య ఫలితంగా రాడికల్ హ్యూమనిజాన్ని చేపట్టిన సత్యాన్వేషి. ఇప్పుడు హ్యూమనిస్టు ఉద్యమ సంచాలకుడు.

ఇలాంటి వ్యక్తి భావాలు మనకు నచ్చినా నచ్చకపోయినా తెలిసికోవడం అవసరమేమో :

ఈ వ్యాసాలు షుమారు పదునై దేండ్ల కాల వ్యవధిలో వాయబడినవి శైలిలో, వాక్యనిర్మాణంలో. జిన్యాసంలో భావ తీవ్రతలో మార్పు నూనవత్వం సహజంగా గోచరిస్తాయి. ఈ పైపైపూత మెరుగులను విస్మరించి విషయప్రధానంగా పరిశీలించడం అవస్యకర్తవ్యం.

ఈ వ్యాసాల క్రమం వెనుక ఏదైనా హేతుబద్ధత ఉన్నదాయని ఆలోచిస్తే మొదట్లో స్పష్టంగా కనుపించకపోయినా తరువాత గోచరమవుతుంది. హేతువాదానికి ప్రాధాన్యత, విద్యపై నొక్కు, మహిళోద్యమపు ప్రాముఖ్యత, కుటుంబనియంత్రణ ఆవశ్యకత! మానవవాద దృక్పథం యొక్క అవసరం అన్నీ గోచరిస్తాయి. ఈ వ్యాసాలన్నింటిలో ఆసులో గొట్టంలా హ్యూమనిస్టు తాత్విక సూత్రం దర్శనమిస్తుంది.

మానవవాదం (Humanism) వేరు మానవతావాదం (Humanitarianism) వేరు. జాగృతికల ప్రతి మానవుడు పిథిగా మానవతాదాది కాగలడు, తోటివానిపై జాలీ, సానుభూతి, దయ, కరుణ మాత్రమే చూపకలిగేవాడు మానవతావాది. అలాకాక మానవులంతా సమానులని, మానవాళికి మూలం మానవుడేయని, మానవుని అభ్యుదయం వినా మానవాభ్యుదయం ఉండజాలదని, విశ్వసించేవాడు మానవవాది. అందరు మానవులలో దైవాంశ ఉన్నందున మానవులు సమానులు అనేవాడు మతమానవవాది. అలాకాక ప్రతి మానవునిలో హేతుత్వం (Reason) ఇమిడి వున్నదని భావించేవాడు రాడికల్ మానవవాది; నవ్య మానవవాది. అతడు శాస్త్రీయమానవవాది; విశ్వజనీన భావాలుకల మానవవాది. ఈ కోవకు చెందినవాడు రామమూర్తిగారు.

షునుషులు మూడురకాలుగా ఉన్నారు. కొందరు విశ్లేషణా సామర్థ్యంతో ఏమిచేయాలో ఇతరులకు హితవు చెప్తారు. కాని తమ సలహాను తామే పాటించరు. ఆచరణలో తమ మాటలకు భిన్నంగా తామే సంచరి

స్తారు. రెండవతెగవారి మాటలకు చేతలకు భిన్నత్వం ఉండదు. చెప్పేది చెస్తారు; చేసేది చెప్తారు. కాని వారి విషయంలో వారి భావాలకు, వారి వాక్కులకు పొంతన ఉండాలనే నియమం ఉండనక్కరలేదు. మూడవ పద్ధతికి చెందినవారిలో త్రికంజశుద్ధి ఉంటుంది. మనోవాక్కాయ కర్మలకు వైరుధ్యం ఉండదు. ఈ చివరిరకంవారివల్లనే సమాజానికి ప్రయోజనం చేకూరుతుంది.

త్రికరణశుద్ధి కల వ్యక్తి సహజంగా కార్యశీలి అవుతాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు పరిస్థితులు అనుకూలించక కృషి ప్రారంభించక పోవచ్చును. లేక కార్యక్రమము సాగించినా ఫలితం కన్పించక పోవచ్చును. అంత మాత్రాన ఆ వ్యక్తి తన బాధ్యతను విస్మరించలేదు. తన పరిస్థితులు, శక్తియుక్తులు అనుకూలించిన మేరకు అతడు లేక ఆమె కార్యరంగంలోనికి దుముకడానికి ఉద్యుక్తులవుతారు. కార్యవాది కాని సిద్ధాంత కర్త కుంటి వానితో సమానము. సిద్ధాంత బలం లేని కార్యకర్తకు, గుడ్డి వానికి సామ్యం.

రచయితకు సిద్ధాంత వైశిష్ట్యమే కాక కార్యభూతత్వం కూడా ఉన్నది. కనుకనే వివిధ సామాజిక రంగాలలో కృషి సాగిస్తున్నారు. సునిశిత పరిశీలనకు తోడు కార్యవాదిత్వాన్ని జతకూర్చు కుంటున్నారు.

కార్యశీలురుగావుండేవారిలో కొందరికి దూరదృష్టివుండకపోవచ్చును. చెట్లను గమనించగలరు కాని అడవిని చూడలేరు. దరహం మీద గమనించగల శక్తి వారికి ఉండదు. అందువలన తక్షణ కార్యక్రమానికి దీర్ఘకాల కార్యక్రమానికి పొంతన ఉండాలని వారు ఆలోచించలేరు. ఎంతసేపూ తక్షణ కార్యక్రమం మీదనే వారు దృష్టి కేంద్రీకరిస్తారు. అలాంటివారు సహజంగా సంస్కరణ వాదులవుతారు. సంస్కరణే వారికి ఊపిరి, ప్రాణము కూడాను.

మరొక రకపు కార్యశీలురున్నారు. వారికి సంస్కరణ కన్న విప్లవం పై ఆసక్తి మెండు. విప్లవం అంటే కత్తి కర్ర తీసుకొని తిరగబడడమని, లేక పీకలు తప్పించటము మాత్రమే అని భావిస్తే అంతకన్న పొరపాటు వుండదు. విప్లవమంటే బ్రహ్మాండమైన మార్పు; సమూలమైన

మార్పు. ఈనాడు అమలులోవున్న సామాజిక వ్యవస్థను సంపూర్ణంగా మార్చడమే విప్లవం. ఈ విప్లవాన్ని ఆశించేవారుకూడా సంస్కరణను అమలుపరుస్తారు. కాని సంస్కరణతో ఆగిపోరు. వారు ఆచరించే సంస్కరణ విప్లవమార్గంలో ఒక మెట్టు. ఈ రకపు ఆలోచనను రామమూర్తిగారు ఆమోదిస్తారు; పొదిస్తారు. సామాజిక విప్లవం ముందూ లేక రాజకీయ విప్లవం ముందూ అనే సమస్య కాంగ్రెసు సంస్థను 1918 వరకు కలవర పరచింది. 1919 లో గాంధీజీ రంగప్రవేశం చేసిన తరువాత రాజకీయం తెరమీదకు వచ్చింది. అంతమూత్రాన గాంధీజీకి సామాజిక కార్యక్రమం లేదని కాదు. రాజకీయాలకు ప్రాధాన్యత వచ్చిందని మాత్రమే ప్రస్తుతాంశం. సామాజిక విప్లవం రాకుండా పచ్చిన రాజకీయ విప్లవానికి పూర్వాశాండమే రాజకీయ విప్లవం లేకుండా సామాజిక విప్లవం మనజాలదు. రెండింటికీ అవినాభావ సంబంధం ఉన్నది. ఒకటి మరొకదానిపై ఆధారపడియున్నది. ఈ అంశాన్ని రచయిత గుర్తించినట్లు వారి వ్యాసాలు చదివితే తెలుస్తుంది.

మార్పు సిద్ధాంతం ప్రకారం సమాజంయొక్క ఆర్థిక స్థితిగతులు సమాజంయొక్క తత్తిమ్మ అంశాలను అంటే రాజకీయ, న్యాయసంబంధ, నైతిక, తాత్విక, సాంస్కృతిక రంగాలను నిర్ణయం చేస్తాయి. వాటికి స్వతంత్ర ప్రతిపత్తి ఉన్నమాట వాస్తవమైనా అవి పునాదిని మార్చలేవు. అంటే ఆర్థికానికి మార్పుజం పెద్దపీట వేస్తుందన్నమాట. ఆర్థికానికున్న ప్రాధాన్యతను ఎవరూ తగ్గించరు; తగ్గించలేరు. కాగా ఉపరితలానికి విలువ ఇవ్వకుండా సంచరిస్తే వాస్తవాన్ని విస్మరించిన వారమవుతాము. ఆర్థికమూ, ఉపరితలమూ రెండూ సమాన హోదాకలవని గుర్తించాలి. ఒకదాని ప్రభావము మరొకదానిపై తప్పక ప్రసరిస్తుందని గమనించాలి. దీనిని నిరాదరణ చేయడానికి వీలులేదు. కమ్యూనిస్టు చైనాలో 1949 లో ప్రజల కమ్యూన్లు నెలకొల్పబడినా 1966 లో సాంస్కృతిక విప్లవాన్ని మావో ప్రారంభించవలసి వచ్చింది. అంటే ఉపరితలంపై పోరాటాన్ని సాగించవలసిన అవసరం కల్గింది. ఆర్థిక వ్యవస్థ మారినంతమాత్రాన ఉపరితలం దానంతట అది మారదు. దానిని మార్చాలి. కాగా ఆర్థిక వ్యవస్థను మార్చటం, ఉపరితలాన్ని రూపాంతరం చేయటం ఇవి రెండూ ఏకకాలంలో జరగాలి. అయితే విప్లవం యొక్క ఆవశ్యకతను గుర్తించే నిమిత్తం మున్నందుగా భావవిప్లవం రావాలి. ఇది తగినంత

మంది ప్రజలలో వచ్చిన తదుపరి మాత్రమే ఆర్థిక సామాజిక విప్లవాలకై కృషి ప్రారంభింపబడుతుంది. ఈ అంశాన్ని నొక్కి చెప్పాడు ఎం. ఎన్. రాయ్. ఆ భావాన్నే బలపరుస్తున్నాడు రచయిత.

రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం లేకుండా ఆర్థిక ప్రజాస్వామ్యం రాదు. ఆర్థిక ప్రజాస్వామ్యం లేని రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం మనశాలదు. పౌర హక్కుల ప్రసక్తి అవసరమని, ప్రజలకు కావలసినది తిండి బట్టా అని కొందరు వాదిస్తారు. ఆ వాదనలో పసలేదు. తిండికావాలన్నా, సాధించాలన్నా పౌరహక్కుల ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉన్నది. ప్రజలకు ప్రాథమిక అవసరాలు వాటంతట అవి లభించవు. వాటికొసం పోరాటం సాగాలి. ఆ పోరాటం సాగించాలంటే ప్రజలకు మౌలిక హక్కులూ, ద్రాధమిక హక్కులూ అత్యంత ఆవశ్యకము. ఈ అంశాన్ని ఎమర్జెన్సీ రుజువుచేసింది. ఈ విషయాన్ని గమనించిన వ్యక్తి ఈ గ్రంథ రచయిత.

రచయిత రాడికల్ హ్యూమనిజంలో విశ్వాసంకలవాడు. ఆ తత్వానికి హేతువాదం, వ్యక్తివాదం మానవవాదం త్రికాలు. హేతువాదం ఒకవైఖరి. ప్రశ్నించు, ఆలోచించు, నిర్ణయించు, అమలుపరచు అనేవి దాని లక్షణాలు. ఒక పవిత్రగ్రంథాన్నో లేక మహావ్యక్తిని గుర్తిస్తూ విశ్వసించటం దానికివ్యతిరేకం. కార్యకారణ నియమాన్ని గుర్తెరిగి పూర్వాపరాలను పరీక్షించి స్థితిగతులను విశ్లేషించి తన కర్తవ్యాన్ని నిర్ణయించుకుంటాడు హేతువాది.

19వ శతాబ్దంలో వ్యక్తివాదం వెర్రితలువేసి అధిక సంఖ్యాకులను నిర్వీర్యులను చేసింది. తత్ఫలితంగా వ్యక్తివాదానికి చుక్కెదురుగా సమష్టివాదాలు ఉద్భవించాయి. ఒకటి జాతిని ఆధారం చేసుకుని బ్రతికి జట్టకట్టింది. దానిని ఫాసిజమని పిలవవచ్చు. మరొకటి వర్గ ప్రాతిపదికపై పుట్టింది. దానిని కమ్యూనిజం అని పేర్కొంటున్నాము. ఈ రెండూ చైతన్యముతులైన ప్రజాస్వామ్యవాదులను తృప్తిపరచలేకపోయాయి. కనుకనే వ్యక్తివాద పునరుద్ధరణ చేయవలసి వచ్చింది. కాని చరిత్ర పునరావృతం కాదు. ఈసారి వచ్చే వ్యక్తివాదం సహకారవాద చాపాయలుకల వ్యక్తివాదం. అంటే ఈ వ్యక్తి సహకార జీవి. ఒంటిగంటి రామలింగం

కాదు. ఈ వ్యక్తి సమాజంలో జీవిస్తాడు. సమాజం వినా అతడు లేడు. అలాగే అతడు వినా సమాజంలేదు.

రాడికల్ హ్యూమనిస్టు తను విశ్వసించిన తత్వాన్ని తన జీవితంలో ప్రవేశ పెట్టాడు. తన ఆచరణను అది ప్రభావితం చేస్తుంది. అంటే అది అతని వ్యక్తిగత జీవితానికి చుక్కాని. అలాగే అది అతని సామాజిక జీవితాన్ని కూడ శాసిస్తుంది. సంఘంలో అతని ప్రవర్తనను, అతని చర్యలను, కార్యక్రమాలను నియంత్రణం చేస్తుంది. తులనాత్మక పరిశీలన, సమ్యక్ దృక్పథం ఆ తత్వ ఫలితాలు. రాడికల్ హ్యూమనిస్టు కేవలం సిద్ధాంత ప్రచారం చేసే వ్యక్తి కాదు. అతడు లేక ఆమె ఎల్ల వేళలా కార్యసాధనా తత్పరులు. కనుకనే ప్రజలకు కావలసిన ఏదో ఉద్యమంలో- అది ప్రజాస్వామ్య ఉద్యమం, పౌరహక్కుల ఉద్యమం, హేతువాదం, మహిళోద్యమం, కార్మికోద్యమం ఏదైనా కావచ్చు- కృషి చేస్తారు. హ్యూమనిస్టు యధాతథాదికాదు. ఉన్న వ్యవస్థతో తృప్తిచెందడు. ఇంతకంటే ఉత్కృష్టమైన సమాజంకోసం అగ్రులు చాస్తాడు; దానికోసం అహర హమూ శ్రమిస్తాడు. అందువలననే సమగ్ర విప్లవాన్ని లేక సంపూర్ణ విప్లవాన్ని అతడు ఆకాంక్షిస్తాడు. ఆ కారణం చేతనే అన్ని రంగాలలో సామాజిక కార్యదయానికై అతడు కృషిచేస్తాడు. అతనిది పాక్షికదృష్టికాదు. అతనిది సంకుచిత దృష్టికాదు. అతని కార్యరంగం విస్తృతం, బహుళం, వైవిధ్యయుతం. ప్రతి సామాజిక చర్య అతని పరిధిలోకి వస్తుంది. ఈ తాత్విక పూర్వరంగం రచయిత వ్యాసాల స్వభావాన్ని, పరిధిని నిర్ణయించింది.

ఈ వ్యాస సంకలనం రాడికల్ హ్యూమనిజాన్ని ఆచరణాత్మక రూపదర్శనం ద్వారా పరిచయం చేస్తున్నది.

మల్లాది సుబ్బమ్మ

హేతువాది జి. వి. కృష్ణారావు

హేతువాదం అనగానే చాలామందికి నిరీక్ష్వరవాదం స్ఫురిస్తుంది. హేతువాది నిరీక్ష్వరవాది అవుతాడు. అందులో సందేహంలేదు. కాని హేతువాది అంతటితో ఆగడు. మరోలా చెప్పాలంటే ప్రతి నా స్తికుడూ హేతువాది కాడు. హేతువాదులలో అత్యధిక సంఖ్యాకులు నా స్తికత్వాన్ని ఆమోదిస్తారు. ఇటీవల తెలుగుదేశంలో ఈ సందర్భంగా కొంత ఆయోమయం ఏర్పడింది. కొంతమంది పెద్దలు పదాలను రూఢ్యర్థంలోకాక, ఉత్పత్తి అర్థంలో కాక తమ ఇచ్చవచ్చిన రీతిలో నిర్వచనాలుచేసి వాడటంవల్ల ఈ గందరగోళం సంభవిస్తున్నది. ప్రతివ్యక్తి విలక్షణుడే; ఎవరము కాదనము. కాని ఇంత వరకూ చలామణీలో ఉన్న పదానికి క్రొత్త అర్థాన్ని కల్పించి, అలా ఆ పదాన్ని ప్రచారంలోకి తేవడం క్షంతవ్యం కాదు. ఇది భాషయెడల అపచారం; ప్రజానీకానికి అపకారం. అంతేకాదు ప్రయోజనం కూన్యం. తాత్కాలికంగా క్రొత్తదనాన్ని కాంక్షించే ప్రజలు మెచ్చుకోలు అందివ్వ వచ్చును; కాని అచిరకాలంలోనే ఆ మోజు పోతుంది. అంటే ఈ గందరగోళానికి కారణభూతులైనవారిని, వారి సిద్ధాంతాలను ప్రజలు విస్మరించి తీరుతారు. క్రొత్త అర్థంలో పదాన్నివాడి ప్రజలను తికమక పెట్టేకన్న క్రొత్తదనాన్ని సృష్టిచేసుకోవడం విజ్ఞత.

తెలుగుదేశంలో మనం “హేతువాదం” అనేదాన్ని సంస్కృతములో యుక్తివాదం అంటున్నారు. సంస్కృతం ఎక్కువగా భాషలో చొప్పించు కున్న మళయాళీలు దానిని ‘యుక్తివాదం’ అని అభివర్ణించుకొని పేలుచు కుంటున్నారు. ఇటీవల ఆంధ్రదేశంలో ‘యుక్తివాదం’ అంటే యుక్తులతో ఆ మాటకువస్తే కుయుక్తులతో కార్యసాధన చేసుకోవటమనే నైవ్యా ర్థము వాడుకలోనికి వచ్చింది. కనుక చదువరులకు, క్రోతకు పరిచయమై సులభగ్రాహ్యమైన ‘హేతువాదం’ అనే పదాన్ని వాడటం సమంజసం. ఇంతకూ హేతువాదం చెప్పేదేమిటి? స్వేచ్ఛగా సత్యాన్వేషణ చేయమం

టుంది. విషయాలను, సంఘటనలను, సమాజాన్ని, సిద్ధాంతాలను, అన్నిటిని సునిశితంగా పరిశీలించు. తరువాత వాటిని గురించి స్వేచ్ఛగా అలోచించు. ఈ చర్యల ఫలితంగా వచ్చిన నిర్ణయాలు తర్కానికి, అనుభవానికి నిలిచేవిగా ఉన్నది లేనిది చూచుకో. ఆ గీటురాళ్ళ పరీక్షకు నిలిచిన వాటిని జీవితంలో అన్వయించుకో. ప్రతి జీవి మనుగడకై ఆరాట పడుతుంది. మానవుడు తతిమ్మా జీవులకన్న విలక్షణుడు గనుక అతనిలో మనుగడకోసం జరిగే పోరాటం స్వేచ్ఛావిపాసగా మారుతుంది. స్వేచ్ఛ కావాలనుకునే వ్యక్తి తనను కట్టిపారవేస్తున్న బంధాలను గుర్తించాలి దీనికి సత్యాన్వేషణ అవసరమౌతుంది. ఈ సందర్భంలో హేతువాదం అతనికి ఉపకరిస్తుంది.

జగత్తుయొక్క ఉనికిని యధాతథంగానే హేతువాది అంగీకరిస్తున్నాడు. అది మిథ్య అని, లేక వ్యవహారిక సత్యం మాత్రమేనని, భావసంజాతపు భ్రమ అని తలపోసి దానినుంచి పారిపోవాలని ప్రయత్నించడు. అంతటితో ఆగక జగత్తు వడిచే తీరును పరిశీలిస్తాడు. అందులో కొన్ని నియమాలున్నట్లు గ్రహిస్తాడు. నియతిబద్ధమైన జగత్తులో కార్యకారణ సంబంధాలు, నియమాలు అతనికి ప్రస్ఫుటంగా గోచరిస్తవి. జగత్తులోని ఈ “నియతి” తనలో “హేతుత్వం” లేక “వివేచన” (Reason) గా భాసిస్తున్నదనే నిర్ణయానికి వస్తాడు. ఏతావాతా తేలిందేమంటే ‘హేతుత్వం’ మాపుని ప్రత్యేకిత. ఆ స్వభావాన్ని అతడు విస్మరించలేడు. కనుక మానవుడు వస్తుతః హేతువాది అని చెప్పడం బేసబబుకాదు. కాగా ఈ మానవ స్వభావాన్ని గుర్తించి, దానిని మరుగున పడనియకుండా అనుక్షణం జాగ్రత్తపడుతూ తన జీవితాన్ని, తనచుట్టూ ఉన్న సమాజాన్ని మలుచుకునేవాడు హేతువాది.

సత్యాన్వేషణకు ఎంతో విలువనిచ్చే హేతువాది ఏ సిద్ధాంతాన్ని, ఏ వ్యక్తిని ఆరాధించడు. అంతమాత్రాన వాటిని నిరాదరణ చేశాడని అర్థంకాదు. సిద్ధాంతాలు యుగ జన్మితాలు; సిద్ధాంతకర్తలు యుగపురుషులు. వారు జీవించేనాటికి, వారు వసవించేనాటికి అందుబాటులో ఉన్న సమాచారాన్ని, జ్ఞానభాండాగారాన్ని, తీక్షణంగా, గాఢంగా పరిశీలించి

అప్పుడు తమలో కల్గిన భావాల తోడ్పాటుతో వారు ఒకనూతన సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదిస్తారు. ఆ సిద్ధాంతాలు సార్వకలికమనుకోవడం పొరపాటు. అయితే అమలు ఉన్న సిద్ధాంతానికిది ప్రతివత్తి కలిగించే నూతనాంశాలు, క్రొత్త సిద్ధాంతాలు వెలికివచ్చేవరకు విజ్ఞతకల్గిన మానవుడు ఆ సిద్ధాంతాన్ని ఆమోదించి తన జీవితనాకకు చుక్కానిలాగా దానిని వాడుకుంటాడు. ఇలా చేయగల్గినవాడే సినలయిన హేతువాది. తతిమ్మవారు కుహ్య హేతు వాదులు. హేతువాదిగా ఇంతకు క్రితం తమకు లభించిన ప్రతిష్ఠ వెలుగులో పగ్గరానిచేవారు మాత్రమే. సినలయిన హేతువాదికి ప్రశాంతికి అవకాశాలు లేవు. అతని ప్రయాణం నిరంతరం, అవిచ్ఛిన్నం, కాగా శరీరం అస్వస్థత వల్లనో, మానసిక వ్యధవల్లనో అతని ప్రయత్నాలలో కృషిలో కొన్ని విరామాలు ఏర్పడవచ్చును; అంతే.

జి. వి. కృష్ణారావుగారు భావుకుడు; రచయిత జిజ్ఞాసి. స్వేచ్ఛా కాముకుడు; సత్యాన్వేషి, మేధావి, సహృదయుడు. అన్నింటికన్న మిన్న సినలయిన హేతువాది.

జి. వి. కే. లోని హేతువాదం అతడి ఉపన్యాసాలలో, ప్రసంగాలలో సంభాషణలలో, రచనలలో ప్రస్ఫుటంగా మనకు దర్శనమిస్తుంది. ముఖ్యంగా కథలలో కొట్టవచ్చినట్లు కన్పడుతుంది. అతడు సృష్టించిన పాత్రలు తమ ఉపన్యాసాలద్వారా హేతువాదాన్ని ప్రచారం చేయవు. ఆ పాత్రల నైజమే హేతువాదం. వాటి జీవితగమనంలో హేతువాదం అడుగడుగునా ఉంటుంది.

“ఏ స్థితిని యధాతథంగా చూడకు; ఆమోదించకు. ఇది ఇలా ఎందుకు ఉన్నది? ఈ స్థితికి ఎవరు కారణభూతులు? లేక ఎవరి చర్యవల్ల ఈ స్థితి కల్గింది? నా బాధ్యత ఏమిటి? నేను కోరదగినదేమిటి? ఈ స్థితిమారటం నా అభ్యుదయం దృష్ట్యా అవసరమా?” ఈ ప్రశ్నలను తనకు తానే వేసుకొని సమాధానాలను వెతుక్కోమంటుంది హేతువాదం. ఇలాంటి ప్రశ్నలనే పేస్తే జి. వి. కృష్ణారావుగారి పాత్రలు.

హేతువాది జి. వి. కృష్ణారావు

ఎర్రావు కోడెదూడను పెట్టాలని మ్రొక్కుకున్నాడు “రామరాజ్యం” అనే కథలో జీతగాడు. అది అతనికి సహజంగా తోచింది: తన విధిగా భావించాడు. బళ్ళోకి వెళ్తున్న పిల్లలను చూచాడు. తానూ చదువుకునే వయస్సుకలవాడే. పిల్లలను చూడగానే అనేక ఆలోచనలు అతనిలో రేకెత్తాయి. తాను బళ్ళోకి వెళ్లేవాడిరిగా ఎందుకు చదువుకోకూడదు. నీడ వట్టున హాయిగా కాలుమీద కాల వేసుకొని నోట్లో వేలుకూడా వేసుకోవచ్చునే? గొడ్లను కాయడానికి వది వన్నెండేండ్ల పిల్లలను చిన్నజీతగాళ్ళుగా పెట్టుకుంటారు ఆసాములు. పసివయసు పిల్లలు తాము చూచే గొడ్లను ఆపాయంగా చూసుకుంటారు. ఆ పశువులను అభిమానిస్తారు; ప్రేమిస్తారు వాటి బాగోగులే తమ బాగోగులుగా భావిస్తారు. తమకు వేరే జీవితం ఉందని వారికి తోచదు ఎప్పుడూ. ఇలాంటి జీతగాడు రాఘవులుకు చివరకు రావలసిన ప్రశ్నలే వచ్చాయి. గొడ్లను తోలుకొని పోతున్నాడు. ఆవు పెయ్య గోడమీద తీగను లాగింది. గోడకు పిడకలు కొట్టున్న ఇల్లాలు రాఘవులును తిట్టింది. అతని బుర్రలో భావాలు మెదిలాయి. ఇలా తిట్లు తినమనేనా తల్లితండ్రులు కనిపారవేసింది ?.... తను గొడ్లను తిట్టటంలా. అయితే తానుకూడా ఒక గొడ్డేనా? పశుత్వదశనుండి బయటకు పడవేసే ప్రశ్నలు. రాఘవులు ఒక గొడ్డును అదుపులో తేలేకపోయాడు. రత్తి ఆపని చేసింది. కృతజ్ఞతగా, పశువుల పేడను రత్తి తీసుకొని పోనిచ్చాడు రాఘవులు. ఆసామి రాఘవులను కోప్పడి తీవ్రంగా కొట్టాడు పేడను రత్తి వరం చేసినందుకు. రాఘవులు ఆసామి ఇంటినుంచి పారిపోయాడు. “అనాటి నీ జీవితంకంటే ఉత్తమమైన జీవితంలేదు.... ఆ లోకమే రామ రాజ్యం అని రాఘవులుతో చెప్పండి” అంటాడు రచయిత. ఈ చివరి వాక్యంలోని వ్యంగ్యమాధుర్యాన్ని అలా ఉంచి రాఘవులుకు వచ్చిన ప్రశ్నలు. అతడు ఉద్యోగం వదలి పారిపోవటం హేతుయుత చర్యలు. ఈ కథలో హేతువాదిగా మానవుని కర్తవ్యబోధకూడ ఉంది.

నిజాయితీగా జీవితాన్ని సాగిస్తున్నాడు రెండు వెంకయ్య. “చేసుకున్న కర్మ” అనే కథలో. కాని ఖర్చులకు చాలని ఆదాయం. ఊరికే ఆలోచించడం మొదలుపెట్టాడు. “తన ఊరి షావుకారికి ఆ ఐశ్వర్యమేమిటి? అతడు చేసిన పుణ్యమేమిటి? ఎందరి కొంపలు నిలుపున తీశాడు? ఎన్ని

దీపాలు ఆర్పివేశాడు ! వెనుక జన్మలో పుణ్యం చేసుకున్నాడేమో ! అయితే దేవుడిమీద కూడ పెత్తనం సాగించేది కర్మే కాబోలు. ఆ లెక్కలో దేవుడు దేనికి : జీతగాడుగా ఉన్న రాఘవులుకూ వచ్చాయి ఆలోచనలు. 'ఇంతకూ తాను కోరుతున్నదేమిటి : ఎడ్ల వ్యవసాయమేనా : కాబట్టి తనకు ఎడ్లూ చేతినిండా వ్యవసాయం సలక్షణంగా ఉంటే చాలు. దానితో తానుసంతృప్తి పడగలడు. తన జీవితం సుఖంగా వెళ్ళమారిపోతుంది. తన రెక్కలూ, స్వాతంత్ర్యం అమ్ముకున్నా అవి ఎందుకు దక్కటం లేదు : ఇలాంటి పశ్చాత్తాప అవసరం రైతుల స్థితిని, కూలీల పరిస్థితిని బాగుచేయాలనేవారికి తేలికగా అర్థమవుతుంది. ఈ పశ్చాత్తాపాలుదయించనంతవరకు వారిస్థితిగతులు చక్కబడవనేది సగ్గుసత్యం.

కార్యకారణ నియమం హేతువాదానికి జీవగర్త. పశ్చిమ కార్యానికి ఏదో ఒక కారణమైనా ఉంటుంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకే కార్యం అనేక కారణాలవల్ల కలుగవచ్చును. 'షష్టిపూర్తి' అనే కథలో ఆత్మహత్య చేసుకోవాలనుకున్న ముదుసలి ఆ పశ్చాత్తాపాన్ని విరమించే సందర్భంగా ఈ విషయాన్ని శ్రీ జి. వి. కే. స్పష్టంచేశారు. "ఒకటికాదు, రెండుకాదు, పిడుగుల్లాంటి నాలుగు కారణాలుంటే శేఖరం ఎలా ఆత్మహత్య చేసుకుంటాడు" అని రచన ముగించారు. ఏదో పశ్చాత్తాప పరిస్థితుల్లో తప్ప ఆత్మహత్యను మానవవాదులు అంగీకరించరనే విషయాన్ని అలా ఉంచి హేతుయుక్తంగా ఆలోచించే వ్యక్తి జీవితాన్ని తుదముట్టించుకోరాదనే ఉద్బోధ కూడా ఉంది ఈ కథలో.

కర్మభూమి అనే కథ చాలా రసవత్తరమైనది. సగం వెలుతురు సగం చీకటి ఉన్న గుహలో సాలిండ్లు గుళ్ళు గోపురాల ఆకారంలో గూళ్ళుపెట్టి చిన్న పురుగులను వాటి ఉచ్చులలో బిగించి చంపుతూ వుంటాయి. అదంతా కర్మయోగం క్రింద చలామణి చేస్తాయి. వ్యంగ్యంగా రచయిత అంటాడు "కర్మభూమిలో కర్మ అధికమై జీవులకు మరణయోగం ఎక్కువవుతూ వచ్చింది" అని. పంమాత్మునికోసం నూలుపోగులులా గుళ్ళు, గోపురాలు కట్టాయి సాలిళ్ళు. కందిరీగవచ్చి వాటిని ధ్వంసంచేయడం మొదలు పెట్టింది. గోపురాలూ జీవుల స్వాతంత్ర్యాన్ని అరికడుతున్నాయి. పె గా

జీవుల నిండు ప్రాణాలను బలిగొంటున్నాయి.” అసలు మీలాంటి లోకకంటకుల్ని ఉండనీటానికి వీలులేదు” అని రొదపెట్టింది కందిరిగ. కందిరిగ రాగానే ఒక చిన్నపురుగుకు రెక్కాడించటానికి వీలైంది “ఈ యోగులు మన ప్రాణాలకు ఉచ్చులుపోసి దేవుడంటున్నారు” అని ప్రశ్నించింది ఒక గడుగ్గాయి. ఈ కథలో సాలీళ్లు పూజారులు; బ్రాహ్మణ్యం వారిని బలపరిచే తేళ్ళు మండ్రగబ్బలు క్షత్రియులు. చిన్న పురుగులు తతిమ్మా కులాలవారు. కందిరిగ ఆలోచనకు ప్రతిరూపం.

శ్రీ జి. వి. కే. కథలో “బొమ్మరిల్లు” కు విశిష్టస్థానం ఉంది. అది ‘ఏప్రిల్’ 41 నాటి రచన. ఆ నాటికి జి. వి. కే. మార్క్సిస్టు అనీ భారత కమ్యూనిస్టుపార్టీ వారి కమ్యూనిస్టుకాక విలక్షణమైన కమ్యూనిస్టు అనీ మనం గుర్తుంచుకోవాలి. ఆ కథలో ఒక పిల్లవాడు తన తోటి విద్యార్థిజుట్టు జీబులా ఎందుకు ఉందని తన తల్లిని అడుగుతాడు. “పూసుకోవానికి నూనె లేక” అని తల్లి చెబుతుంది. తింటానికి కొడుకుకు ఎమీపెట్టదు పున్నమ్మ ఎందుకని తల్లిని అడుగుతాడు. ‘డబ్బులేక’ అని తల్లి జవాబు ఇస్తుంది.

“డబ్బు ఎలా వస్తుంది” అని ప్రశ్న.

‘పనిచేస్తే’- సమాధానం.

“వెంకన్నబావ, పున్నమ్మక్కయ్య పనిచేస్తున్నారుకదా వాళ్ళకు డబ్బులేదేమి?”

.... సమాధానంలేదు తల్లినుండి.

“నాన్న పనిచేయటంలేదుగా, మరి నాన్నకు డబ్బు ఎలావస్తున్నది” పిల్లవాడి ప్రశ్న.

ఈ కథలో జి. వి. కే. లో జీర్ణించిన హేతువాదం పరపళ్ళుత్రొక్కింది.

జఘనసుందరి ఒక పెద్ద కథ. సుందరి భర్త అయిన శర్మ మేధస్సును, భర్త స్నేహితుడు నందుని కండలు తిరిగిన శరీరాన్ని అభిమానిస్తుంది. కాని దుర్వృత్తికి దిగదు. ఒక సన్నివేశంలో వారు చనిపోతే కాళికాదేవి ప్రసాదంవలన వారిని బ్రతికించుకుంటుంది. ఆ తొందరలో ఒకరి

శిరస్సును మరొకరి మొండ్రానికి తగిలిస్తుంది. ఇరువురూ ప్రాణాలలో లేచిన తరువాత ఆమె ఎవరి భార్య అనే మీమాంస వచ్చింది. సమస్యను వారు ముగ్గురూ పరిష్కరించుకోలేక జితేంద్రియుడుగా పేరుప్రఖ్యాతులున్న ఒక ఋషివద్దకు పోతారు. నుందరి రూపవతి, సౌందర్యవతి, ఋషి చలిం చాడు. వివాహంతో పాడిగ్రహణం చేసేది శరీరమే కనుక భర్తైది శరీరము కలిగివున్న వ్యక్తితో కాపురం చేయమంటాడు. మరల వెన్నెంటనే మార్పు కాని మానవుడికి శిరస్సు ప్రధానం కనుక భర్తై శిరస్సువున్న వ్యక్తితో దాంపత్య జీవితం గడవమంటాడు. అంటే శర్మ శిరస్సు నందుండి శరీరం కలిగివున్న వ్యక్తి ఆమెను తనవెంట తీసుకొనిపోతాడు. రెండవ వ్యక్తి తపస్సుకై అడవికి పోతాడు. నుందరికి నచ్చిన పని జరిగిందని ఆమెకు ఎంతోని తృప్తి కలిగి ఉంటుందని భ్రమవడవచ్చు; కాని అలా జరుగలేదు. ఇద్దరు పురుషులలో ఎన్నో మార్పులొచ్చాయి. నుందరి జీవితం దుఃఖ భాజనమౌతుంది. చివరకు ముగ్గురూ శరీరత్యాగం చేస్తారు, “మనస్సుకీ శరీరానికీ పరస్పర సంబంధం ఉంది. మనస్సుకు శరీరంమీద పెత్తనం లేకపోలేదు. కాని శరీరం మన పోలీసుల లాటివాడైలాగా పైకి కనిపించ కుండానే తనపనికాస్తా వేసుకుపోతుంది.

జితేంద్రియులమని గప్పాలుకొట్టుకునేవారు, దానిని మెచ్చుకునేవారు తాము తమ హృదయ చరిత్రలను చదువుకుంటే సత్యం బోధపడకపోదు. అప్పటికీ కాదు వట్టిదేనని ఆత్మవంచన చేసుకుంటే ఎవరేమి చెబుతారు? ఈ రెండూ రచయిత వ్యాఖ్యానాలు. మొదటిదాండ్లోని సునిశిత హాస్యం, శరీరశాస్త్రజ్ఞానం మిక్కుటంగా ఉన్నాయి. అంతేకాదు హేతువాదం ప్రస్ఫుటంగా ఉన్నది.

ఇంద్రియాలను పూర్తిగా జయించామని భావించటం భ్రమ అనే సందేశాన్ని కథద్వారా తార్కికంగా నిరూపించాడు జి. వి. కె.

విక్షపాత్ర చిన్న నాటిక. కాని చాల శక్తివంతం అయినది. పాత కథను తిరిగి వ్రాశాడు జి. వి. కె. భారత సంహితను వ్రాసిన వ్యాసుడు వారణాసిలో పెద్ద గురుకులాన్ని నెలకొల్పి విద్యాదానం చేస్తూ ఉంటాడు. విక్షాటన జీవనంవల్ల ఉదరపోషణ చేసుకోవలసిందని విద్యార్థులకు ఆదేశం

చాడు. ఒక్కొక్కరు ఐదు ఇళ్ళకు మాత్రమే బిక్షను అర్థించడానికి వెళ్ళాలి. ఆ యా గృహిణులు ఏ కారణంవల్లనైనా బిక్షను ఇవ్వకపోతే వస్తులుండాల్సిందే ఎన్నాళ్ళయినా. వరుసగా పదిరోజులు ఎవరికీ బిక్ష లభించలేదు వారణాసిలో. సుమంతుడు ఆకలిబాధకు తట్టుకోలేక కళ్లు తేలవేస్తున్నాడు. నందీశ్వరుడు పూర్తిగా ఆధ్యాత్మికతత్వం జీర్ణించుకున్నవాడు. దేవలుడు హేతువాది. వ్యాసుడు గురుకులానికి అధిపతి. జైమిని వ్యాసుని తరువాత అధికార బాధ్యతలున్న మహాపండితుడు. సుమంతుడు ఆకలిబాధతో కొట్టు మిట్టాడుతూవుంటే నందీశ్వరుడు అత్తానాత్మ విచారం చేద్దామంటాడు. దేవలుడు అతని చర్యను నిరసిస్తాడు. భృగు వైశంపాయనులు, బ్రహ్మచారులు నీవు నా స్తికుడిలాగా కనిపిస్తున్నావు అని దేవలుని హెచ్చరిస్తారు.

దేవలుడు నందీశ్వరుడు ఇంతసేపు చెప్పినా, ఒక్కటి చెప్పింది. అదీ సహేతుకంగా లేదు.

దేవలుడు: మూర్ఖులకు వాగిందే పదితడవలు వాగితే సహేతుకమైపోతుంది. వేరే ప్రమాణం అక్కరలేదు.

నందీశ్వరుడు: నీవు అధిపతితుడవౌతావు. ఎంత పూర్వపుణ్యమో వుంటేగాని అర్హసూక్తాలు అర్థంకావు. అమరత్వం పొందించదు.

దేవలుడు: స్వల్పమైన ఈ సూరేంద్ర జీవితంతోనే వేగలేకుండా ఉన్నాను. అలాంటిప్పుడు ఈ అమరత్వం దేనికి?

వ్యాసుడు స్వయంగా బిక్షాటనానికి ఉద్యుక్తుడౌతాడు. అంతకు ముందు జైమినితో సంభాషణలో-

“ఉదారదృష్టిలేక ఈ మానవులకు చాతుర్యర్థ్యం విధించాను. బీదలకు ద్రోహంచేసే కర్మసిద్ధాంతమూ, అవతారమూ బోధించి దాస్యం అంగీకరింపజేశాను. ఆధ్యాత్మిక మనోపీరుతో తుచ్చ భౌతిక తత్వాన్ని ఉపదేశించాను. ఆదర్శప్రాయంగా ఇలాగే బిక్షాపాత్ర యిచ్చి విద్యావంతుల్ని పాదు చేశాను.

ఇలా వ్యాసుడు వ్యాకులపడ్డాడు.

బిక్షకు బయలుదేరారు. ఎవరికీ దొరకలేదు. వ్యాసుడు వారణాశిని, ఆ పురప్రజలను శపించుకొన్నాడు. విశ్వనాథుని భార్య అన్నపూర్ణ “వత్సా” అని వ్యాసుని సంబోధిస్తుంది. తరువాత.

ఆ పుర ప్రజలు : లోకాన్ని ఆర్థంచేసుకున్న ఋషివి. మానవులకు
ఆదర్శప్రాయుడివి! మా కర్తవ్యం నిరూపించావు.
దేవలుడు. : రెండూ, మూడూ, నాలుగు.

జైమిని : ఏమిటా లెక్క.

దేవలుడు : విను, విను.

ఆ పురప్రజలు : విద్యాదాతవు! పైగా మహాకవివి. లోకసంగ్రహార్థం
నీ యావచ్చక్తిని విగ్రహిస్తాన్నావు. నీ భుక్తికి
కావలసింది చాల స్వల్పం. ఇంతవరకు సహించావు.

దేవలుడు : తొమ్మిది.

నందుడు : ఏమిటి తొమ్మిది ?

దేవలుడు : బిక్షార్హతకు కారణాలు.

ముందు వ్యాసుని బిక్షకు పిలిచి తరువాత జైమినిని ఆహ్వానించి,
ఇంక కొంతసేపటికి బ్రహ్మచారులనందరినీ బిక్షకు రమ్మంటుంది అన్నపూర్ణ.
అందరూ విస్తళ్ళముందు కూర్చున్నారు. విశ్వనాథుడు ఒక్కసారిగా
ఊడివడతాడు. వ్యాసుని తీవ్రంగా నిందిస్తాడు,

దేవలుడు : అధికారనుక్తుడు మాట్లాడుతు ఉన్నాడు. సంఘం
యీ రాజుల్ని, యీ ధనికుల్ని తలదన్నీపోతుందని
యీ మూఢునికేం తెలుసు.

ఇలా దేవలుడు కాశీవతియైన శివుడిని తిరస్కరిస్తాడు. తిండియొక్క
ప్రాముఖ్యాన్ని గుర్తించక వేదాధ్యయనం, జపము, తపము, యోగనిష్ఠ
లను విద్యావంతులకు నిర్దేశించిన ధర్మాన్ని తృణీకరిస్తాడు దేవలుడు.

ఇతడు భౌతికవాదికాక హేతువాది. ఈ పాత్రద్వారా జి. వి. కె. ఆవగతం చేశాడు; చెప్పాడు తన మనోభావాలను.

మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో వ్రాసిన 'కామ్యజగత్తు'లో పదునైన తర్కం కదను త్రొక్కింది. ప్రాచ్య పాశ్చాత్య కవిత్వతత్వగ్రంథాలను అవలోకనం చేసి, అలంకార శాస్త్రాలను మధించి వ్రాసిన రచన అది. కాగా కొన్ని అభిప్రాయాలతో ఆందరూ ఏకీభవించకపోవచ్చు. ఆ మాటకువస్తే అందులోని కొన్ని మార్క్సిస్టు భావాలను శ్రీ జి. వి. కె. తనే మార్చుకున్నాడు. శ్రీ జి. వి. కె. కు యుక్తిపై ఎంత అభిమానమో "విగ్రహ వ్యావర్తిసి" గ్రంథంలో తెలియపడ్తుంది.

'నాగార్జునుని సిద్ధాంతము యుక్తిపై నాధారపడుచున్నది కాని, యద్వైతాదులవలె ప్రతిపై నాధారపడుటలేదు.'

'మావ్యమిక మతమునయుక్తి యాధ్యాత్మికమైన జుజుత్స' అంటాడీ రచయిత.

నాగార్జునుడందించిన నాస్తిక శబ్దార్థమును "హేతువాదుల" తెల్లరకు నంగీకారయోగ్యమగు ఉత్తమోత్తమ పరిష్కారము అని జి. వి. కె. నుడివెను. అదే మన ధర్మమునకు ఫలము గలగుననువాడు అస్తికుడు. అని నాగార్జునుడు నిర్వచనం చేశాడు. దానిని ఆమోదించినట్లు కన్నడు తుంది మన జి. వి. కె.

తన రచనలోనేకాక తన ఉపన్యాసాలలో ప్రపంగాలలో హేతువాదాన్ని నెలకొల్పి ప్రచారంచేసిన ఘవత జి. వి. కె. ది. ఓజ్ఞాతంగా అతని రచనలను తడిచిచూడటం జరిగింది. ఎన్నో, ఎంతో తెలియచెప్పాడు జి. వి. కె. అతని సంస్కరణద్వారా ఉత్తేజాన్ని, ఉత్సాహాన్ని పుంజుకొని సాగిపోవటం హేతువాదుల విద్యుత్తధర్మం.

(జి. వి. కె. స్మారక సంచికలో వ్యాసం)

కవిరాజులోని హేతువాదం

త్రిపురనేని రామస్వామిచౌదరిగారు త్రిపురనేని రామస్వామి అయినారు. వృత్తి మహాపురుషుడు తన జీవితంలో అనేక దశలుదాటి చివరికొక పరిణామం చెందుతాడు. అట్లే త్రిపురనేని చరిత్ర సాగింది.

కవిరాజు ఆస్తికుడని అతని టమారుడు గోపీచంద్ గారు, ఆయన నాస్తికుడని అతని శిష్యుడు ఆవుల గోపాలకృష్ణమూర్తిగారు వాదోపవాదాలు సాగించారు. సూతపురాణం గ్రంథం పూర్తయ్యేవరకు వారు ఆస్తికులుగా ఏకేశ్వరోపాసకులుగా కనిపిస్తారు. తర్వాత ఖాసి, భగవద్గీతలలో వారిలోని నాస్తికత్వం ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. పాతకాలపు విలువలను, పూర్వాచారాలను, సంప్రదాయాలను దుయ్యబట్టి తెగనాడి ధ్వంసం చేయడం పెట్టిన దశ మొదటిది వారి జీవితంలో. దానిని నిహిలిష్టు దశగా, విగ్రహ విధ్వంస దశగా పేర్కొనవచ్చును. తరువాతి దశలో హేతువాదము ప్రవేశపెట్టిన వహించింది. తర్కానికి, జీవితానుభవానికి విలువకట్టని కట్టుకథలను త్రోసిరాజనడం జరిగింది. చివరిదశలో మతాల మోసాన్ని నాస్తిక భావ ప్రాశస్త్యాన్ని వెలిబుచ్చారు కవిరాజు.

హేతువాదం దుర్బలమని కొందరు అంటావుంటే, మరికొందరు లోప ముఖ్యమని ప్రచారం చేస్తూవున్నారు. నిందాపనిందల ప్రస్తావనకు పోకుండా స్థూలంగా కవిరాజు సాహిత్య జీవితాన్ని పరిశీలిస్తే వారిలో కొట్టవచ్చినట్లు కనబడేది హేతువాదదృష్టి. అదివారిని ఒకదశలో ఏకేశ్వరోపాసనకు పురికొల్పితే, మరోదశలో నాస్తికత్వంలోనికి నడిపించుకొని పోయింది.

హేతువాదానికి సత్యాన్వేషణ జీవగర్భం. సత్యాన్వేషణకు నిజాయితీతో కూడిన నిర్భీతి ప్రప్రథమ లక్షణం. త్రిపురనేనిలో స్పష్టంగా కనబడేది నిర్భీతి. భయపడి వారు ఎన్నడూ తమ అభిప్రాయాలను చంపుకోలేదు.

శంబుకవధలో స్మృతిని, సూతపురాణంలో పురాణాలను, ఖాసీలో మానవ వ్యతిరేకమైన ప్రాచీన సంప్రదాయ విలువలను సునిశితంగా పరిశీలనతో ఆధారరహితంగా తర్కించి, వితర్కించి త్రోసిరాజన్నారు కవిగాజు.

వారి భగవద్గీత వారి రచనలలో ఉత్కృష్టమైనది. ఉదాత్తమైనది.

ఆ గ్రంథ పీఠికలో “ఆస్తికత్వము ప్రపంచ పరిణామమునకు ఆటంకాలు గలుగజేసెను. గాని, తొడ్పడలేదని గట్టిగా జెప్పవచ్చును. మతము ప్రతి దేశమునందు సౌజన్యము, సాభాత్పత్వము, సమానత్వము చిందరవందరజేసి, మానవుల నల్లకల్లోలముజేసి, ప్రపంచశాంతి లేకుండా జేయుటయేకాకుండ మహాపురుషుల నిందం నీ తన పొట్టన పెట్టుకున్నది. ఈ ప్రార్థనలు, ఈ సేవలు, ఈ కైంకర్యములు స్వాతంత్ర్యమును కోలుపుచిప్పురుషకారమును నశింపుచేసి మానవులను బీదలను బానిసలుగా జేయుట కువకరించునుగాని మరెందుకు గొఱగావు.

అక్షరరూపం దాల్చిన వారి అభిప్రాయములు సుస్పష్టము ‘ఖాసీ’ గ్రంథ పీఠికలో “భగవంతుని ప్రేమించుటకన్న తోడి మానవుల ప్రేమించుట పరమోత్తమంబు” అని భావ ప్రకటనచేసి తమ మానవవాదవైఖరిని వెలిబుచ్చారు కవిరాజు. భగవద్గీతలో వర్ణవ్యవస్థను భగవంతుడు సృష్టించాడనే వాదాన్ని తుత్తునియలు చేశారు త్రిపురనేని.

వర్ణములు నాల్గు తొలుత నేర్పఱచి పిదప బ్రజ సృజించితి నను మాట వట్టిమాట” యని గీతమీద చురక పెట్టారు. భావాలను ప్రోదిచేసి వ్యాసాలుగా వ్రాయటం ఒక పద్ధతి. కాక కవితా వ్యాసంగాన్ని చేపట్టి వద్యాలు, గీయాలు, నాటకాలుగాగల వివిధ కవితా ప్రక్రియలను చేపట్టి తమ భావాన్ని సూటిగా చదువరుల హృదయ కుహరాలలోనికి చొచ్చుకు పోయేటట్లు వ్యంగ్య, అభిక్షేపణ, అవహేళన వర్ధతులను తమ రచనలలో ప్రవేశపెట్టి లక్ష్యసిద్ధిని పొందిన మహాకవులలో కవిరాజు ప్రథమశ్రేణికి చెందినవారు. అట్టి ఆంధ్ర భావవిప్లవ వైతాళికుడుగా వెలుగొందిన కవిరాజు హేతువాదియగుట గమనార్హము.

(‘ఆకాశవాణి’ హైదరాబాద్ సౌజన్యంతో)

నాటక రచయిత డా॥ కొర్రపాటి

నటులున్నారు; నాటక రచయితలున్నారు; దర్శకులున్నారు. కాని ఈ మూడు లక్షణాలుకల వ్యక్తులు అరుదు. అందులో తెలుగునాట బహు కొద్దిమంది. ఆ కోవకు చెందినవారు కొర్రపాటివారు. మూడు రంగాలలోను సమదీటుగా భాసించినవారు గంగాధరరావుగారు; కాకపోతే విమర్శకుల అభినివేశాన్నిబట్టి, ఆసక్తినిబట్టి గంగాధరరావుగారిని విలువకట్టడంలో ఎవరి యిష్టం వచ్చినట్లు వారి ఆయా ప్రత్యేకతను మాత్రమే పేర్కొంటారు. వారిని ముక్కోణాల దృశ్యభంగిమలోచూచిన నాటోటివారికి వారిలో ఏమోతాదు నటుడిగా, దర్శకుడిగా, నాటకరచయితగా- ఎక్కువగా ఉందని చెప్పడం కష్టతరం.

అసలు గంగాధరరావుగారు మొదట్లో నటులు. శ్రీ వడ్డమూడి శీతారామరావుగారి నాటకాలలో పాత్రలు వేయడం పరిపాటి. స్టేజరు వృత్తి వ్యాసంగంలో మునిగిపోయి తన ప్రతిభను నాటక రచనకు పూర్తిగా వినియోగించి నాటకాలను నటులకు, నాటకసంఘాలకు సకాలంలో అంద జేయలేకపోయేవారు శీతారామరావుగారు. ఎంత అర్థించినా కొత్తనాటకం రాకపోవటం నాటిక రచనకు పూనుకున్నారు గంగాధరరావుగారు “పెళ్ళి చూపులు” అనుకుంటాను ఆ ప్రయత్న ఫలితం. మిథుల ప్రోత్సాహం లభించింది. దాంతో ప్రదర్శన ఇచ్చారు. ప్రేక్షకుల మన్ననలను పొందింది. అప్పటినుండి నాటకాలు వ్రాయటం ప్రదర్శించడం వారివృత్తి అయింది.

నాటక రచన చేసే మిథులను అనేకమందిని చూచాను. కాని కొర్రపాటివారి ప్రత్యేకత ఒకటుంది. వారు వృత్తిరీత్యా వైద్యులు. ఆస్పత్రిలో కూర్చొని రోగులు రాని తీరికసమయాలలో వ్రాయడం వారికి పరిపాటి. వ్రాస్తూ ఉంటారు; కాని మధ్యలో రోగులు వచ్చేవారు. వ్రాతవని ఆపేసి రోగులను పరామర్శించి, పరీక్షించి. మందులు వ్రాసి యిచ్చి వెంటనే

మరల కలం చేపట్టివారు. రచన చకచకా సాగిపోయేది. ఆ రోజంతా చేసిన రచనను సాయంత్రం మిత్రులకు చదివి వినిపించడం కొర్రపాటివారికి అలవాటు. ఈ సంఘటనను చూచిన మాబోంట్లకు సాయంత్రం విన్నపుడు నాటకంలో ఎక్కడా కుదుపు (Jerk) ఉన్నట్లు తోచేదికాదు. ఒక్క బిగిన వ్రాస్తే ఉండే జిగిఉండేది. ఇంత అసాధారణ ప్రజ్ఞ వారిది.

నాటక రచనకు పూనుకున్న గంగాధరరావుగారు ప్రయోక్తగా, దర్శకుడుగా రూపొందవలసి వచ్చింది. దర్శకుడిగా నటులను తీర్చిదిద్దటంలో వారి ప్రతిభ వెలికి వచ్చేది. ఎంతో ఓపికతో, ఓర్పితో, పట్టుదలతో, నటనా విధానాన్ని పాత్రధారులకు ఎరుకపరిచేవారు. అంతేకాదు! తాను వేషధారణచేసిన నాటకాలలో కూడా తమ పాత్రపోషణకన్నా ఇతర మిత్రుల నటనావైరుష్య ప్రదర్శనకోసం తహతహలాడేవారు. “మీరు దర్శకుడుగా ఉండే ప్రదర్శనలలో మీరు నటులుగా ఉండవద్దని” మిత్రులు ఆప్యాయంగా శాసించే పరిస్థితికూడా వచ్చింది. తరువాత కొలదికాలానికి నటులు బాగా తయారవడం, ఈ బాధ తొలగిపోవడం. వారు నటులుగాను దర్శకులుగాను ఉన్నా ప్రదర్శన లోపాలు లేకుండా విజయవంతంగా సాగి పోవడం జరిగేది. ఎన్నడూ రంగస్థలం ఎక్కని సరికొత్త మానిసినయినా నటునిగా తీర్చిదిద్దగల సత్తా కొర్రపాటి వారిది. “స్త్రీలే స్త్రీలపాత్రలు ధరించాలి” అనే నియమం ఆంధ్ర నాటకపరిషత్తులో వస్తే స్త్రీ పాత్రలు వేసే వారికోసం అన్వేషణ ప్రారంభమయ్యేది. సకాలంలో దొరకకపోవటం, ఒక్కొక్కప్పుడు అసలు వారు అభించకపోవడం పరిపాటిగా జరిగేవి. అందు వల్ల అచ్చంగా స్త్రీపాత్రలులేని నాటికలు వ్రాయటంకూడా సంభవించింది. తెలుగుదేశంలో కులస్త్రీలు నాటకాలలో వేషాలు వేయటానికి ముందుకువచ్చే వారుకాదు 1954, 55 లలో. మరి ఏం చెయ్యాలి? తదితరులను అర్థించటం తప్ప గత్యంతరం ఉండేదికాదు. అలాంటివారికి కొంతమందికి ఉచ్చారణ సౌష్టవం ఉండేదికాదు. ఒత్తులున్న అక్షరాలను సరిగా పలకలేక పోయేవారు. వారికి ‘విష్యక్సేనుడు’ మొదలైన పదాలద్వారా శిక్షణ ఇవ్వవలసి వచ్చేది. కాని ఇక్కడ ఒక్క విషయాన్ని ఉటంకించక తప్పదు. స్త్రీ పాత్రధారిణులు ఎంతో శ్రద్ధతో, పట్టుదలతో కృషిచేసేవారు. వారికి ఇచ్చే వేతనం లేక పరిహారం అత్యల్పం. అయినా వారు నిరుత్సాహపడే

వారుకాదు; కళారంగంలో ఒక స్థానంకోసం, పోటీలో బహుమతినందుకొనే స్థాయికోసం వారు కృషిచేసేవారు. అలాంటివారిని అనేకమందిని తీర్చిదిద్దిన మతన కొర్రపాటివారిది. మట్టిలోనుండి మాజీక్యాన్ని వెలికితీసేవారు. ప్రతివ్యక్తిలోనూ నటనకు అవసరమైన ప్రజ్ఞ ఎంతో కొంత ఉండి ఉంటుందని వారి విశ్వాసం. ఆ నమ్మకంతోనే నటులను తయారుచేసేవారు; అది దర్శకునిగా వారి ప్రతిభ.

నటుడుగా శ్రీ వెంకటేశ్వరరావుగారి ప్రక్కన గంగాధరరావు నటించిన సందర్భాలలో ఆయన నటన అత్యున్నతస్థాయికి అందుకునేది. ఇరువురు పోటీపడి నటించేవారు. సమ ఉజ్జీలుగా ఉన్నవారు పోటీపడితే చూడ ముచ్చటపేసేది.

గంగాధరరావుగారిని నాటక సంఘాలవారూ నాటకాలపై ఆసక్తికల రసజ్ఞులు అనేకచోట్ల అనేక వర్షాయాలు సన్మానించుకొని లబ్ధప్రతిష్ఠులైనారు. అటు శ్రీకాకుళంనుండి తిరుపతివరకు, ఇటు హైదరాబాదువరకు ఆయనకు సన్మానాలు జరిగాయి. అధికారంలో ఉన్నవారికి జరిగే సన్మానాలు ఒక్క ఎత్తు; ఇలా కళాసేవకు అంకితమైన అనధికారులకు జరిగే సన్మానాలు మరో ఎత్తు. రెంటికి స్వభావంలో, స్వచ్ఛంద మానసిక ప్రవృత్తిలో, ఆప్యాయతలో హస్తమశకాంతర భేదము ఉన్నది. ఇన్ని సన్మానాలు జరిగినా వారిని గర్వం చుట్టుముట్టలేకపోయింది. 1954 లో అందరికీ పరిచయమైన గంగాధరరావుగారే ఈనాటికీ, ఏనాటికీ వారు అలాగే ఉంటారు.

గంగాధరరావుగారి నాటకాలు వేయాలని నటులు, దర్శకులు, నాటక సంఘాలవారూ ఉవ్విళ్ళూరుతుండేవారు. “మాకు ఒక సరికొత్త నాటకం వ్రాసిపెట్టండి” అనే అభ్యర్థనలు విరివిగా వచ్చేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకే నాటకాన్ని రెండు మూడు నాటక సంఘాలవారు పోటీ ప్రదర్శనకు పంపేవారు. అంత డిమాండు ఉండేది వారికి. మొదట్లో అంత భారీ ఎత్తున రచనను ప్రకటించడానికి వారు ఇష్టపడేవారు కాదు. నాటకం వ్రాయాలి, మిశ్రులకు చదివి వినిపించాలి, రిహార్సలుతో దానిని సరిదిద్దాలి, ప్రదర్శన ఇవ్వాలి, పరిషత్తులో ప్రదర్శించాలి, దానిని అచ్చుకు ఇవ్వడం. ‘తెరలో

తెర', 'కమల', 'చక్కబంధాలు', ఆ కోవకు చెందినవి. నాకు తెలిసిన విషయం "కమల" నాటకం మూడునెలలు రిహార్సలు జరపటం. అందులో వారు పాత్రధారికూడాను. హైదరాబాద్ లో ఎగ్జిబిషను గ్రాండ్సులో ప్రత్యేకంగా నిర్మించిన హాలులో ఆ నాటకం ప్రదర్శనకు ఇవ్వడం, ప్రదర్శన రోజున పెద్ద వానవచ్చి నాటకం మధ్యలో ఆగిపోవడం, చివరిరోజున ప్రదర్శించడం, అంతవరకూ తోటినటులు, ప్రయోక్తలు, దర్శకులు దానికోసం ఉత్సాహంతో ఎదురుచూడటంజరిగింది. రాజారావుగారు "భయం" తెచ్చారు ఆ సంవత్సరం. రచయితగారు శ్రీకాకుళం నుంచి వచ్చి నాటకాన్ని ప్రదర్శించారు. గంగాధరరావుగారి "కళావని" నాటకసమాజం 'కమల' ను ప్రదర్శించారు. "ప్రథమ బహుమతి ఎవరికి" అనేది అందరినోట వినపడిన ప్రశ్న అనాడు.

నాటక ప్రదర్శన పోటీవిషయమై గంగాధరరావుగారు మొదట్లో ఆసక్తిచూపేవారు. కారణాలు అనేకం. పరిషత్తు మొదట్లో ఎంపికచేసేది ప్రదర్శనకు అవకాశం ఇవ్వదలిచే నాటకాలను, నాటికలను. ప్రథమపరిశీలన కోసం సర్వశ్రీ వడ్లమూడి శీతారామరావుగారు, సుబ్బారావుగారు పరిషత్తు తరపున సుమారు నెలరోజులు అంద్రదేశమంతటా పర్యటించేవారు. బాపట్ల, విజయవాడ, కాకినాడ, రాజమండ్రి, గూడూరు, నెల్లూరు ఇత్యాది పట్టణాలలో రెండు మూడు నాటకసంఘాలు ప్రదర్శనావకాశంకోసం పోటీ పడేవి. ఒక్క బాపట్లలోనే మూడు సంఘాలు శర్మగారి 'ఇండియన్ నేషనల్ థియేటర్', వడ్లమూడి శీతారామరావుగారి 'జాతీయ కళామందిర్', గంగాధరరావుగారి 'కళావని' వందేవు గుర్తొలగా కృషిచేసేవి. పాపం : పరిశీలకులకు ఎంతో కష్టమయ్యేది ఎంపిక. ఇంతకూ విషయమేమంటే ప్రదర్శనలలో పోటీకి వచ్చిన నాటకాల ప్రథమస్థానాన్ని నిర్ణయించటంలో సర్దితలుగా (Judges) కూర్చునే పెద్దలు ఏ ఒక్కసూత్యాన్ని అనుసరించక పోవడం ఆవేశకావేషాలకు ప్రీతిద్యేషాలకు లోనుకావటం, ఈ సంవత్సరం ఏర్పాటుచేసుకున్న కొలమానం వచ్చే సంవత్సరం నిర్దితలు మారటంతో గాలిలోనికి ఎగిరిపోవటం, కళకు సంబంధంలేని ఇతర అంశాల ప్రాతిపదికపై పోటీకి వచ్చే నాటకాలకు బహుమతులను నిర్ణయించటం గంగాధరరావు

గారికి రోత కలిగించాయి. వారు ఒక 'పోటీనాటకం' కూడ వ్రాశారు పోటీల నిర్వహణను అవహాస్యం చేయబానికి.

కొర్రపాటి గంగాధరరావుగారు శతాధిక సంఖ్యలో నాటకాలు, నాటికలు వ్రాశారు. “నా బాబు”, “ప్రార్థన”, “జంగారుసంతెళ్ళు”, “పెళ్ళి చూపులు” అనే నాటికలు అనేక పట్టణాలలో పల్లెలలో ప్రదర్శనాభాగ్యాన్ని పోషించుకున్నాయి. “తెరలో తెర”, “గ్రుడ్డిలో కం”, “భవబంధాలు”, “కమల”, “నిజరూపాలు”, “లోకంపోకడ”, “యథాప్రజా తథారాజా” పేరెన్నిక కన్నవి.

కొన్ని నాటకాలు చదవబానికి బాగుంటాయి. కొన్ని నాటకాలు ప్రదర్శనలో రాణిస్తాయి. కాని చదివేటప్పుడు, చూచేటప్పుడుకూడా ఆనందపరచేవి చాల కొద్దిగా ఉంటాయి. గంగాధరరావుగారి నాటకాలు మూడవ కోవకు చెందుతాయి. స్వతహాగా నటుడయి తరువాత నాటక రచయిత అవటం వల్ల వారికి ఆ వెసులుబాటు, ఆ చాకచక్యం, ఆ నేర్పు, ప్రజ్ఞ అలవడినాయి.

వినోదాన్నిచ్చే నాటికలు కొన్ని వ్రాశారు కొర్రపాటివారు. “పెళ్ళి చూపులు” అలాంటిది. “జంగారుసంతెళ్ళు” (వైవాహికబంధం) ఎంత బలవత్తరంగా ఉంటాయో నిరూపిస్తుంది. ప్రార్థనలో శాంతిసందేశం, నాబాబులో అంతస్తుల అవహేళనమూ తండ్రిప్రేమ చిత్రించబడినాయి. ప్రేమించిన స్త్రీ అన్న భార్య అయితే తమ్ముడి మానసికస్థితి, తద్వారాకల్గే పరిణామాలను “కమల” బహిర్గతం చెస్తుంది. యువకునికి భవబంధాలకు దూరంగా ఉండటం అలవర్చుకోమని సలహాచెప్పిన తాత పెంచిన మమకారంలో వాటిలో ఎలా ఇరుక్కున్నాడో భగవద్గీతలోని శ్లోకంతో ప్రారంభించిన “భవబంధాలు” నాటకంలో విశదీకరించారు. “లోకంపోకడ” లో ప్రభుత్వ ప్రణాళికల సందర్భమైన చిత్రణ ఉన్నది. “తెరలోతెర” లో ఒకని ఆస్తికోసం అతని ఆత్మీయులు కుమారులు కుమార్తెలు ఎలా ఆరాట పడతారో వివరించబడింది. పల్లెలలో పెత్తందార్లు సహకారసంఘాలపేరుతో ఎలా ప్రభుత్వ ధనాన్ని కొల్లగొట్టారో, ఎలా అకృత్యాలకు గడంగుతారో కళ్ళకు గట్టినట్లు చూపించారు.

శ్రీ ఆత్మేయ “విగతి” అనే నాటకంలో ప్రపంచంలో శాంతిలోపించడానికి “విజ్ఞానశాస్త్రవేత్తలు” బాధ్యులని వారిని నిందితులుగా చిత్రిస్తే దానికి విరుగుడుగా “విగతి” అనే నాటికలో రాజకీయవాదులే దోషులని గంగాధరరావుగారు నిరూపించారు.

ఇలా ఎంతైనా వారి నాటకాలను, నాటికలను గురించి వ్రాయవచ్చును. కాని గంగాధరరావుగాకి నాటకసమాజం “కళావని” తో కొన్నాళ్లు కొర్యదర్శిగాను, కొన్ని సంవత్సరాలు అధ్యక్షునిగాను నాకున్న పన్నెండేళ్ళ సంబంధాన్ని పురస్కరించుకొని ఆ కాలపు వారి రచనలనుమాత్రమే తడిచి చూడటం జరిగింది.

చివరగా ఒక్కవిషయం చెప్పి ఈ వ్యాసం ముగిస్తాను. కొర్రపాటి వారి ఆరోగ్య స్థితిని గురించి సన్నిహితులకు తప్ప అందరికీ తెలియదు. 28 వ సంవత్సరంనుండి వారికి మధుమేహం (Diabetes) ఉంటూ ఉన్నది. రోజుకు రెండు పర్యాయాలు సూదిమందు పుచ్చుకునేవారు. రిహార్సలు ప్రొద్దుపోయినా, నాటక ప్రిదర్శన ఉన్నా మరోసారి సూదిమందు తీసుకునేవారు. ఈ మందు తీసుకోగానే ఆహారం ఏదోఒకరూపంలో తీసుకోవాలి. ఒకసారి హైదరాబాదులో “కమల” నాటక ప్రిదర్శన సందర్భంలో సూదిమందు తీసుకొని వెంటనే పుచ్చుకోవలసిన ఆహార పదార్థం (అనాడు అరటిపండ్లు) కనుపించకపోతే రంగస్థల ప్రవేశం చేశారు వెంటనే ప్రాణాలను సైతం లెక్కచేయక. ఈ కథ వారి కళాభిరుచిని, దీక్షను రుజువు చేస్తుంది.

ఈ కళాతపస్వికి తగిన తీరిక (Leisure) ఇవ్వని సమాజం మనది. కుటుంబ బాధ్యతలను తీర్చేనిమిత్తం వారు వైద్యవృత్తి చేయవలసి వస్తున్నది; దానికి వారు బాధపడటంలేదు. కాని ఈ సమాజపు దౌర్భాగ్య స్థితి విదితమవుతున్నది. అంతే. నటనాశక్తి గంగాధరరావుగారి సొత్తు, రచనా వ్యాపారం వారికి ఉపిరి. ఇతర నటులను హుమేషా ప్రోత్సహించడం వారి నైజం. వినోద విషయాలను, సామాజిక సమస్యలను, తాత్విక అంశాలను అన్నింటినీ ఇతివృత్తాలుగా తీసుకొని నాటకాలు వ్రాయగల సత్తా వారిది.

కళ, సందేశం రెండూ సమ్మిళితంగా ఉంటాయి వారి రచనలలో. సందేశం ప్రచారస్థాయిలో బహిర్గతం కాదు; కళాభిజ్ఞతతో హృదయానికి హత్తుకుంటుంది. ఇలా బహుముఖ పొండిత్యాన్ని కళాప్రాభవాన్ని మేళవింపు చేసుకున్న జీవితం వారిది. వారు ధన్యుజీవులు. వారి కలంనుండి ఇతోధికంగా రచనలు వెలువడుతాయని ఆశిస్తూ వారి రచనలపై విస్తృతంగా, వివరంగా, గాఢంగా, నిశితంగా సమీక్షలు రావాలని కోరుకుంటున్నాను.

(సన్మాన సంచికలో వ్యాసం)

—

మూఢవిశ్వాసాలపై డా॥ కోవూర్ పోరాటం

భారత హేతువాద సంఘం ఏర్పాటుచేసిన వర్యటనా కార్యక్రమంలో శ్రీలంక హేతువాద సంఘాధ్యక్షులు డాక్టర్ కోవూరు తమిళనాడు, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని కొన్ని పట్టణాలను మార్చినెలలో సందర్శించి ఉపన్యాసాలిచ్చారు. బాబాల బండారాన్ని మహత్తుల మర్మాన్ని వెలికితీయడానికై ఆ కార్యక్రమం ఉద్దేశింపబడిందని ఆ సంఘంవారు ప్రకటించారు. వారి వెంట తమిళనాడుకు చెందిన శ్రీ కె. పి. స్వామినాథన్ వచ్చి కొంతమంది బాబాలు చేస్తున్నారనే మహత్తులను చేసి చూపించారు. బొంబాయి హేతువాద సంఘ మాజీ అధ్యక్షులు శ్రీ కె. పి. నారాయణన్ ప్రేక్షకులలో కొందరిని పేడిక పైకి పిలిచి హిప్పటిజం (మోహనిద్ర) వారిపై ప్రయోగించారు. చీరాల, విజయవాడ, వరంగల్, హైదరాబాదులలో ప్రదర్శనలు జరిగాయి.

ఈ ప్రదర్శనల మధ్య డాక్టర్ కోవూర్ ఉపన్యాసం ఏర్పాటుచేశారు. వారి ఉపన్యాసం ఇంగ్లీషులో నడచినా, తర్జుమాలోనే చాలామంది తెలుగువారు వినవలసి వచ్చినా ఆకర్షణీయంగా వున్నది.

డాక్టర్ కోవూర్ పరామనోవిజ్ఞానం (Parapsychology) లో పరిశోధన చేశారు. పి. హెచ్. డి. పట్టభద్రులు, మానసిక శాస్త్ర నిష్ణాతులు వృత్తిరీత్యా మానసిక వైద్య నిపుణులు. జన్మస్థానం భారతదేశంలో కేరళ ప్రాంతం. స్థిరనివాసం శ్రీలంక ముఖ్యపట్టణం కొలంబోలో. శ్రీలంక పౌరసత్వం స్వీకరించారు.

ఆయన తండ్రి ఉన్నత శ్రేణికి చెందిన క్రైస్తవ మత గురువు. తల్లిదండ్రులు వారిని మతగురువుగా చేద్దామని సంకల్పించారు, కానీ సుప్రసిద్ధ తత్వవేత్త బెర్ట్రాండ్ రస్సెల్ భావ ప్రభావానికి లోనైన డాక్టర్ కోవూర్ అందుకు అంగీకరించలేదు. క్రైస్తవ మతగురువు కావలసినవ్యక్తి నాస్తికుడై హేతువాద ప్రచారానికి పూనుకున్నాడు.

డాక్టర్ కోపూర్ శ్రీలంక హేతువాద సంఘం ప్రచురించే “ది సిలోన్ రివ్యూ” అంధాసిడర్” కు సంపాదకులు. ఆ ఆంగ్లపత్రిక సంవత్సరాని కొకసారి ప్రచురిత మవుతుంది. అందులో “ఆల్-చించండి” అనే శీర్షిక క్రింద వారు మంత్రాలు, మతం, పౌరత్వం, జ్యోతిషం. కర్మసిద్ధాంతం, పునర్జన్మ, మానవుడు ఎలా ఉద్భవించాడు దయాలు భూతాలు, జన్మ నిగ్రహం, గోవు పవిత్రత- ఇలా ప్రజలలో నాటుకుపోయిన, పొదిచేసు కున్న అనేక భావాలను గురించి చర్చిస్తారు.

మహాత్ములను తన ఎదుట, నిష్పక్షిక దృష్టిగల శాస్త్రజ్ఞుల ఎదుట మోసానికి తావులేని విధానంలో ప్రదర్శించినవారికి లక్షహాపాయాలు చెల్లి స్తానని డాక్టర్ కోపూర్ సవాలు చేశారు. ఈ సవాలు తన జీవితాంతంవరకు వుంటుందని ఆయన తమ వ్యాసాలలోను, ఒహిరంగ సభలలోను ప్రకటిస్తున్నారు. జ్యోతిషానికి శాస్త్రాధారంలేదని ఆయన విశ్వాసం. జ్యోతిష్యం తరువాత జ్యోతిషశాస్త్రం ఉద్భవించిందని వారి అభిప్రాయం. జ్యోతి ష్మ్యులు గుడించి ముందుగా చెప్పే సంఘటనలలో 160 కి ఆరు వంతులు నిజమౌతాయని. అది యాదృచ్ఛికమని, జ్యోతిష్యులు కానివారు కూడా అంతమాత్రం విజయవంతంగా రాబోవు సంఘటనలు పేర్కొనవచ్చునని ఆయన అంటారు. లకోటా ప్రశ్నలు, సాముదికం ఇవన్నీ శాస్త్రసమ్మతం కావంటారు శ్రీ కోపూర్. ఒక డాలరు నోటుపై నంబరును చూడకుండాచెప్ప గలిగితే 18 పేల టాలర్లు చెల్లించగలనని సవాలుచేశారు.

సవాళ్ళు చేయడం మాత్రమే తమ పనిగా ఆయన పెట్టుకోలేదు. ఎక్కడ ఏ మహాత్ము జరిగిందన్నా, దానివిషయమై పూర్తి పరిశోధన చేయ నిదే ఆయన విశ్రమించరు. తమిళనాడులో దేవాలయాలలో “కావడి” అనే పేరుగల తంతువుంది. స్త్రీలతో సంవర్కం, మద్యంపట్ల అనాసక్తి, సంపద పట్ల వైముఖ్యం వున్నవారు దేహంలో గ్రుచ్చబడిన కొక్కెములపై ప్రేలాడుతారు. ఈ అద్భుత దృశ్యాన్ని చూసి చాలామంది ప్రజలు అబ్బుర పడేవారు దేవుని మహిమ అని కొనియాడేవారు ఇలాంటి ప్రక్రియ చేయ డానికి దేవుని మహిమతో నిమిత్తం లేదని రుజువు చేయించడానికి మద్య మాంసాదులు సేవించిన ఒక నాస్తికుడిచేత “కావడి” పేయించారు డాక్టరు కోపూర్. ప్రతివిషయాన్ని సునిశితంగా పరిశోధనాదృష్టితో పరిశీలించడం

ఆయన సహజగుణం. అందువల్ల డాక్టర్ సూరి భగవంతుల, శ్రీ సత్యసాయి బాబా చేసిన మహత్తులను గురించి వ్రాస్తే వాటిలో నిజానిజాలను పరిశీలించి అవి సత్యమేనని తేల్చి డాక్టర్ భగవంతులను సవాలు చేశారు డాక్టర్ కోపూరు.

దేవుని చూశామని చెప్పేవారు, ప్రకృతికి అతీతమైన శక్తులను కలిగి ఉన్నామని ప్రకటించేవారు, వీరంతా అబద్ధం చెప్పడంలేదని, వారు విశ్వ సంచేదాన్నే ప్రకటిస్తున్నారని, వారి విశ్వాసం భ్రాంతివల్ల ఏర్పడినదని, వారి అనుభవం వైయక్తమని, అట్టి అనుభవం మోహనిద్ర (హిప్పటిజం) ద్వారా కలుగవచ్చునని డాక్టర్ కోపూర్ భావం. ధ్యానంవల్ల జ్ఞానం సంపాదించగలమనే వాదాన్ని డాక్టర్ కోపూర్ నింపిస్తారు. ఏకాగ్రత అవసరం కావచ్చు కాని ధ్యానం, ప్రార్థన జ్ఞాన సముపార్జనా సాధనాలు కావని ఆయన దృఢాభిప్రాయం.

ఆయన మానసిక వైద్యులు కనుక చాలా కేసులు చికిత్సకోసం వారివద్దకు వస్తాయి. ఆ రోగుల కథలు చాలా విచిత్రంగా ఉంటాయి. వాటిని మళయాళ పత్రికలు ప్రకటించాయి. “పునర్జన్మ” అనే మళయాళ చిత్రం అలాంటి కేసు ఆధారంగా నడిచింది. అది తెలుగులో “వింతకథ” అనే పేరుతో వచ్చింది. భార్యను చూచినపుడల్లా ఒక పురుషునికి తల్లి గుర్తుకు వస్తుంది. దాంపత్య జీవితం కుంటువడుతుంది- ఇది ఒక మానసిక వైపరీత్యమే.

డాక్టర్ కోపూర్ భావాల ప్రకారం కొంతమంది మానవులు మూడు రకాల మనఃస్థితికి తోచుకుంటారు. మొదటిది భ్రమ- లేనిది ఉన్నట్లుగా భావించడం. ఉదాహరణకు ఎండమావులు. రెండవది భ్రాంతి- ఉన్నదానిని మరొకరకంగా గమనించడం. ఉదాహరణకు తామనుచూచి పామనుకోవడం. మూడవది అవాస్తవిక విషయాలపట్ల విశ్వాసం (Delusion). శకునాలపట్ల దేవునిపట్ల నమ్మకాలు, గ్రహణకాలాలతో విధినిషేధాలు మొదలైనవి. అవాస్తవికమైన విషయాలపై విశ్వాసంవల్లకూడా భ్రమ ఏర్పడుతుందని డాక్టర్ కోపూర్ భావం.

మోహనిద్రద్వారా భ్రమను మానవునిలో కల్పించవచ్చునని ఆయన వాదన. అందుకనే ఆయన మోహనిద్ర శాస్త్రాన్ని అధ్యయనం చేశారు. రోజుకు ఇద్దరు, ముగ్గురు రోగులను మోహనిద్రలోనికి పంపి వ్యాధిని నిర్ణయిస్తారు.

ఆ రోగవిధానం ద్వారా మానసిక చికిత్సచేసి రోగులను ఆరోగ్యవంతులను చేసి పంపుతారు.

అతి ధ్యానంవల్ల మతిభ్రమణం కలిగిన కేసులు తనవద్దకు వచ్చాయని, అన్ని భాషలు మాట్లాడగలనని చెప్పే వ్యక్తి వచ్చాడని, చివరకు అది భ్రమేనని తేలినదని- ఇలా ఎన్నో తన అనుభవాలనుంచి ఆయన చెబుతారు.

గుండెకాయ కొట్టుకోవడం అపివేసినాడనే యోగి కథను విని డాక్టర్ కోపూరు పరిశోధన సాగించారు. మూతికి, ముక్కుకు రబ్బరుపట్టీలద్వారా బిగించికడితే ఆ యోగి ఆరు నిమిషాలు బ్రతకగలిగితే అతనికి లక్ష రూపాయలు చెల్లిస్తానని డాక్టర్ కోపూర్ సవాలుచేశారు. శాస్త్రజ్ఞులుగా చెలామణీ అయ్యేవారు డాక్టరు ఆ యోగుల సమక్షంలో తమ శాస్త్రము దృక్పథాన్ని, విధానాన్ని ఎలా మరచిపోతారో వారికి తెలుసు. అందుకే నాడిని ఆపుచేసి ప్రక్రియను తాను చేసి చూపించారు.

ఘన్యంలోనుంచి విభూతికాని, మరో వస్తువుకాని రాదని డాక్టర్ కోపూరు భావం. బాబాలమాదిరి తానుకూడా వందలమందికి విభూతి ఇచ్చి, ఈ విభూతి ఘన్యంలోనుంచి రాలేదని, తాను కొలంబోనుంచి తెచ్చానని ఆయన ప్రకటించారు. కొంతమంది బాబాలు వేసే ఈ తతంగాలు గారడీ అని, హస్తలాఘవమని ఆయన రుజువు చేశారు. అలా రుజువుచేసే శిష్య ప్రశిష్యులను తయారుచేశారు. వారిలో శ్రీ స్వామినాథన్ ఒకరు.

డాక్టర్ కోపూర్ నూటికి నూరుపాళ్ళు హేతువాది. మానవ శరీరాన్ని ఆయన శోధించారు. కాని, ఆయనకు జీవుని స్థానం దొరకలేదు.

జీవుడు (Soul) అనేది లేనే లేదంటారు డాక్టరు కోవూర్. మనస్సుకు స్థానం మెదడు. గుండెకాయలో జీవుడు లేనేలేడని ఆయన సిద్ధాంతం. ప్రాణంబోతే జీవుడు వెళ్ళిపోతాడనే సిద్ధాంతాన్ని మిడతలు, గొల్లభామలపై వ్రయోగాలు జరిపి ఖండించారు.

మానవుని తల తెగితే ప్రాణం వుండదు. కాని మిడతకు, గొల్లభామకు తల తెగినా మొండెం బ్రతుకుతుంది. చాటి దేహనిర్మాణం వేరు. కనుక అండ పిండ బ్రహ్మాండంలో వుండే జీవుడు ఏమైనట్టు అని ఆయన పోషు.

భావానికి శక్తివుంది. కాని వస్తువులను వలచే శక్తి లేదని వారి నమ్మిక. అలా ఉన్నదనేవారిని తమ శక్తిని ప్రదర్శించమని ఆయన సవాలు చేశారు.

శాస్త్రీయ దృక్పథంతో పురోగమించే డాక్టరు కోవూర్ ప్రపంచ స్వేచ్ఛాభావుకుల మహాసభకు వెళ్ళారు. బెర్లిన్ రస్సెల్ దర్శనం చేసుకోవాటనుకున్నారు. కాని, మహాసభ సమయంలోనే అణ్ణస్ట్రాలకు వ్యతిరేకంగా ఆందోళన జరిపినందుకు బెర్లిన్ రస్సెల్ అరెస్టయ్యారు. ఆ అవకాశం డాక్టర్ కోవూర్ కు దక్కలేదు.

మతాలన్నిటిలో బౌద్ధం హేతువాదయుతమని డాక్టర్ కోవూర్ భావిస్తారు. బౌద్ధంలో సృష్టికర్తకు స్థానంలేదు. సునర్జన్మ లేదు.

73 సంవత్సరాల వయస్సుగల డాక్టరు కోవూరు జ్ఞానవృద్ధుడు. కాని, ఆయనలో యువతరపు ఉత్సాహం ఇసుమంతైనా తగ్గలేదు. అందుకే వనికట్టుకొని ప్రయాణాలుచేస్తూ, తాను నమ్మిన సిద్ధాంతాలను అదేపనిగా ప్రచారంచేస్తున్నారు.

(ఆంధ్రజ్యోతి దినపత్రిక ది. 10-4-76)

ఎం. ఎన్. రాయ్

మన గురువు, మన సచివుడు, మన నాయకుడు, మన మిత్రుడు, మన సహచరుడు మరియుక లేడు. మనల్నిందరిని విచార సాగరములో ముంచి మనల్ని విడనాడినాడు. కామ్రేడ్ రాయ్ రాజకీయవేత్తగా, మేధావిగా, తత్వశాస్త్రవేత్తగా, హ్యూమనిస్టు ఉద్యమ నిర్మాతగా ఎలా కృషి చేసిందీ యీ పత్రికలోనే పురోకచోట ప్రచురించబడిన వ్యాసావళిలో వివరింపబడుతుంది. ఇతరత్రా కామ్రేడ్ రాయ్లో నన్ను ముగ్ధుణిచేసిన గుణాలను గూర్చి ముచ్చటిస్తాను.

కామ్రేడ్ రాయ్ గొప్ప వక్త. శబ్దమే ప్రాధాన్యముగాగల ఝరిసహ నమైన వాగ్ధోరణి ఆయనకు లేకపోవచ్చు. గంటల తరబడి ఉపన్యసించుట ఆయనకు ఆదర్శముకాదు. తన భావాలను శ్రోతలకు స్పష్టముగా తెలియజేయుటే ఉపన్యసించుట ఆయనకు ఆదర్శము కాదు. తన భావాలను శ్రోతలకు స్పష్టముగా తెలియజేయుటే ఉపన్యాస ఉద్దేశమని గ్రహించిన మహానియుడితడు. అతని ఉపన్యాసములలో తరము తాండవమాడుచుండును. సాధారణముగా ఒక్కగంటకన్న యెక్కువ ఉపన్యసించడు. ఆ ఉపన్యాస విషయము మననం చేయడానికి మూడురోజులయినా పడుతుంది. వ్యర్థమయిన వాగాడంబరము అతనికి రుచించదు. ఆర్భాటము పటాటోపమంటే అతని కనహ్యము. భాషాప్రభావంతో శ్రోతల్ని ముగ్ధుల్ని జేసి సమ్మోహనాశక్తితో వారిని ఆనందదోలికల నూగించి ఉద్రేకపరజేస్తూ భావము కాదతనిది. శ్రోతలలోనుండే ఆలోచనాశక్తిని రేకెత్తించి హేతువాద దృక్పథాన్ని అలవరింపజేస్తుంది అతని యుపన్యాసము.

కామ్రేడ్ రాయ్ నికాల్సయిన ప్రజాస్వామికవాది. ఉపన్యాసాలలో వ్యాసాలలో ప్రజాస్వామ్యానికి పడగలెత్తి ఆచరణలో అసమాన నియంతగా వ్యవహరించడం అతని కలవికాని పని. 1944 డిసెంబరులో యుద్ధకారణాలవల్ల అంధకారబంధురమైన కలకత్తా నగరంలో

జరిగిన అనాటి అఖిలభారత రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ మహాసభలో అతడు నా యెడల చూపిన ఔదార్యపూరిత వైఖరియే అతని ప్రజాస్వామికాచరణకు ప్రబల నిదర్శనము. ఆ మహాసభకు క్లామేడ్ రాయ్ అధ్యక్షుడు. రాజకీయ తీర్మానము మహాసభలో ప్రతిపాదించబడినది. ఆ తీర్మానము యించు మించుగా అతని పాఠమే. తీర్మానానికి నేను సవరణను ప్రతిపాదించగా బలవరమవారు లేకపోయిరి. కాని ఆ కారణముచేత క్లామేడ్ రాయ్ నా సవరణను త్రోసివేయలేదు. నా సవరణపై నుపన్యసించుటకు నా కను మతి యొసంగినాడు. ఓపికతో నా సవరణ ఎందుకవసరమో వివరించినాడు. క్లామేడ్ రామమూర్తి తృప్తిపడినచో సవరణ నుపసంహరించుకోవచ్చని సూచించినాడు. నేనందుల కంగీకరించలేదు. కాని రాయ్ విసుగుచెందలేదు. కోపోద్రిక్తుడు కాలేదు. నా సవరణపై సభికుల యభిప్రాయము తీసుకొని నాడు. సవరణ సహజంగా వీగిపోయింది. తరువాతకూడా సవరణవిషయమై నన్నెప్పుడు అపహసించలేదు. పైపెచ్చు శ్రద్ధగా జ్ఞాపకముంచుకొని సల్కరించేవాడు. ఒకసారి 1916 డిసెంబరులో అఖిలభారత రాడికల్ డెమోక్రాటిక్ పార్టీ ఆధ్యక్షాధ్యక్షుల జరిగిన అధ్యయన తరగతులలో రాజ్యాంగమువాడి పోతుండనే కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత లోపాలోపాలను గురించి నేను క్లామేడ్ రాయ్ తో చర్చించినపుడు కొంతవరను చర్చించి కాలవ్యవధి లేమిచే నన్ను ఆ విషయమై వివరంగా క్లామేడ్ శిబిరాయ్ తో చర్చించవలసిందిగా రాయ్ చెప్పాడు. తరువాత శిబిరాయ్ ఆ విషయాన్ని కూలంకషంగా నాతో చర్చించి నా అనుమానాలను పటాపంచలుగా పారద్రోలాడు. అధ్యయన తరగతులలో జరిగే చర్చలలో కొంతమంది క్లామేడ్ను అప్రస్తుత ప్రసంగం జేసినా అతడు విసుగు చెందలేదు. ఓర్వితో సభ్యుల ప్రశ్నలన్నింటికి సావధానముగా సమాధానము చెప్పేవాడు.

అతడు నిరాడంబరజీవి. కాంగ్రేసులో పున్నప్పుడు అతని యుడుపులు ప్రజామాయున్నూ, లాల్చీమాత్రమే. తదనంతరం టౌజరు, చొక్కా మాత్రమాతడు ధరించుచుండెను. ఇటీవల యూరోపియను పద్ధతిన యుడుపులు తాల్చుచుండెను. అంతియేకాని ఆడంబరముగా ప్రవర్తించుట అతని నైజము కాదు.

కామ్రేడ్ రాయ్ వట్టుదల, కార్యదీక్ష అసమానము. తాను నమ్మిన విశ్వాసాలను ప్రచారం చేయటంతోనేమి, అనుసరించటంతోనేమి కొన్ని సమయాలలో ఒంటరివాడైనను అచంచలుడైన సాహసోపేతముగా సంపదించినవాడతడు. జర్మనీలోని తన సహచరుల సలహాలను పెడచెవిని పెట్టివారి భయాందోళనలకు తానులోనుగాక తనపై అరెస్టువారంటున్న సరకు చేయక నిర్భయముగా ఒక్కడూ 1930 లో భారతదేశమున అడుగిడినాడు. అనేక గ్రంథముల రచించినాడు. దేశముంతయు పర్యటించినాడు. అంతటితో ఊరకుండలేదు. రాజకీయ అధ్యయన తరగతుల నడిపినాడు. రాజకీయ పక్షముల నెలకొల్పినాడు. దినదినము రాజకీయాలలో పాల్గొన్నాడు. కార్యవాది యని శత్రువులు సైతము మెచ్చుకొనులాగు మెలిగినాడు.

కామ్రేడ్ రాయ్ సరసుడు. చమత్కార సంభాషణ ఆనందించు శక్తి అతని సొమ్ము. కమ్యూనిస్టు మనస్తత్వాన్ని నేను యింకా వదలలేదని తెలియజేయుడానికి పూర్వకమ్యూనిస్టు రామమూర్తి ఏడి అనేవాడు. కామ్రేడ్ ఎలెన్ రాయ్ ఇద్దరు పూర్వ కమ్యూనిస్టు లున్నారుగదాయని చమత్కారంగా. రాయ్ ఆ సునిసిత హాస్యానికి యెంతో ఆనందించేవాడు. అట్టి కామ్రేడ్ రాయ్ ఇకలేడు. అతని అడుగుజాడలలో హ్యూమనిస్టులు జ్ఞాన పునర్వికాసోద్యమాన్ని భారతదేశంలో వ్యాప్తిచేయాలి.

అతని సహచరులు, అనుచరులు, అతని సందేశాన్ని వాడవాడలా ఊరూరా ప్రతిధ్వనింప చేయాలి.

(రాడికల్ హ్యూమనిస్టులో ప్రకటితం)

శ్రీ జి. వి. పున్నయ్యశాస్త్రి విశిష్ట వ్యక్తిత్వం

శ్రీ శాస్త్రితో పరిచయ భాగ్యము కల్గినవారందరికి అతని విశిష్ట వ్యక్తిత్వము గోచరిస్తుంది.

ఉత్తమ మానవునికి వుండవలసిన లక్షణాలు కొన్ని అతనిలో కనబడుతుంటే.

సహనము అతని సొమ్ము. ద్వేషము అతనికి దూరము. ఒకనాటి నాయకుడు అవమానిస్తే ఎదురుతిరిగిన తను అనామకుడే అజ్ఞాతంగావున్న పుడు తిరిగి ప్రజాజీవితంతో ప్రవేశించాలని ఉబలాటపడుతున్న రోజులలో తనకానాడు ఆంధ్రమహాసభలోను యితరత్రా సంఘంలోను ఉన్న స్థానాన్ని వలుకుటడిని పురస్కరించుకొని అతనికి మరలా ప్రజాసంస్థలలో సముచిత పాత్ర వహించే అవకాశాలు కల్పించాడు శ్రీ శాస్త్రి. (వయస్సులో పెద్ద అయినా పిన్నలతో, పెద్దలతో సమానస్థాయిలో సంచరించగల శ్రీ శాస్త్రి గారి సొన్నిహిత్య బలమువల్ల కలిగే అభిమాన ప్రేమవల్ల శ్రీ శాస్త్రిని ఏక వచన ప్రయోగంలో సంబోధించటం ప్రస్తావించటం సహజమై అలవాటయి పోయింది). కుట్ర, కుచ్చితమూ, కుళ్ళుబుద్ధి ప్రజాజీవితంలో విలయ తాండవంచేసే ఈనాడు ఆ వ్యక్తి ప్రేమస్వరూపిగా దర్శనమిస్తాడు. మోమోటము లేదు. అంతస్థులు అడ్డురావు. ధనికులూపేదలూ అనే వ్యత్యాసమూ, భేదబుద్ధి లేవు. ధనికులను భూషించేది లేదు, పేదలను నిరసించేది లేదు. అందరూ అతని దృష్టిలో సమానులే.

స్నేహప్రియుడు శ్రీ శాస్త్రి. అతని జ్ఞాపకశక్తి అమోఘము. ప్రతి వానిని ఆప్యాయంగా పేరుపెట్టి పిలువగల్గే శక్తి అతను శ్రమించి అలవరచు కున్న అలవాటుకాదు; కృత్రిమమైన ఆభరణం కాదది; అరవు సొమ్ము

కాదది; సహజంగా అతని హృదయాంతరాళాలలో నాటి నిబిడికృతమై యున్న స్నేహసౌహృద్య భావ లక్షణమే అది.

శ్రీ శాస్త్రికి డబ్బు సంపాదించాలనే యావ వినాడూ కలుగలేదు. పశువులకు పుత్రేషణ, పక్షులకు దారేషణ, మానవులకు ధనేషణ అని అనుభవితంగా చెప్పుకుంటున్న లోకంలో ఇది చాల ఆశ్చర్యకరమైన విషయం. “మామా ! ఏ ఇన్నూరెస్సో చేపట్టితే నీకు వున్న విస్తృతమైన విలువైన వరి చయాలవల్ల నీకు నిలకడగా వరుమానం వచ్చే చరిష్టితి సృష్టించుకోవచ్చు కదా” అని ఎవరైనా హితవు చెప్తే “ఆ పని నావల్లకాదురా” అనేవాడు, అంటే శ్రీ శాస్త్రికి డబ్బు అవసరము లేదనికాదు, దీనివల్ల సాగించవలసిన ప్రతి మానవుడికి వైకము యెంతోకొంత అవసరముంటుంది. శాస్త్రికి అంతే. కాని శాస్త్రి అల్పసంతోషి, కూడబెట్టి కుప్పలు పొద్దామనే కోరిక అతనికి వినాడూలేదు. శ్రీ కళా వెంకట్రావుగారు స్నేహపూర్వకంగా మందలించి వత్తిడి తెచ్చేవరకు రాజకీయ బాధితుడుగా భూమికై దరఖాస్తు పెట్టలేదు. శ్రీనివాస అయ్యంగార్, సర్ సి. పి. లాంటి మహామేధావులతో మెసిలాడు. సామాన్య హోదాలో సంచరించాడు. గొప్పవారి హిగడ్డలు హిందాడు. మామూలు మనుష్యుల అభిమానాన్ని చూరగొన్నాడు. అతిథుడేనికి విలువ ఎక్కువ యిస్తాడు అనే వ్యక్త అప్పుడప్పుడూ కలిగింది అతని సన్నిహితులకు. పామరజనపు కృతజ్ఞతా సూచకమైన నమస్కారమే అతనికి అత్యంత ప్రీయతమము.

అతని కార్యదీక్ష అసమానము. 1946, 1957 లలో గుంటూరులోను, 1947 లో మద్రాసులోను జరిగిన ఆంధ్రమహాసభ సమావేశాలు ఇందుకు తార్కాణం. సుమారు ఒక దశాబ్దము ఆంధ్రమహాసభ వ్యవహారాలను కార్యదర్శి హోదాతో నడిపిన ఆంధ్రజాతి అనుంగువుతుడు శాస్త్రి.

జంకూ గొంకూ అనేవి లేవు. ఎంతవానికైనా జడిసేది అంతకన్నా లేదు. కాంగ్రెసు సంస్థను అంటిపెట్టుకొనియుంటే లాభదాయకమనేవిషయం తెలిసినా ఆంధ్ర జాత్యభ్యుదయ సాధనకు ఆంధ్రరాష్ట్రావతరణకు చేసే కృషి సఫలంకావాలంటే కొంతమందిసమర్థులయిన కార్యకర్తలు కాంగ్రెసుకు వెలుపలనుండి అవసరము వచ్చినపుడు కాంగ్రెసుకు విమర్శించాల్సి వుంటుందని గ్రహించి కాంగ్రెసుకు దూరంగా స్వచ్ఛందంగా వున్నాడు.

అందుకు బాధపడలేదు. కాంగ్రెసు నాయకత్వం రాష్ట్ర నిర్మాణ విషయంలో అనవసరమైన భయ సంకోచాలకు లొంగిపోయి ఆచరణలో జాప్యం కనుపరిస్తే అతితీవ్రంగా విమర్శించాడు. రాష్ట్ర కాంగ్రెసు నాయకులకు కోపంవచ్చి శిక్షణచర్య తీసుకుంటామన్నారు. వారి అమాయకత్వానికి అజ్ఞానానికి నవ్వుకుంటూ “ఏ గ్రామ సంఘంలో, ఏ పట్టణ సంఘంలో నేను సభ్యుడనో తెలియజెప్పగలరా” అని ప్రశ్నపూర్వకంగా ఉత్తరం వ్రాయుచున్నారు. ఉత్తరం వెళ్ళింది. అంతే మళ్ళీ జాబులేదు.

కార్యకుశలత శ్రీ శాస్త్రి సొమ్ము. కార్యసాధన అతనికి వెన్నతో నేర్చిన విద్య. ఒరులను నొప్పించక తానొవ్వక పని పూర్తిచేసుకోగల చాతుర్యము అతనిది.

శ్రీ ఉయ్యూరు కుమార రాజాగారు ఆంధ్రమహాసభ అధ్యక్షులుగా ఉన్నప్పుడు వారి అనుమతితో మహాసభలలో స్థాయిసంఘ సమావేశాలలో కార్యక్రమాలను నిర్వహించిన తీరు అందుకు నిదర్శనము.

ప్రజాసంక్షేమమే పరమావధిగాగల జీవితం శ్రీ శాస్త్రిది. తప్పనిసరై నప్పుడు తనకు అత్యంత గౌరవనీయులైనవారితో సయితం విభిన్నాభిప్రాయ ప్రకటనకు వెనుడియలేదు. ప్రజాభిమానాన్ని అందరు ఆంధ్ర నాయకులకన్నా యెక్కువగా చూరగొనగల్గిన శ్రీ ప్రకాశం పంతులుగారే శ్రీ శాస్త్రి అభిప్రాయంలో పప్పులోకాలేస్తే వెంటనే తీవ్రంగా విమర్శించాడు.

శ్రీ ప్రకాశంగారి శిష్యులు వ్యతిరేక ప్రచారంచేస్తే చలించలేదు. అంతేకాదు, గురుపుంగవులు అశేష త్యాగధనులు, శ్రీ గాడిచర్ల హరి సర్వోత్తమరావుగారు, తాను జె. వి. పి. రిపోర్టుపై భిన్నాభిప్రాయ ప్రకటనలు చేయడం జరిగింది. ఇలా తన అక్ష్యసాధనకై సల్పే కృషిలో మన స్ఫూర్తిగా శ్రీ శాస్త్రి ప్రవర్తించాడు.

అతని జీవితంలో ఒక విచిత్రమైన లక్షణ మేమంటే, అది యేమో కాని సరిగ్గా అతని స్థానాన్ని గుర్తించి అతనిని ఏ రాష్ట్ర శాసనసభలోనో, మండలిలోనో, లేక పార్లమెంటులోనో సభ్యత్వానికి పోటీచేసే అవకాశము యిద్దామని అనుకుంటున్న రోజులలో వారికి యెదురు వర్గంలో చేరిపోతాడు. దానితో కథ అడ్డం తిరుగుతుంది. ఆ సభ్యత్వావకాశం జారిపోతుంది. ఐతే అతను దానికి వగవడు. అదే అతనిలో ప్రత్యేకత!

(సన్మాన సంచికలో వ్యాసం)

విద్యారంగములో

“మానవుడు స్వేచ్ఛగా జన్మించినా పృథివీ బంధాలలో పున్నాడు.” అన్నాడు ప్రఖ్యాత ఫ్రెంచి తత్వజ్ఞేత్త రూసో. కాని ఈ ప్రపంచము సత్య దూరం. మానవుడు బంధాలలో ఉద్భవిస్తున్నాడు. బంధవిముక్తి కోసం తాపత్రయపడుతూ కృషిచేస్తున్నాడు. అందుకే తన వ్యక్తివికాసానికి శారీరక, మానసిక, సాంస్కృతిక, సాంఘికాది బంధాలనుండి క్రమానుగతంగా విముక్తి చెందడమే స్వేచ్ఛ అంటారు యం. యస్. రాయ్. స్వేచ్ఛకు ప్రతిచ్ఛాయ సత్యాన్వేషణ. జ్ఞానాంశమే సత్యం. కనుక జ్ఞానసముపార్జనం స్వేచ్ఛావిపాసకి ప్రప్రథమ కర్తవ్యం. జ్ఞానసముపార్జనా కృషియే విద్యార్థి పరియత్నం. స్వేచ్ఛావిపాసయైన వ్యక్తి జీవితాంతమువరకు విద్యార్థిగానే వుంటాడు. కనుకనే విద్యలో భాగంగా వయోజన విద్యనుకూడా పేర్కొనడం జరిగింది. కాని సామాన్యంగా విద్యార్థి అనే పదం పిన్నవయసువారి విద్యను ఉద్దేశించే వాడుతున్నాం.

విద్యకు లక్షణాలేమిటి? లక్ష్యాలేవి? అనే ప్రశ్నలుత్పన్నమవుతున్నవి. విద్య అనేవానికి ఆంగ్లంలో “ఎడ్యుకేట్” అనే పదం వాడుతున్నారు. అంటే వ్యక్తియొక్క అంతర్గత శక్తులను వికాసం నిమిత్తం వెలికిదియుట. స్థూలంగా ఆదర్శాలు, లక్ష్యాలు, గమ్యాలు అని విద్యావిషయకమైన మన ఉద్దేశాలను విభజింపవచ్చు. ఆదర్శాలు ఎప్పటికీ సంపూర్ణంగా పొందలేము, చేరుకోలేము. కాని వాటిదరిచేరుటయే అభివృద్ధిగా పరిగణించుకుంటాము. లక్ష్యాలు అలాకాదు. రాబోయే 15 ఏండ్ల కాలములో యీ విధమైన మార్పులు విద్యావిధానంలో, విద్యార్థి జీవితంలో, విద్యానిలయాల్లో తీసుకొనిరావాలనే ఆకాంక్షతో నిర్ణయించుకొనే ప్రాప్తములు. ఇవి దీర్ఘకాలికం. ఇక గమ్యాలు అంటే పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలోనో లేక సప్తవర్ష ప్రణాళికా కాలంలోనో చేరవలసిన ప్రాప్తీయములు. ఇవి స్వల్పకాలికం. విద్యయొక్క ఆదర్శములను పలువురు పలువిధములుగా

పేర్కొన్నారు. ప్రజాస్వామ్యానికి విద్య పునాది అని స్లేట్ చెప్పాడు. సంఘంలో తమ తమ స్థానాలను పొంది నడచుకొనుటకు కావలసిన సాధన సంపత్తినివ్వటం, ఈనాటి పిజ్జానాన్ని, కళలను ముందుతరాలవారికి అంద చేయటం, ప్రతి విషయాన్ని నిష్పక్షపాతంగా, నిర్లిప్తంగా తరచి చూచి ఏది వాంఛనీయమో, ఏది అవాంఛనీయమో తేల్చుకోగల శక్తినిచ్చుట విద్యవల్ల మనం ఆశించే ప్రయోజనాలని సాంఘిక శాస్త్రజ్ఞులు ప్రవచించారు. ఆధునికత అలవరచటమే విద్య అనే అభిప్రాయం ఒకటి వుంది. ఆధునికత లక్షణములేవి యనే ప్రశ్న రాగా వివరణ వచ్చినది. హేతుత్వ బలి మిని గ్రహించుట, శాస్త్రీయ దృక్పథము కలిగియుండుట. సమానత్వము, సాంఘికన్యాయము, ప్రజాస్వామికము అను విలువలను ఆంగీకరించుట, గోత్రము, కులము, రాష్ట్రము, భాష, మతము, దేశము అను సంకచితమైన గ్రాహములను కేంద్రములుగా పెట్టుకుని నిర్మించుకున్న పరిధులనుండి బయటపడుట. తద్వారా భావస్వాతంత్ర్యాన్ని కార్యాచరణ స్వేచ్ఛను పెంపొందించుట ఆధునికత లక్షణాలుగా పేర్కొనబడినవి. 1. పిన్నవారిలోని శారీరక, మానసిక, నైతిక, కళాత్మక శక్తులను వెలికితీసి. పెంపొందించి, వారిని సమన్వయపరచి, స్వయం సంపూర్ణ చైతన్య వ్యక్తులుగా తయారు చేయుటమే విద్యయొక్క పరమావధి అనే నిర్వచనము సమగ్రముగా కన్పడుతుంది. 2. మారుతున్న ప్రపంచంలో మనగల శక్తి విద్యార్థికి రావాలి. అందుకై విద్యవల్ల ఆశించే ప్రయోజనాలలో శాశ్వత తత్వము కలవిగా మూటిని సూచించారు కొందరు. సమగ్రవిద్య (General Education) లో భాగంగా వృత్తివిద్య వుండటం, ప్రపంచమంతా ఒకటనే భావాన్ని ప్రోదిచేసి విశ్వమానవ కళ్యాణాన్ని వాంఛించే పరిస్థితి కల్పించటం, విశ్వదృష్టి కలుగజేయడం, అనే విద్యావిధానాలు అవి. (విశ్వము యొక్క పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, భూమి అవతరణ, దాని చరిత్ర, ప్రాణము ఉద్భవించుట, పరిణామము, మానవుడు, అతని ప్రకృతి, భూమిపై జీవ రాశియెడల మానవుని బాధ్యత, మానవ వికాస చరిత్ర, వీటిని గురించిన పరిజ్ఞానమే విశ్వదృష్టికి దోహదము చేస్తవి. 3. తన చుట్టూవున్న పరిసరాలనుండి తాను కొన్ని శక్తులను, అంశాలను తనవిగా చేసుకొని వ్యక్తిత్వము పెంచుకొని తన తోటివారలను, ఇంకా తనచుట్టూవున్న పరిసరాల

కూపును సరిదిద్దగల శక్తివంతులైన మనుష్యులు అవతరించ జేయుటకే విద్య ఉద్దేశించబడినది. 4. జీవనోపాధి కవసరమగు వృత్తివిద్యమాత్రమే విద్యకాదు. మేధాశక్తిని పెంపొందించునది మాత్రమే కాదు, అట్లే మంచిపాఠులను తయారు చేయునది మాత్రముకాదు. సత్త్వాన్వేషణలోను, ఋజుమార్గవర్తనములోను నిక్షణము గరభటయే విద్య. అదే ఆధ్యాత్మిక జీవితం (Life of spirit) లోనికి ప్రవేశపెట్టునది. 5. ఆధ్యాత్మికవాది నైనా ఆధిభౌతికవాదియైనా లేక పరిపూర్ణానుభూతి దర్శనాన్ని ప్రమాణంగా స్వీకరించేవారైనా, లేక నవ్యమానవవాదియైనా కాక మరేంకపు మానవవాది యైనాసరే అందరు నితిశాస్త్రానికి ప్రాధాన్యత నిచ్చేవారే. శాశ్వతమైన నైతిక విలువలు కలవని విశ్వసించేవారే. అధ్యాపకుడు విద్యార్థికి తెలియజెప్పగల విలువలు యివి. 1) సత్యమొడ గౌరవభావము 2) మానవులందరి అర్హతను, హుందాతనాన్ని గౌరవించబం 3) మానవాళి ఏకత్వ రూపము, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వము. 4) సాంప్రదాయానుసరణం కాకుండా సహజమైన ఇచ్ఛాపూర్వకమైన సహకారం ప్రాతిపదికగా హేతు యుతమైన సంఘ నిర్మాణము. 5) సంఘమొడల బాధ్యతను తెలిసికొనుట, సహనభావము కలిగియుండుట. 6) ఇతరులయొడ సానుభూతి సాహ్చర్యములు. 7) అన్ని తరగతుల జీవకోటియొడల గౌరవము. అన్ని రకముల వికారాన్ని కూర్చుత్వమును నిరసించుట. ఇవి మౌలికమైన నైతిక సూత్రాలు 6. బోధన ద్వారాను తన జీవితంలో, తన ఆచరణలో ఆ సూత్రాలను పాటించుటద్వారాను అధ్యాపకుడు తన విద్యార్థులకు ఈ నైతిక విలువలనందించి వారికి నైతిక విద్యను గరవలుగుతాడు.

విద్యార్థుల వయఃప్రమాణాన్నిబట్టి విద్య మూడుదశలుగావుంటుంది. ప్రాథమిక, ఉన్నత, విశ్వవిద్యాలయ విద్యలుగా వాటికి నామకరణం చేశాము. ఏదీక కాదక ప్రాధాన్యత కలది. తరువాతి దశలోని పాండితి గరిమ, వివేకభావము, అంతకుముందున్న దశలలోని విద్యాప్రాభవంపై ఆధారపడి యుంటివి. కనుక ఈ అన్నిదశలలోని విద్యావిధానములు పరస్పర ప్రభావితములై యుంటవి. అంతేకాక ఏదీక కాదకలో ప్రత్యేక లక్షణములుకల ప్రత్యేక సమస్యలున్నవి.

విద్యారంగములో

మానవుడు కుతూహల మనస్కుడు. అందులో పిన్నవయస్కులు మరీను. ప్రతి విషయాన్ని, సంఘటనను వారు సునిశితంగా పరిశీలిస్తారు. అది ఏమిటి, అది ఏ పథముగా వున్నది, అది ఎందుకని అట్లున్నది, అట్లుండుటకు ఎవరు కాంటలు అని శిశువులు పరిశోధనచేయు పండితు. వరకు వృచ్చచేయువారే. అదే జ్యోతిషశాస్త్రం. ఎట్టి పరిస్థితిలోనైనా యీ కుతూహలాన్ని రేకెత్తించవలెనేగాని జవాబులు చెప్పగల పాండిత్యము లేకనో, ఓపిక, ఓర్వితోకనో ఉపాధ్యాయులు వినుగుచెంది వారి చిరుత మనస్సులను గాయపరచినచో విద్యయెడ అవచారముగా భావిచక తప్పదు.

అధ్యాపకుని గురువుగా గౌరవించి మహోన్నత స్థానమిచ్చారు పూర్వీకులు. ఇటీవల రాజకీయవాదులకు సంఘంలో వారి యోగ్యతలకు మించిన గౌరవభావము సన్నగిల్లింది. అంతేగాక వారికివ్యబడే పేతనాలు యితర వృత్తులవారితో పోల్చిచూస్తే చాల తక్కువగా వున్నందున సమర్థులు, మేధావంతులు పెక్కుమంది యితర వృత్తులను స్వీకరించువారిలో పెక్కుమంది బుద్ధిపూర్వకంగా ఆ వృత్తిని స్వీకరించినవారకారు. కొద్దిమంది మాత్రమే చేరుతున్నారు. అందుకు గర్విస్తున్నారు. 7) అసమర్థులు, అర్హతలేనివారు అధ్యాపకులవుతున్నారు. 8) వృత్తి గౌరవము నశిస్తున్నది. వారికి అధ్యాపకులగుటకు యివ్వబడిన శిక్షణకూడా అంతంత మాత్రమే. దానితో స్వతహాగా పాండిత్యము పెంపొందించుకొనే శక్తి వారిలో లోపిస్తున్నది. అనేకులు కాలము వెళ్ళబుచ్చుకొనుటయే వివేకమని భావిస్తున్నారు. విద్యాదానము పరమావధిగా ఉపాధ్యాయవృత్తికి జీవితాలను అంకితంచేసే వ్యక్తులు కొరవడుతున్నారు. ఈ స్థితికి అచ్చంగా ఉపాధ్యాయులు కారకులు కారనేది విదితమే. సంఘయొక్క నాంఘిక, ఆర్థిక, నైతిక స్థితిపై విద్యాలయాలస్థితి, ఉపాధ్యాయుల పరిస్థితులు ఆధారపడి వుంటాయనేది ఎవరు కాదనరు. వారు అనుభవిస్తున్న వృత్తిదులు, కష్టాలు మరే వర్గము అనుభవించటం లేదనేది. అతిశయోక్తికాదు. కాని సంఘానికి మార్గదర్శకులు ఉపాధ్యాయులే. వారే భావితరాల స్నిగ్ధమనక ఫలకాలపై ముద్రలు వేసేవారు. ఆ అర్హత వారికి వారివృత్తివల్ల కలిగింది. దాంతో వారి నైతిక బాధ్యత పెరిగింది. భావితరాలరు భవిష్యత్తును

బాగుజేసినా పాడుజేసినా శక్తిమంతులుగనుకవారు తమ విద్యుక్తధర్మాన్ని అప్రమత్తతతోను అనేక కష్ట నిష్ఠూరములను ఓర్చియొనను నెరవేర్చవలసి వుంటుంది.

విద్యయొడ విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయుల భావాలు యిటీవల పరిశీలనాత్మకంగా వుండుటలేదు. అందువలన అధ్యాపకులకు విద్యగరవటంఅవసరం (Educate the Educators) 9) విజ్ఞానశాస్త్ర బోధకులు హేతువాదానికి నిలువని ఆచార వ్యవహారాల పాటిస్తున్నారు. తాము బోధించే విషయ జ్ఞానంలో యిమిడిపున్న శాస్త్రీయ దృక్పథాన్ని తమ జీవితాలకు తమచుట్టూ వున్న పరిసరాలకు అనువర్తించేయటంలేదు. మాటలకు చేతిలకు వైరుధ్య మేర్పడుతున్నది. దాంతో విద్యార్థులకు వారియెడల గౌరవము నశించుట జరుగుతున్నది. అధ్యాపకుని బోధవల్లనేగాక అధ్యాపకుని జీవితాన్ని పరిశీలించికూడా విద్యార్థి జ్ఞానసముపార్జనం చేసుకుంటాడు. కనుక ఉపాధ్యాయులు ఆదర్శ జీవితాలను గడుపవలసి వుంటుంది.

ఉపాధ్యాయులు చేయరాని పనులు కొన్ని పేర్కొనటం భావ్యమవుతుంది. 1. తాను బోధించే విషయంలో పరిశోధనద్వారా ఋజువుకాని విషయాలను చెప్పడం, 2. పాఠ్యకాలాన్ని పాఠ్య లేక పాక్షిక రాజకీయ ప్రచారానికి వినియోగించటం, 3. సంపదనాత్మకమైన పద్ధతులద్వారా విద్యార్థులపై పలుకుబడి సంపాదించి తన ప్రభావానికి వారిని లోనుచేసుకోవడం, 10డిగ్రీలను తమ పాండిత్యానికి కొలమానాలుగా భావించే మనస్తత్వము పోవాలేమో. ప్రపంచ ప్రఖ్యాతశాస్త్రవేత్త జె.బి.యస్. హల్డేను ఇంగ్లండు, రష్యాలపై విసుగుచెంది, కినుక వహించి భారతదేశాన్ని ఆదర్శ రాజ్యంగా భావించి యిచట స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకొని చివరకు యిలా అన్నాడు. "భారతీయ విశ్వవిద్యాలయాల్లో 'కుల' తత్వం వున్నది. ప్రొఫెసర్లు రీడర్లను చిన్నచూపు చూస్తారు, రీడర్లు లెక్చరర్లను చిన్నచూపు చూస్తారు. ఒక తరగతివారితో మరియొక తరగతివారు కలవరని హల్డేన్ భావం. అంతేకాదు పెద్ద డిగ్రీ రాగానే యిక జ్ఞానసముపార్జనాకృషి ఆపేస్తున్నారు. పెద్ద జీతాలతో కాలం వెళ్ళబుచ్చుకుంటున్నారు. పరిశోధన సంగతి అసలు వట్టింపుకోరు. మేధస్సుకు మెరుగుపెట్టరు. ప్రపంచములోని జీవశాస్త్రజ్ఞులలో

మొదటి ఆగ్గురిలో ఒకడైన జె. బి. హౌట్స్, బి. యన్. సి. మాత్రం డిగ్రీగా కలవాడు. ఉపాధ్యాయులంతా ఒకే ఒక ఉదాత్తమైన విద్యారంగంలో, తామంతా పోటీ పోయాడీకులమనే సుహృద్భావంతో మెలగుతూ తమ పాండితీ గరిమను, శీలాన్ని పెంచుకుంటూ విద్యార్థులకు బోధచేయగల్గినవాడు దేశజీవితం పునర్వికాసం ప్రారంభమవుతుంది. శ్రేయోరాజ్యం సోషలిస్టురాజ్యం అనే పేర్లతో రాజ్యం (State) ప్రజాజీవితాన్ని పెనవేసుకుపోతున్నప్పుడు విద్యారంగాన్ని ప్రభుత్వము కట్టడి చేస్తుండడములో ఆశ్చర్యములేదు కాని ప్రభుత్వము చేయవలసిన అజమాయిషీ, విద్యాలయాలకు ధనసహాయము, సాంకేతిక సహాయము వగైరాలు సక్రమ పద్ధతులలో లేకపోవటం శోచనీయం. విద్యార్థులకు ఏమి చెప్పాలి, ఎవరు చెప్పాలి, ఎలా చెప్పాలి అనే అంశములను విద్యార్థులుగా వుండతగినవారిని నిర్ణయించవలసిన బాధ్యతలు ఆధ్యాపకులకు వప్పచెప్పగల స్థితి వచ్చినవాడు దేశం బాగుపడుతుంది. ఆ స్థితికి యెంత దగ్గరగా దేశాన్ని తీసుకవెళ్ళగలిగితే అంత మంచిదిగా యెంచబడుతుంది ప్రభుత్వం. ఈనాడు పాఠ్యగ్రంథ జాతీయోకరణ పేరుతో మూసపోత విద్యావిధానానికి పునాదులు వేసింది ప్రభుత్వము. ఒకే విషయంపై వలుభావాలుండటం సహజం, ఒకే సంఘటనకు అనేక కారణాలుండవచ్చు. కొన్ని ప్రధాన కారణాలు, కొన్ని నిమిత్తకారణాలు. అలాంటప్పుడు ఒకే గ్రంథకర్త ఒకే దృక్పథంలో వ్రాసిన పాఠ్యగ్రంథాన్ని నిర్ణయించి దానిని పరీక్షకు ప్రాతిపదికచేస్తే విద్యార్థుల వ్యక్తిత్వ వికాసానికి ద్రోహం చేయటమే. వర్తమాన దేశాలు విద్యాప్రాముఖ్యాన్ని సరిగ్గా గుర్తించడంలేదు. ఆర్థికాభివృద్ధికి విద్యాభివృద్ధి అవసరం. “విద్యాభివృద్ధికి చేసే ఖర్చు పెట్టుబడి, లాభదాయకం కూడాను.”

అందుకే 1944 లో యం. యన్. రాయ్ ప్రకటించిన “ప్రజల ప్రాను” లో రు. 15000 కోట్లు పెట్టుబడితో విద్యారంగానికి రు. 1040 కోట్లు కేటాయించబడినవి. ప్రభుత్వంవారి 3 వ ప్రానులో రు. 8860 కోట్లు ఖర్చు అయ్యేటట్లుంటే విద్యారంగానికి రు. 596 కోట్లు ఖర్చు అవుతుందట. 4 వ ప్రాను ఖర్చు రు. 23750 కోట్లు అంచనావేసి విద్యారంగానికి రు. 1300 కోట్లుగా నిర్ణయించారు. ఇది 1960 ఆగస్టు కథనం. ఇంకాతగ్గవచ్చు. ఇలా

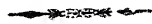
కాదు. విద్యవంతులున్న దేశంపొరిత్రామికంగా, వ్యవసాయికంగాతద్వారా
ఆర్థికంగా అభివృద్ధి పొందుతుందనేది నిర్వివాదాంశం. ప్రభుత్వం ఎక్కువ
నిధులను కేటాయించాలి. విద్యారంగాన్ని పర్యవేక్షణ చేయడానికి అధ్యవ
కులు, విద్యార్థుల తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకులు, ప్రభుత్వ ప్రతినిధులతో
కూడిన సంఘాలకు పప్పుచెప్పాలిగాని విద్యాశాఖ డైరెక్టర్లనే హోదాగల
వారిలోగాని (అన్నింటిలోను 'సమర్థులు' యెంచబడే I. A. S. ఉద్యో
గులలో గాని) ఏనాడు పాఠము చెప్పని ఆఫీసర్లలోగాని అధికారం వుంచ
రాదు. విద్యాలయాల పరిపాలనలో ప్రభుత్వ జోక్యము ఎంత తక్కువగా
వుంటే అంత మంచిది. విద్యాలయాలకు ధనసహాయం చేయటం, నూతన
విద్యావిధానాలను ప్రయోగాత్మకంగా అమలుపరచటానికి ఎవరూముందుకు
రాకపోతే అలాంటి విద్యాలయాలు స్థాపించటం ప్రభుత్వ కర్తవ్యం.
అన్నింటికన్నా ముఖ్యం ఉపాధ్యాయుల పేతనాలను. సౌకర్యాలను పెంచి
వారి హుందాతనాన్ని గుర్తించటం.

విద్యార్థుల తల్లిదండ్రులు, సంరక్షకులు ఏ మెడికల్ కాలేజీలోనో,
ఏ ఇంజనీరింగు కాలేజీలోనో సీటుకోసం తప్ప యితర సమయాలలో విద్యా
ర్థుల స్థితిగతులను గురించి, విద్యాలయాల పరిస్థితిని గురించి, పాఠశాల
లోని ఉపాధ్యాయుల బోధనా పద్ధతిని గురించి వట్టిండుకోరు. చాలా పాఠ
శాలల్లో విద్యార్థుల సంరక్షకుల సంఘాలు (Parents Associations) లేవు.
ఉన్నచోట్ల ప్రధానోపాధ్యాయునిచేత ఎన్నికచేయబడిన కమిటీలు. అవీ
పనిచేయటం అంతంతమాత్రం. ఇంత నిర్లక్ష్యం, ఇంత నిస్తబ్ధత విద్యా
ర్థుల సంరక్షకులలో ఉండబట్టి కొన్నిచోట్ల పునపాలకసంఘాల, పంచాయితీ
సమితుల, జిల్లాపరిషత్తుల, యింకా ప్రభుత్వ ఆధ్వర్యానవున్న పాఠశాలలు.
కళాశాలలు శోచనీయుదేశలో వున్నవి. ఉపాధ్యాయులలో వర్గపోరాటాలు,
విద్యార్థులలో ముఠాల సంఘర్షణలు చెలరేగటం కప్పట్టు చున్నది. 20 వ
శతాబ్దపు 'మార్క్సిజం' లేకపోలేదు. ప్రతి సంవత్సరము మార్కుల పేట
సాగుతూనేవుంది. అలాంటి శ్రద్ధకాదు మనము కోరేది. విద్యార్థులకు సరి
యైన విద్య చెందజేసే పరిస్థితులకోసం కృషికావాలి.

ఇటీవల విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ లోపించిందని వినవస్తున్నది.
కొంతగా కొంత నిజమే. ఇది యీనాటిది కాదు. విద్యార్థులు పాఠశాలాధి

కారులయెడ కార్మికసంఘాల వైఖరిని ప్రదర్శిస్తున్నారు. కాదనలేము కాని వారికున్న ప్రత్యేక సమస్యల పరిష్కారానికి సానుభూతితో పాఠశాలాధికారులు, విశ్వవిద్యాలయాధికారులు, ప్రభుత్వ విద్యాశాఖాధిపతులు పూనుకోవలసివచ్చును. యువక విద్యార్థి హృదయాలు తల్లిదిల్లిపోతున్నవి. ఈ సమయంలో ఆందోళనోద్యమాలవల్ల యెంతమంది విద్యార్థుల జీవితాలను నాశనము చేయగలిగితే అంతమంది విప్లవకారులను పొందగల్గిన వారఃపుతామనే రాజకీయ పక్షాలు ముందుకురుపుతై. సమస్యలను వెలికితెస్తే, దాంతో విద్యాలయాల మూసివేత, సమైక్య, లాఠీచార్జీలు, మరియొక ప్రబలంగావున్న చెడుగేమంటే రాజకీయ పక్షాలు తమ కవసరమైనపుడు విద్యార్థులను (చివరకు ప్రాథమిక పాఠశాల విద్యార్థులను కూడా) వాడుకోవటం, తమ కక్కర లేనపుడు రాజకీయ కార్యాచరణకు పూనుకోరాదని మహావన్యసాలివ్వటం, ఇది మాటలకు చేతలకు వున్న అగాధం. దాంతో పెద్దలందరియెడ అసహ్య భావం విద్యార్థులలో కలుగుతున్నది. దానితోడూ కొంతమంది 'నాయకులు' తాము చేయజాలని కార్యాలను విద్యార్థులచేత చేయిస్తున్నారు. అది ఆత్మ వంచన, పరవంచన అవుతుంది. అమాయకులైన విద్యార్థులు బలి అవుతున్నారు. ఒక్కొక్కప్పుడు తమకన్న విప్లవకరపాత్రను నిర్వహించగలవారు లేరని భ్రమపడుతున్నది విద్యార్థిలోకం. రాజకీయాలను అధ్యయనంచేయవలసిందే. ఆ మాటకొస్తే చాల విషయాలను తెలుసుకోవాలి విద్యార్థులు. కాని ఎప్పుడో దేశం మొత్తానికో, మానవాళికో విపత్తు సంభవిస్తే తప్ప చిన్న చిన్న తగాదాలలో వారు తలదూర్చటం తగదు. పిన్నవయస్కులు కనుక ఉద్దేకపడతారు. సమస్యలు జటిలంగావుండి క్లిష్టరూపంవాల్సి అర్థంకావు. దాంతో ప్రతి స్వల్ప సమస్యపైన వారు కార్యాచరణకు పూనుకుంటే వారి చదువులకు స్వస్తి చెప్పవలసి వుంటుంది. అది అంత మంచి పనికాదు. అది విద్యుక్తధర్మ విస్మరణమే అవుతుంది.

(“బాలవాణి” లో ప్రకటితం)

కులతత్వము : విద్యాలయ పాలకవర్గాలు

కులతత్వము సమాజంయొక్క రాజకీయ ఆర్థిక సాంస్కృతిక రంగాలనన్నింటిని ఆవరించింది. విద్యాలయాలకు ప్రాకింది. పాదు చేసు కుంది. ఈ కులతత్వాన్ని గాఢ పరిశీలన చేయాలంటే విడివిడిగా ఆ తత్వం పనిచేసే రంగాలను గమనించి అధ్యయనం చేయాలి. ఆ సందర్భంగా విద్యాలయ పాలకవర్గాల కులతత్వాన్ని ప్రత్యేకంగా శ్రద్ధగా అసక్తిగా పరీక్ష చేయాలి.

విద్యాలయ పాలకవర్గాల కులతత్వము మూడు సందర్భాలలో ప్రస్ఫుటం అవుతుంది. 1) విద్యాలయ పాలకవర్గ అధికారుల, కార్య నిర్వాహకవర్గ సభ్యుల ఎన్నికలలోను; ఉద్యోగ నియామక ఉపసంఘం, నిర్మాణ ఉపసంఘంల ఎన్నికలలోను. 2) అధ్యాపకుల (ఉద్యోగుల) నియామకం వగైరాలలో. 3) విద్యార్థులమధ్య ద్వేషభావాలను తేడాలను పెంచడంలో.

కులతత్వాన్ని రెచ్చగొట్టేవారు వినియోగించుకునేవారు రెండురకాలు. 1. కులవ్యవస్థలో సంపూర్ణమైన విశ్వాసముండి ఆ వ్యవస్థను శాశ్వతంచేయాలనేవారు. 2 కులతత్వంలో విశ్వాసంలేక తమ స్వార్థప్రయోజనాలకోసం కాని, తమ ముఠాకోసంకాని, తమ పార్టీ లాభంకోసంకాని కులతత్వాన్ని వాడుకునేవారు. మొదటివర్గంవారు చాందసులైనా ఎప్పటికైనా వారికి కనువిప్పు కలిగించి వారి భావాలను మార్చగల అవకాశమున్నది. రెండవ వర్గం మోసకారులు కనుక ఆ ప్రశక్తిలేదు.

కులతత్వ ప్రకోపము రెండురకాలుగా జరుగుతుంది. 1) ప్రత్యక్షంగా, 2) పరోక్షంగా. తెలివిటలుగుల అవినీతిపరులు, పిరికిపారు రెండవ వర్గానికి అనుసరిస్తారు. మొండిధైర్యము, అహంకారము కలిగినవారు

మొదటిపంథాన నడుస్తారు. ఇలాంటివారిలో కులతత్వంలో విశ్వాసంవున్న వారూ వుంటారు లేకుండా దాన్ని వాడుకునేవారుంటారు.

ఇక కులతత్వ ప్రదర్శన సందర్భాలు

1. పాలకవర్గ ఎన్నికలు; ఉపసంఘ ఎన్నికలు.

క) అసలు కొన్ని విద్యాలయాలు కొన్ని కులాలవారికి ఎక్కువగా కళాశాలలో ప్రవేశం కలుగజేయటానికి ఆ కులాలవారినే అధ్యాపకులుగా ఉద్యోగులుగా నియమించుకోవటానికి యేర్పడతవి. అలా రెడ్ల కాలేజీలు, వై దీక్షుల కాలేజీలు, నియోగుల కళాశాలలు, కమ్మవారి కాలేజీలు, వైశ్యుల కాలేజీలు విరివిగా చెలామణీలో వున్నవి. ఉదాహరణకు ఈ రకపు కాలేజీలలో కమ్మవారు, రెడ్లు, వైశ్యులచే ప్రారంభించబడిన కళాశాలలు గుంటూరు జిల్లాలో వున్నాయి. తతిమ్మావి గుంటూరు కృష్ణా జిల్లాలలో వున్నాయి.

(ఖ) 100 కి 80 వంతు విద్యాలయాలు ఒక ప్రాంతంలో అన్ని కులాలవారినేత ప్రారంభించబడతై. తరువాత ఆ ప్రాంతంలో ధనవంతులైన పలుమందికల ఒక కులంవారు ఆ విద్యాలయ పాలకవర్గంలో విరివిగా సభ్యులుగాచేరి మెజారిటీసంపాదించి కులప్రాతిపదికపై పాలకవర్గపు అన్ని ఎన్నికలలో అంటే అధ్యక్ష, ఉపాధ్యక్ష, కోశాధికారి, కార్యదర్శి, సహాయ కార్యదర్శిలాంటి అధికార స్థానములను కార్యనిర్వాహకవర్గంలో మెజారిటీని, ఉద్యోగులను నియమించే ఉపసంఘం, భవన నిర్మాణ ఉపసంఘంలాంటి ఉపసంఘాలలో మొత్తం సభ్యత్వాన్ని సంపాదిస్తారు. అప్పటినుండే ఆ కులంవారిదే ఆ కాలేజీ. ప్రారంభకులకు, నిర్మాతలకు అధికారాలు లేకపోగా తగిన గౌరవమర్యాదలుకూడా వుండవు.

2. అధ్యాపకుల, ఉద్యోగుల నియామకం వగైరా.

ఈ సందర్భంలో ప్రత్యక్షంగాగాని పరోక్షంగాగాని కులతత్వం పని చేస్తుంది.

క) ప్రశ్నాక్షం :-

1) ఎన్నిక చేసేటప్పుడు తమ కులంవారికన్న అత్యధిక విద్యానుభవ అర్హతలున్న అభ్యర్థి వచ్చినా అతన్ని త్రోసిరాజని తన కులంవారికి యివ్వడం.

2) ఆ విద్యాలయంలోని శాఖాధికారుల నియామకంలోను, సీనియారిటీని ప్రకటించడంలోను తమ కులంవారికి ముందు పీట వేయడం.

ఖ) పరోక్షం :-

1) తమ కులంవాడు సరియైన అర్హతలు అంటే విశ్వవిద్యాలయం వారు నిర్ణయించిన అర్హతలు లేనివాడయితే అతనికి ఆ అర్హతలు వచ్చే వరకు ఆ ఉద్యోగాన్ని భర్తీచేస్తామని దరఖాస్తులు కావాలని ప్రకటించకపోవటం.

2) ఒకవేళ అలా పొరపాటున ప్రకటించినా ఎక్కువ అర్హతలు కలవారు యితర కులాలవారు వస్తే ఆ ఉద్యోగాన్ని భర్తీచేసే వ్యసక్తి మానుకోవటం.

3) అలా మానుకోవటానికి వీలులేకపోతే అభ్యర్థుల పరిశీలనను నిరవధికంగా వాయిదాపేసి తాజా వాయిదా తెలియజేస్తామని అప్పటికి పొంకటం.

4) అదీ కుదరకపోతే అభ్యర్థుల పరిశీలనలో యితర కులాల అభ్యర్థులకు చాల గట్టి ప్రశ్నలు వేయటం, తమ కులంవారికి తేలిక ప్రశ్నలు వేయటం; లేక యితర కులాల అభ్యర్థులను అవహేళనచేసి అవహేళనచేసి వారిని కోపోద్రిక్తులనుచేసి వారిచేత "మీ కాలేజీలో నేను ఏ పరిస్థితులలోను ఉద్యోగాన్ని ఆశించను" అని అనిపించుకోవడం.

5) పాలకవర్గం ధనాభావంచేత అష్టకష్టాలు పడుతున్నది కనుక ఏ అభ్యర్థి ఎక్కువగా ధనసహాయాన్ని ఏ రూపంగానైనా సరే అందిస్తే ఆ అభ్యర్థికి ఉద్యోగం యిద్దామని నిర్ణయించేసి తమ కులంవారిచేత

కులతత్వము : విద్యాలయ పాలకవర్గాలు

ఏక్కువగా పాలకవర్గానికి ధనసహాయం చేయించటం అతనికి ఉద్దేశ్యం యివ్వటం.

6) తమ కులపువానికి ఉద్దేశ్యము యివ్వదలచుకున్నపుడు తమకు సమ్మీనబంటైన యితర కులానికి చెందిన పాలకవర్గ సభ్యునిచేత ఆ అభ్యర్థికి గట్టిగా సిఫారసు చేయించి ఆ అభ్యర్థికి ఉద్దేశ్యం యివ్వటం.

7) నియామకానికి సంబంధించిన ఈ పై యెత్తులన్నికూడా శాఖాధికారుల నియామకంలోను, సీనియారిటీ ప్రకటించడంలో తెలివితేటలు కల్గిన కులతత్వవాదులు వేస్తారు.]

3. విద్యార్థుల మధ్య ద్వేషభావాన్ని తేడాను పెంచటం.

ఈ రోజుల్లో ముఖ్యంగా ఏ కళాశాల పాలకవర్గమూ విద్యార్థుల సహకారం లేనిదై విద్యాలయ నిర్వహణ చేయజాలదు. కనుక ఆ సహకారాన్ని ఎలాగైనా పొందాలి. అందుకై ఫలాని కాలేజీ ఫలాని కులపువారి పెత్తనం క్రింద వున్నదనే భావం ప్రచారంలోకి తెస్తారు. దీనికి పాలకవర్గంలోని మెజారిటీ కులంవారూ, యితరకులాలవారూ అమాయకంగా తోడ్పడతారు. దాంతో యీ భావం విద్యార్థులలోనికి జొరవడుతుంది. అంత పాలకవర్గంలో మెజారిటీవున్న కులానికి చెందిన విద్యార్థులు తామే విద్యాలయ యజమానులై నట్లు సంచరిస్తారు. ఇతర కులాల విద్యార్థులను యీసడిస్తారు; చిన్నచూపు చూస్తారు; నిర్లక్ష్యం చేస్తారు; చివరకు నిరసిస్తారు. ఇతర కులాలకు చెందిన విద్యార్థులను రెండవ తరగతి పౌరులవలె చూస్తారు. దీనికి పాలకవర్గపు అత్యధిక మెజారిటీగల కులంవారి వైఖరి, నడవడి దోహదం చేస్తాయి. “తమ కులానికి చెందినవారు విద్యార్థి సంఘ నాయకులైతే విద్యార్థి సంఘానికి పరిగణన, ధనసహాయము, సహకారము యెక్కువగా యిస్తుంది పాలకవర్గపు మెజారిటీ కులం. అలా కాకపోతే పరిగణన వుండదు; ధనసహాయం కూడా; సహకారం అసలే లేదు”. అనే భావం ప్రచారంలోనికి తెస్తారు.

ఈ పై లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి అధ్యాపకులను, ప్రధాన అధ్యాపకుని వాడుకుంటారు పాలకవర్గపు మెజారిటీ కులంవారు. ఇలా విద్యార్థులలో

కులాలనుబట్టి తేడా, వివక్షత చూపబడుతుంది. ద్వేషాలు పెంచబడతై.
ఇది అత్యంత శోచనీయం,

నివారణోపాయాలు :-

క) దీర్ఘకాలికం.

ఖ) స్వల్పకాలికం.

క) దీర్ఘకాలికం :

సమాజంలో కులతత్వం నశించిననాడు నిజమైన సెక్యులరు సమాజం
స్థాపించబడిననాడు జరిగే ప్రక్రియ.

ఖ) స్వల్పకాలికం :

1) ఉద్యోగుల నియామక ఉపసంఘంలో ప్రభుత్వంవారియొక్క
విశ్వవిద్యాలయంవారియొక్క ప్రతినిధులకు మెజారిటీ కల్పించడం.

2) కులతత్వానికి అతీతంగా వున్నవారినే అభ్యాపకులుగా నియమిం
చడం. అట్లే శాఖాధికారులుగా, ప్రెస్సిపాలుగా అటువంటివారిని నియ
మించటం.

3) విద్యార్థులలో కులతత్వానికతీతమైన మానవవాద దృక్పథం
పెంపొందించేయటం.

4) పాలకవర్గం కులతత్వంతో ప్రాప్తిస్తున్నదని రుజువై నప్పుడు
వెంటనే ఆ విద్యాలయాన్ని ప్రభుత్వం స్వాధీనపరచుకోవటం.

(“విద్యోదయ” 1976 మే)

విద్యార్థుల ఆందోళనలు

ఇటీవల ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విద్యార్థులతో అశాంతి ప్రబలినది. సంఘంలో లోపాలయెడ అసంతృప్తి బయలుదేరి అది అశాంతిగా పరిణమిస్తే ఆలాంటి అలజడివల్ల అభ్యుదయం రావచ్చు. కాని అరాజకం, గందరగోళం వాంఛనీయము కావు. ప్రస్తుత పరిస్థితి యెడల అసంతృప్తి లేనిదే సంఘాన్ని మార్చాలనే ఊహ జనించదు. ఆ ఊహలేనిదే సంఘాన్ని మార్చాలనే సంకల్పము కలుగదు. సంకల్పము లేనిదే కార్యాచరణకు పూనుకోడు కదా మానవుడు. ఐరోపాలోని విద్యార్థి ఉద్యమాలకు ప్రస్తుతం భారతదేశంలో జరుగుతున్న విద్యార్థి ఉద్యమానికి తేడా విశేషంగావున్నది. గుణాత్మకమైన తేడా అది. ఐరోపా విద్యార్థులు సంఘపు ఇనుప సంకెళ్ళ నుండి బయటపడటానికి, పాఠశాలపు విద్యావిధానపు ఇనుప చట్రమునుండి తప్పించుకోవటానికి చేసే ప్రయత్నము ఆ ఉద్యమము. స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు దోహదంచేసేది ఆ ఉద్యమం. భారతదేశంలో యీనాటి విద్యార్థి వుద్యమం తద్భిన్నం. ప్రతిఘాతక శక్తులకు దోహదం చేయటం, ప్రజలలోని ఇతర వర్గాలతో సంఘర్షణలకు దిగడం. ఇదీ భారతీయ విద్యార్థుల యీనాటి పాత్ర. చాల శోచనీయమైన స్థితి. పూర్వము స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ముందంజపేసిన విద్యార్థిలోకపు వారసులేనా వీరు అని ఆ స్వాతంత్ర్యయోధులు విస్తుపోయే పరిస్థితి యిది.

విద్యార్థుల ఆందోళనారీతులు రకరకాలుగా వున్నవి. వాటిని గురించి చర్చించాలంటే విద్యార్థులు ఆందోళనలకు కారణాలను గమనించాలి. ఆందోళనా హేతువులపైననే ఆందోళనారీతులు ఆధారపడుతవని చెప్పటంలో అతిశయోక్తి ఏమీలేదు,

యువతరానికిన్న పెద్దల తరానికిన్న వయస్సునుబట్టి అవగాహనలో పెద్ద అగాధం యేర్పడింది. పెద్దలు తమ సమస్యలను పట్టించుకోవటం

లేదని యువతరం భావిస్తున్నది. యువతరంవారు మానవ విలువలను సంఘంలో వుండే మంచిని ఆకళింపుచేసుకోవటం లేదని పెద్దల మానసిక వ్యభిచారం. వయస్సు వచ్చేటప్పుడు మానవుని మానసిక పరిణామము గమనించుము. అందరూ తన సంగతి పట్టించుకోవాలని అనుకుంటాడు ఆ వయస్సులో వున్న మానవుడు. కాని యెవరూ పట్టించుకోరు వాస్తవంగా. దానితో అతనికి చిరాకు, కోపము ఎక్కువ అవుతవి. తన మాటకు విలువ లేకుండా పోతున్నదని, తన అభిప్రాయాలకు విలువ యివ్వడంలేదని బాధ పడతాడు. బాల్య దశలోనుండి యౌవనదశలో అడుగిడుతున్న ఆ మానవుడు, ఈ సంఘం నాది అనుకోవాలని ప్రయత్నిస్తాడు. అభిప్రాయాలు అన్నింటి పైన విసురుతాడు. “నీవు చిన్నవాడివి, నీకు అనుభవం చాలదు” అని పెద్దలు అంటే దాన్ని అవమానముగా స్వీకరించి మానసికంగా యమ యాతన పడ్తాడు. “కాదు నాకు చెప్పటానికి హక్కున్నది, సంఘ పరిణామంలో నేను ప్రేక్షకునిగా వుండలేను; వుండజాలను; వుండను. నా మాట మీరు వినితీరాలి” అని దబాయించటం మొదలుపెడ్తాడు.

తనను ఇతరులు గుర్తించాలని ప్రతిమానవుడు తహతహలాడతాడు అందులో తప్పులేదు. ఆత్మీయత, సంఘశ్రేయస్సుకు అది దోహదకారి అయినంతకాలము అది వాంఛనీయమే. విద్యార్థి “అహం” కదిలింది. “నేను గొప్పవాణ్ణి, నా భావాలు చొడ్డవి, నా సంకల్పములు అజేయములు. నా యత్నాలు స్వార్థరహితమైనవి” అనే దృష్టితో నేను చెప్పేదాన్ని శ్రద్ధతో గమనించండి అంటున్నాడు విద్యార్థి. ఇటీవల ఐక్యరాజ్యసమితి యువ తరంవారి పరిషత్తులపై జరిపిన పరిశీలనలో మా మాటలను, చర్యలను శ్రద్ధతో గమనించండి.

“ప్రతీ విషయంలోనూ మా మాటకు అభిప్రాయానికి విలువనివ్వాలి” అనే యువతరపు నినాదాలుగా అభివర్ణించబడింది. ఈ పరిశీలనా ఫలితాన్ని విద్యార్థులకుకూడా అన్వయించవచ్చు.

సంఘంలో బ్రహ్మాండమైన మార్పులు రానున్నవి. పాత విలువలు సమసిపోతున్నవి, కొత్త విలువలు యింకా కాలాని పొదుకొనలేదు.

ఈనాటి యువతరం అటు పాత విలువలను కాని యిటు కొత్తవిలువలను కాని తమ స్వంతంగా చేసుకోలేదు. పెద్దల మాటలకు చేతలకూ అగాధం కనిపిస్తున్నాయి. పెద్దల చేతలు అవినీతికరంగా కనిపిస్తున్నాయి యువతరానికి విద్యార్థిలోకానికి. దాంతో పాత విలువలను త్రోసిరాజన్నది విద్యార్థి ప్రపంచము. కొత్తవిలువలను సంతరించుకోవటానికి తగిన ఓపిక వట్టుదల, శిక్షణ లేవు విద్యార్థులకు. దాంతో విద్యార్థులు సంఘ విలువలను వట్టిండుకోరు. నీతి, అవినీతి యెడల వారు వైముఖ్యం చూపుతున్నారు. దాంతో అన్నింటిని నిరసించటం ఆరంభించారు. ప్రతిదాన్ని పనికిరావ నటం, ప్రతిభావాన్ని విమర్శించి త్రోసిరాజనడం, ఏ విధమైన అదుపూ జీవితానికి ఏర్పరచుకోకపోవడం, అన్ని వ్యవస్థలను ధ్వంసంచేయడం ఇవీ వారి లక్షణాలు. తగులబెట్టడం, విధ్వంసం చేయడం వారి ప్రస్తుత కర్తవ్యంగా వారు భావిస్తున్నారు.

ఆర్థికంగా భద్రత లేకపోవటం, ఉద్యోగావకాశాలు లేకపోవడం విద్యార్థులను సాహస కార్యాలకు పురిగొల్పుతున్నది. దేశం మొత్తానికి ఒకే ఒక ప్రణాళికను వేస్తున్న యీ సంక్షేమ రాజ్యంలో “మాబాప్” ప్రభుత్వ పరిపాలనలో ప్రభుత్వ ఉద్యోగాలనే కోరుతున్నాడు చదువు పూర్తిచేసు కున్న విద్యార్థి. మాకు సంకెళ్ళుతప్ప పోయేవి ఏమీలేవని విప్లవాన్ని సాగించమన్నాడు కార్మికుల మార్కులు. అలాగే విద్యార్థులు సాహసోపేత మైన చర్యలకు దిగుతున్నారు. స్వాలంబన సిద్ధాంతాన్ని కాలదన్ను తున్నారు యీనాటి విద్యార్థులు. తమ కాళ్ళపై తాము నిలబడుదామనే సంకల్పం వారికిలేదు. ఆర్థిక వనరులున్న విద్యార్థి సైతం ప్రభుత్వోద్యో గము కోసం అర్రులు చాస్తున్నాడు. నానా ప్రయాసపడుతున్నాడు. ప్రభు త్వోద్యోగులకు వున్న వసతులు, సౌకర్యాలు సంఘంలో ప్రతిష్ట పలుకుబడి వారిని ఆకర్షిస్తున్నాయి. ప్రభుత్వోద్యోగాలు పరిమితము. అవి అందరికీ చాలవు; రావుకూడాను. దాంతో రెచ్చిపోతున్నాడు విద్యార్థి.

ఈనాటి పెద్దలు తమ విద్యార్థిదశలో సంపాదించిన విజ్ఞానానికన్న ఈనాటి విద్యార్థుల జ్ఞానసంపద యెక్కువ. వివేకవంతులా అంటే అది వేరే విషయం. శాస్త్రపరిజ్ఞానం యీనాడు పెరిగింది. అనాటి ఈనాటి అధ్యయన

విషయాల్లో గుడాత్మకమైన తేడావున్నది. పరిమాణంలోనూ తేడావున్నది “దాంతో నా తల్లిదండ్రులకన్న నాకు యెక్కువ తెలుసు” అని యీనాటి విద్యార్థి గర్వపడటంలో ఆశ్చర్యంలో లేదు. సంఘంలో 100 కి 30 మంది నిరక్షరాస్యులున్నప్పుడు ఈ పరిస్థితి తీవ్రత మరి హెచ్చుతుంది. తల్లిదండ్రులు విజ్ఞానవంతులుకారని, వారు అమాయకులని వారు పరిస్థితులను అవగాహన చేసుకోగల శక్తివంతులుకారని ఈనాటి విద్యార్థుల భావన. అంకితాదు విప్లవానికి మీరే సూత్రధారులు అనే ప్రచారము కొందరు శ్రద్ధగా అదేపని చేస్తున్నారు. దాంతో విద్యార్థులు సహజంగా అహంభావ పూరితులౌతున్నారు. 40 సంవత్సరాల పైన వయస్సు కలిగినవాడు రాస్కెల్ అని బెర్నాడ్షా నిందించాడుకదా! భార్యాబిడ్డలను ఆస్థులను కలిగివున్న పెద్దలు సాహసకార్యాలకు దిగలేరు. స్వాధ్యాన్ని వదలుకోలేరు. మేము అన్నింటికీ తెగించి త్యాగం చేయగలవారం; మేము విప్లవాన్ని రక్షించ తెగిస్తాం; నూతన మాగ్గాలను అన్వేషిస్తాం; మేము సంఘాన్ని రక్షించటానికి అవతరించిన అవతార పురుషులం” అని విద్యార్థుల భావిస్తున్నారు. వారిని “రేపటి పౌరులు”గా అందరూ అభివర్ణిస్తున్నారుకదా, దాంతో ఈనాటి పౌరుల రక్షకులుగా వారు వ్యవహరించ పూనుకుంటున్నారు.

ఇటీవల బాపట్లలో జరిగిన విద్యార్థి సదస్సులో కొన్ని విచిత్రమైన అభిప్రాయాలు వెలువరించబడినాయి. విద్యార్థులు తరచుగా సినిమాలకు వెళ్తున్నారు. వారు సినిమాలలోని దుష్టపాత్రలను అనుకరిస్తున్నారు అన్నాడు ఒక విద్యార్థి. ఈనాటి విద్యార్థి విద్యను తప్ప అన్నింటినీ అర్థిస్తున్నాడు అన్నాడు మరో విద్యార్థి. ఆందోళనకు కారకులు రాజకీయనాయకులేను. చదువు అక్కరలేనివారిని విద్యాలయాల్లో విద్యార్థులుగా చేర్చి వారి విద్యార్థిత్వం నుండి వారిని తొలగించాలి అని ఒక సమావేశం గాకుండా వుండేటట్లు చూచుకుంటూ వారిద్వారా విద్యార్థులచేత ఆందోళనల్ని సాగించాలనే పథకముగల రాజకీయ పార్టీలను నిరసించాడు మరో విద్యార్థి. ప్రభుత్వాన్ని, సంఘాన్ని, తల్లిదండ్రుల అలసత్వాన్ని, అధ్యాపకవర్గాన్ని చివరికి తమరినివిమర్శించారు విద్యార్థులు. తరుచుగా బోధనా విషయ ప్రణాళికను (సిలబసు) మార్పుచేయడం, కోర్సులను మార్చడం చరిత్రలో ఏదో ఒక స్థానంకోసం ప్రాకులాడటానికి విద్యామంతురాలు

చేస్తున్నారన్నాడు విద్యార్థి. విద్యార్థుల పాఠ్య పుస్తకాల ప్రమాణాలు పరిణామాలు పెరుగుతున్నాయని విద్యార్థుల విద్యాప్రమాణాలు (Standards) పెరగటం లేదనీ విమర్శ వచ్చింది. ఇలా యెన్నయినా చెప్పుకుపోవచ్చు. గ్రంథ విస్తరణ భీతితో మౌలికమయినవి విద్యార్థుల మానసిక స్థితిని అభివృద్ధిచేయి మాత్రమే పేర్కొనడం జరిగింది.

ఈనాటి విద్యార్థిసంఘాల నిర్మాణ వ్యవస్థను శ్రద్ధగా చూడవలసి యున్నది. అనేక కళాశాలలలో కళాశాలాధికారులచే గుర్తింపబడిన విద్యార్థి సంఘాలున్నవి. వాటికి ధనమూ పలుకుబడి వున్నవి. వాటిలో అధికార స్థానాలకోసం పెక్కు రాజకీయపార్టీల విద్యార్థి సభ్యులు తదితరులు ఎవరికి వారుగా పెనుగులాడటం జరుగుతున్నది. ఇటీవల గత కి ఏండ్లనుండి కుల ప్రాతిపదికపై ఎన్నికల పోటీలు జరుగుతున్నవి. ఈనాటి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల నిర్మాణపద్ధతి కులవ్యవస్థలపై, కులతత్వముపై నను ఆధారపడియున్నందు నను రాష్ట్ర ఉన్నతోద్యోగులు, కళాశాల పాలకవర్గాలు, ఆధ్యాపకులు కుల దృష్టితో సంచరించటంవల్లను కులతత్వము ఈనాడు కళాశాలలలో పాదుకున్నది కళాశాల అధిపతులచే గుర్తింపబడిన విద్యార్థి సంఘాలుకూడా ఉన్నాయి. కాని అందరూ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు తమకు అవసరమైనప్పుడు విద్యార్థి ఐక్యతను ప్రతిపాదించి సమర్థించేవారే. “విద్యార్థి ఐక్యత” అనేది అభూత కల్పన. వాస్తవానికి దానికి ఉనికిలేదు. సమర్థనీయం కాదుకూడాను. విద్యార్థులు తమకు సంబంధించిన విద్యావిషయాలలో “విద్యార్థి ఐక్యత” అని నినాదమిస్తే అది అసంబద్ధంగా వుంటుంది. ఇంగ్లండులో లేబరు విద్యార్థి సంఘాలు, కన్నరేటివు విద్యార్థి సంఘాలు, సోషలిస్టు విద్యార్థి సంఘాలు అని రాజకీయ విభేదాలను పురస్కరించుకొని విద్యార్థిసంఘాలున్నాయి. 1940-45 సంవత్సరాలలో కమ్యూనిస్టుల ప్రాబల్యం క్రింద విద్యార్థి కాంగ్రెసు, రాడికల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీవారి రాడికల్ విద్యార్థి యూనియన్లు వుండేవి. ఇప్పటికీ విద్యార్థి ఫెడరేషను, విద్యార్థికాంగ్రెసు, యూడ్ ఫారం, విద్యార్థి పరిషత్, విద్యార్థి పంచాయత్ అనే పేర్లతో రాజకీయ పార్టీకి చెందిన విద్యార్థులు కళాశాలవారు యేర్పరచిన విద్యార్థిసంఘ అధికార స్థానాలను కైవసం చేసుకొని మద్దతుకోసం విద్యార్థి ఐక్యతను ప్రతిపాదించి బలం చేకూర్చుకోవాలని ప్రయత్నించడం పరిపాటి.

“విద్యార్థి ఐక్యత” అనే అసంబద్ధ నినాదాన్ని స్వప్రయోజనపరులైన రాజకీయపార్టీలవారు. ఉద్యమాలవారు బలపరుస్తున్నారు.

ఇటీవల విద్యార్థులు “కార్మిక యూనియను” పద్ధతిని అనుసరిస్తున్నారు. విద్యార్థి సంఘ ఆదేశాలను అందరూ విద్యార్థులు విధిగా ఆమోదించాలని పట్టుబడుతున్నారు. విద్యార్థులకు కార్మికులకు పోలికలేదు. వారి సమస్యలు వేరు, వీరి సమస్యలు వేరు. దాంతోబాటే వారి సంఘ నిర్మాణ విధానము, వీరి సంఘ నిర్మాణ విధానము వేరుగా వుండాలి. కార్మికులు అందరూ ఒకే వర్గంనుండి వస్తారు. వారి ప్రయోజనాలు చాలవరకు ఒకటే. విద్యార్థులు అలాకాదు. అనేక వర్గాలనుండి వస్తున్నారు విద్యార్థులు. “ఎవరికి వారే యమునాతీరే” అన్నట్లుగావున్న ఈ సంఘంలో విద్యార్థి యూనియనును అందరూ సమర్థించాలి అనేభావంద్వారా తమ గుంపు మనస్తత్వాన్ని పోషించుకుంటున్నారు విద్యార్థులు.

కార్మికవర్గ సంఘ నిర్మాణాన్ని అంగీకరించిన విద్యార్థులు కార్మికవర్గ, అందోళనా రీతులను అవలంబించడం ఏమీ ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించదు. యూనియను నిర్ణయాన్ని కాదని వనికివెళ్ళే కార్మికులను అటకాయించటం, సామూహికంగా పికెటింగు చేయడం, ఘోరావు చేయడం, తమ నిర్ణయాన్ని శిరసావహించని కార్మికులని బెదరించడం, చావగొట్టడం. అంత మొందించడం కార్మిక సంస్థల విధానాలు. వాటిని అనుసరించడానికి విద్యార్థులు వెనుకాడటంలేదు. నిజానికి వాటిని విరివిగా వాడుతున్నారుకూడాను. ఒకే ఒక నిర్ణయం వుండటము అందరూ దాన్ని విధిగా పాటించటం అనే మనస్తత్వం నియంతృత్వానికి దారితీస్తుంది. విద్యార్థులు స్వేచ్ఛ, శాంతి, అభ్యుదయాలను గురించి మాట్లాడుతారుకాని ఆచరణలో ఇతరుల స్వేచ్ఛను అరికడుతున్నారు.

సత్యాన్వేషణ, స్వేచ్ఛాపిపాస మానవునికి ముఖ్య ప్రేరకాలు. సత్యం, స్వేచ్ఛ, సహకారము అనే సూత్రాలు మానవ సమాజాన్ని నిలబెట్టున్నాయి. ప్రజలు పరస్పర సహకారంతోనే స్వేచ్ఛ, ప్రజాస్వామికం అనే విలువలను పొందగలుగుతారు అందుకొరకై సమాజం బహుముఖంగా అనేక సంస్థలతో,

వ్యవస్థలతో కూడుకొని వుండవలసివున్నది. అట్లే విద్యార్థులుకూడా తమ అభిమాన విషయాల ప్రాతిపదికపై సంఘాలలో సమీకరించబడవలసి యున్నది. ఇంగ్లీషు సారస్వత సమితి, తెలుగు సాహిత్యసమితి, చారిత్రక సంఘము, నాటకసంఘము, క్రీడాసంఘము, విజ్ఞానసమితి మొదలైన సంఘాలు కళాశాలల్లో పాఠశాలల్లో అవసరము. ఇప్పుడు కొన్నిచోట్ల అలాంటి సంఘాలు వున్నాయి. కానీ అవి చైతన్యవంతంగా లేవు. వాటి కార్యకలాపాలు ప్రయోజనకరంగా వుండటంలేదు. అలాంటిసంఘాలుప్రయోజనాత్మకంగా చైతన్యయుతంగా పనిచేసేటప్పుడు విద్యార్థులు విద్యవైపు ఆకర్షింపబడతారు. “విద్యార్థులు” అనే పేరు వారికిపుడు సార్థకమవుతుంది. అందరికీ చెందిన విద్యార్థి సంఘాలు రాజకీయ పార్టీల కనుబండంగా వుండరాదు, విద్యార్థులు తమకు యిచ్చవచ్చిన ఏ రాజకీయపార్టీ కిధానా న్నయినా బలవరచగల అవకాశము వారికుండాలి. కాబోయే పౌరులుగనుక వారు వివేచనాదృష్టిని అలవరచుకొని పౌరులుగా తయారవడానికి కృషి చేయాలి. ఇటీవల బెంగుళూరులో రాజాజీ జన్మదినోత్సవ సందర్భాన ఉప వ్యసినస్తూ మినూమసానీ సంఘంలో తక్కువగాను వుండన్నారు. అది చాలా వరకు వాస్తవం.

విద్యార్థులు రాజకీయాలలో పాల్గొనవచ్చునా లేదా అనే అంశము చాలా సంవత్సరాలనుండి విద్యార్థులను పెద్దలను కలవరపెడుతూవున్నది. ఇరువాదనలు చేయువారు తమ తమ వాదనలు సమర్థించుకోడానికి బల వత్తరమైన సహేతుకమైన వాదనలను చేస్తూయున్నారు. ఈ సమస్యను భారతదేశ పరిస్థితులదృష్ట్యా ఆలోచించవలసియున్నది. భారతదేశంలో ఆక్షరాస్యుల సంఖ్య చాల తక్కువ. అందువల్ల విద్యార్థులు రాజకీయాలలో ఏ పరిస్థితులలోను పాల్గొనరాదని అనగలమా? అనజాలము. ఒక సంఘ పరిణామ దశలోగాని, ఒక జాతి చిక్కుకున్న పరిస్థితిలోగాని విద్యార్థులు తమ చదువులకు స్వస్తిచెప్పి సంఘోద్యమంలో పాల్గొనవలసిన సమయం రావచ్చు. విదేశ దండయాత్ర వచ్చినపుడు, దేశంలో నియంతృత్వము విలసిల్లుతూ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు వమ్ము అయినపుడు, దేశంలో శాంతి భద్రతలు నశించినప్పుడు విద్యార్థులు తమ సీట్లకు అంటుళ్ళాం కారాదు, కాకూడదు. కూడాను. కాని మామూలు పరిస్థితుల్లో చదువులు మాని

సమ్మేలు, ఆందోళనలు చెయ్యటం భావ్యం, న్యాయంకాదేమో ! ఏదైనా ముఖ్యమైన సమస్యలపై అసమ్మతి తెలియజేయటానికి ఒకరోజు అరరోజు సమ్మే చేయవచ్చు. ఒకటి రెండు ఊరేగింపులు సాగించవచ్చు. అవే దినచర్యలు కాకూడదు.

ఇటీవల హైస్కూలు విద్యార్థులు తమ తల్లిదండ్రులకు, పెద్దలకు నాయకత్వం వహించ పూనుకుంటున్నారు. ఇది మరీ సాహసం. పందొమ్మిది సంవత్సరాలలోపు విద్యార్థి సంఘ నాయకత్వం పూనడం విపరీతము. అతనికి ఆ తాహతు సామర్థ్యము లేవు. 16 సంవత్సరాల కుమారుని స్నేహితునివలె చూడమని హిందూ ధర్మశాస్త్రాలు నొక్కి చెప్పుతున్నమాట వాస్తవమే. కాని ఆ నూత్రము కుటుంబానికి పరిమితం కావడం భావ్యము, న్యాయము. రాజకీయ కారణాలను పురస్కరించుకొని హైస్కూలు విద్యార్థులు తమ పెద్దలకు మార్గదేశికులుగా వుండవలసివచ్చినచో నిందార్హము. నిరశించదగినది.

సంఘంలో ప్రజ్వరిల్లిన కులతత్వవాదం కళాశాలల్లో ఆ తత్వం పెచ్చు పెరగటానికి దారితీసింది. ఇద్దరు విద్యార్థులు ఎదో తగాదాపడి కొట్టుకుంటే; ఆ యిద్దరు విద్యార్థులు చెరో కులానికి చెందినవారైతే వారు కులతత్వ ప్రాతిపదికపై యిదర విద్యార్థులను; కళాశాల వున్న ఊరిలోని తమకులపు వారిని సమీకరించి రెండవవారితో కొట్లాటలకు దిగటం పరిపాటి అయింది. ఇంతకన్న నైచ్యస్థితి మరొకటి లేదు. భారతదేశ దౌర్భాగ్యానికి యిది నిదర్శనం. అభ్యుదయకాముకులు గావలసిన విద్యార్థులు ఇలా కులతత్వ పిశాచానికి లోనుగావడం శోచనీయము.

మరొక విషాదకరమైన విషయమేమంటే విద్యార్థి ఐక్యత పేరుతో విద్యార్థులు గుమిగూడి ప్రజలలోని యితర వర్గాలపై దౌర్జన్యచర్యలకు దిగడం. చిన్న దుకాణదార్లతో తగాదాలు పడటం; సినిమాహాలు యజమానులతో పేచీలు, బస్సుద్రైవర్లు, కండక్టర్లతో మర్షణలు తెచ్చుకోవడం అంత ఊతోఆగక వారిపై దాడులుచేయడం, దుకాణాలను, సినిమాహాలులను, బస్సులను, బస్సుడిపోలను ధ్వంసంచేయడం, బీకెట్టుకలక్టర్లను హింసించడం

కొన్నిచోట్ల వారిని చివరకు కత్తులతో పొడవడం వార్తలతో చదువు చున్నాము. విద్యార్థి చట్టవ్యతిరేక చర్య చేసినా, నేరము చేసినా, విద్యార్థి కనుక ఆతనిని విడుదల చేయాలని న్యాయపరిపాలనా యంత్రాంగము ఆతని విషయంలో పనిచేయరాదనే నినాదాలు వినవస్తున్నవి. విద్యార్థులకు తదితరులకు జరిగే తగాదాలలో కొట్లాటలలో విద్యార్థులకు జరిగే నష్టానికి పరిహారము కావాలని కోర్కెల పత్రాలు సమర్పిస్తున్నారు. కొన్ని ప్రదేశాలలో వారు యితరులకు జరిగించే నష్టానికి వారు బాధ్యులు కావట్లు సంచరిస్తున్నారు. అంటే ప్రజలలో విద్యార్థులు ఉన్నతోన్నతమైన వర్గమైనట్లు వారు భావిస్తున్నారు. ఈ వైఖరికి కాదు.

ఏదైనా విద్యార్థుల ఆందోళనలు ఎట్టిపరిస్థితులలోను అరాజకంగాను, హింసాత్మకంగాను రూపొందిటం పనికిరాదు. వ్యక్తిగత ఆస్తి అయినా లేక పబ్లిక్ ఆస్తి అయినా దేశ సంపద క్రిందకు వస్తుంది. ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ ఆస్తి విధ్వంసము సహింపరానిది. ఆందోళన వస్తే బస్సులు తగలబెట్టుట, రైళ్ళు తగలబెట్టుట, వంతెనలు పగులగొట్టుట, రైల్వేమార్గము చెడగొట్టుట, టెలిగ్రాఫ్ తీగలు తెంచుట, విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరాచేషే కేబుల్స్ సరకుట మొదలగు విధ్వంస కార్యక్రమాలు విద్యార్థులు చేపట్టుట విచారకరము, గర్హనీయము.

గతంలో జరిగిన విప్లవాలలోకూడా దేశ సంపదను యిలా వ్యర్థ పరచుకోలేదు. పూర్వపు విద్యార్థి ఆందోళనలలో యిలాంటి కార్యక్రమాలు లేవు. ప్రభుత్వము ఏదైనా, ఎవరిదైనా ఆస్తి విధ్వంసము జరుగరాదు; జరుగనీయరాదు. ప్రభుత్వముపై ద్వేషముంటే దానిని మరోమార్గాన ప్రదర్శించవచ్చు. ఈ సందర్భములో ప్రజానీకమంతా విద్యార్థులకు హితవు చెప్పవలసియుంటుంది.

ఈ వ్యాసము చదివిన మిత్రులు విద్యార్థులందరూ యీ పనులు చేస్తున్నారా అని ప్రశ్నించవచ్చు. చేయటంలేదు. కొద్దిమంది చేస్తున్నారు. కాని అధిక సంఖ్యాకులు అల్పసంఖ్యాకుల దుష్టప్రవర్తనను ఖండించటంలేదు. సమ్మేచేయమంటే సెలవు వస్తుంది కదాయని అందరూ

ఆమోదిస్తున్నారు. దాంతో సమ్మే పిలుపునిచ్చిన విద్యార్థులకు నాయకత్వం వస్తున్నది. ఒక పట్టణ విద్యార్థులు బన్ను తగలబెట్టే అది వార్తా పత్రికలలో పతాకశీర్షిక. క్రింద ప్రచురింపబడితే తమకేదో ప్రతిష్ట వస్తుందని, తమ పూరి విద్యార్థులకు పేరు వచ్చినదని అధిక సంఖ్యాకులైన విద్యార్థులు భావిస్తున్నారు. తమకు గర్వకారణంగా యోచన చేస్తున్నారు. నాయకులు విజయగర్వంతో ధీమాగా సంచరిస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితులలో మైసూరు రాజకీయ పార్టీలవారు మెలకువ, నేర్పు, పట్టుదలగల తమ విద్యార్థి సభ్యులద్వారా విద్యార్థిలోకాన్ని యావత్తును తమ చెప్పుచేతలలోనికి తీసుకోగల ప్రమాదం వున్నది. ఇప్పటికే పరిస్థితులు చేయిజారి పోతున్నవి. తమకు అనుకూలమైన పరిస్థితులలో హింసాత్మక చర్యలకు పురిగొల్పిన “విప్లవ” రాజకీయపార్టీలు యీనాడు తెలంగాణాలో విద్యార్థులు అదే పద్ధతులను అవలంబిస్తుంటే ప్రతిఘాతక చర్యగా నిరసిస్తున్నారు. దయ్యాన్ని సృజిస్తే అది సృష్టికర్తనే కబళిస్తుంది.

(తెలుగువిద్యార్థి, జూన్ 69)

స్వాతంత్ర్యానంతర ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యారంగము

1947 సంవత్సరము ఆగస్టు 15 వ తేదీన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాద కబంధ కౌగిలినుండి భారతదేశం విముక్తి పొందింది. స్వాతంత్ర్యానంతరం రాష్ట్ర పునర్విభజన జరిగింది. 1954 లో ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడింది. 1956 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరించింది. స్వాతంత్ర్యాన్ని పొంది యిప్పటికి 25 సంవత్సరాలు జరగటంతో యిప్పటికి దేశపరిస్థితిలో వివిధ రంగాలలో జరిగిన పరిణామాన్ని గమనించటం, వాటి ఫలితాలను అంచనావేసి ముడింపుచేయటం అత్యవసరం. గతంలో చేసిన తప్పలను సవరించుకోవటానికి భవిష్యత్తులో ఆ పొరపాట్లు మరల చేయకుండా వుండటానికి యిలాంటి పరిశీలన ఎంతో అవశ్యకము. కాగా ఈ పరిశీలన ఆవేశరహితంగా రాగద్వేషాల కతీతంగా జరగాలి. అప్పుడే అది సార్థకమవుతుంది.

అన్నింటికన్నా విద్యారంగం ఉత్కృష్టమైనది. తరతరాల ప్రజానీకము యొక్క భావ సముదాయాన్ని మలిచేది విద్యారంగము. ఈనాటి విద్యార్థి రేపటి పౌరుడనే నానుడి తరచు వింటున్న సగ్గునత్య వాక్యం. ఒకదేశ నాగరికతను సంస్కృతిని మడింపుచేసేటప్పుడు చరిత్రకారులు ఆ దేశ విద్యారంగ పరిస్థితిని అధ్యయనం చేయడం పరిపాటి. కనుక విద్యారంగ పరిశీలన తప్పనిసరి అవుతుంది.

భారతదేశ విద్యావిధానం మారినపుడల్లా ఆంధ్రప్రదేశ్ లో విద్యా విధానం మారింది. ఏ విషయంలో వెనుకబడివున్నా ఈ విషయంలో మాత్రం ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని మంత్రీవర్గాలు ముందంజ వేసినయి. భారత దేశ పరిశీలక సంఘాలు, ఉన్నతాధికార సంఘాలు సమర్పించిన నివేదికల ఫలితాలు ఎంతవరకు ఉపకరిస్తాయో అనే తటవటాయింపు లేకుండా వెన్వేంటనే అమలు పరచటం సాగింది. దాంతో తరుచు మార్పులు జరగడంవల్ల

కొన్ని దశలలో విద్యారంగం అయోమయ పరిస్థితులలోనికి దిగజారింది. ఈ కొద్దిపాటి పరిచయ వాక్యాలతో విద్యావిషయకమైన గంభీర పరిశీలన చేయవలసి వుంటుంది.

విద్యారంగాన్ని మూడు దశలుగా విభజింపవచ్చు. 1) ప్రాథమిక విద్య, 2) సెకండరీ విద్య లేక ఉన్నత విద్య, 3) విశ్వవిద్యాలయవిద్య. ఒక్కొక్క దశనే విడివిడిగా మున్ముందు తరచి చూడవలసి వుంటుంది.

ప్రాథమిక విద్య :

ప్రాథమిక విద్యలో మూడు అంశాలు ఉన్నాయి.

1) పాఠకవర్గము, 2) ఉపాధ్యాయవర్గము, 3) విద్యార్థులన.

1. పాఠకవర్గము :

స్వాతంత్ర్యం వచ్చేనాటికి ప్రాథమిక విద్య అనేకరకాల పాఠక వర్గాల అధిపత్యంలో జరిగేది. స్థానిక సంస్థలు అంటే జిల్లాబోర్డులు; మునిసి పాలిటీలు, విద్యావిషయక కమిటీలు లేక మిషనరీ సంస్థలు. టీచరు-మేనే జర్లు విద్యాలయాలను స్థాపించి నడుపుతుండేవారు. ఇప్పటికి కమిటీ స్కూళ్ళు, మిషనరీల స్కూళ్ళు, స్థానిక సంస్థల స్కూళ్ళు వున్నవి. కాగా టీచరు మేనేజర్ల వ్యవస్థ 1961 నుండి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో బాగా దెబ్బతిన్నది. టీచర్ల మేనేజర్లు ఉపాధ్యాయవర్గానికి తక్కువ వేతనాలు యిచ్చి అంటే, గ్రాంటుల ప్రకారం వారికి రావలసిన జీతాలు కోతలుపెట్టి తమ స్వంతలాభా నికి పూనుకున్నారనేది నిర్వివాదాంశము. అయితే కొంతగా కొంత శ్రద్ధను విద్యపై చూపేవారు. తమ స్వార్థంకోసమైనా ఎక్కువమంది విద్యార్థులను ఆకర్షించడంకోసం బాగా చదువుచెప్పి పాఠాలు చెప్తారనే పేరుకోసం తహ తహ నడేవారు. ఇప్పుడు ఆ వ్యవస్థకు దెబ్బకొట్టి వారి పాఠశాలలను స్థానిక సంస్థలకు అంటే మునిసిపాలిటీలకు, పంచాయితీ సమితులకు వప్పజెప్ప డంతో అన్ని రంగాలలోను జాతీయకరణకు వుండే లోపాలు ఈ రంగంలో కూడ ప్రవేశించినవి. మునిసిపాలిటీలలోని స్పెషల్ పాఠశాలల విషయమై వారు ఏమీ శ్రద్ధవహించడంలేదు. పాఠశాలలకు వసతిలేదు. ఆట స్థలాలు

లేవు. పరికరాలులేవు. స్థానికసంస్థలు తాము స్వంతాన నడిపే పాఠశాలలకే వసతి గృహాలు, ఆటస్థలాలు, పరికరాలు అందించలేని, లేక అందించని స్థితిలో వున్నాయి. ఇక స్పెషల్ స్కూళ్ళసంగతి చెప్పనక్కరలేదు. పశువుల కొట్టములు అట్టి పాఠశాలల పసతి గృహాలకన్న మెరుగుగావున్నాయి. ఈ సవతి తల్లి ప్రేమతో ఈ స్పెషల్ స్కూళ్ళని యెన్నాళ్లు నడపనిస్వే వలసివుంటుందో ప్రజలూ ప్రభుత్వము తేల్చుకోవాలి. మాజీ టీచరు, మేనేజర్లు తమ కాలాన్ని అంతా కోర్టులలో దావాలు వాజ్యాలు వేస్తూ వెళ్ళబుచ్చుకుంటున్నారు. ఇది శ్రమశిక్షణకు భంగకరమైన పరిస్థితిని తెచ్చి పెడుతున్నది.

2. ఉపాధ్యాయవర్గం :

జీతాల విషయంలో ఉపాధ్యాయవర్గం పరిస్థితి బాగా అభివృద్ధి చెందింది. వారి వేతనాల విషయంలో ప్రభుత్వం శ్రద్ధవహించడం ఎక్కువైంది. వారి యూనియన్లు ఈ విషయంలో కొంత ప్రశంసనీయమైన కృషి చేశాయి. కాగా ఒక్కవిషయాన్ని మనం విస్మరించరాదు. ఈనాటి ప్రాథమిక పాఠశాల ఉపాధ్యాయుడు విద్యార్థుల చదువు విషయమై కాని తన విద్యా ప్రావీణ్యతను సమర్థతను పెంచుకోవడం విషయంగాని వట్టిండు కోవటంలేదు. సమిష్టిగాగాని వ్యష్టిగాగాని పాఠ్యపాఠశాలను గురించికాని విద్యాబోధనా పద్ధతులను గురించికాని వారు యేవిధమైన ఆందోళన, శ్రద్ధ ఆసక్తి కనపరచటంలేదు పైగా సమితుల అధ్యర్థంలోవుండే పాఠశాలల ఉపాధ్యాయులు రాజకీయ నాయకులకు మద్దతుదారులై తమ విద్యుక్త ధర్మాలను నిర్వర్తించక స్థానిక రాజకీయాలలో ప్రముఖ పాత్రధారులై న్రవర్తిస్తున్నారు. బదిలీచేస్తే హైకోర్టులో రిట్ దాఖలు చేసిన సంఘటనలు లేకపోలేదు. ఒక్కొక్క ఉపాధ్యాయునకు ఒక్కొక్క పంచాయితీ అధ్యక్షుడు అంగరక్షకుడుగా, కాపువారుగా వుంటున్నాడు. ఇలా గ్రామ రాజకీయాల్లో, సమితి రాజకీయాల్లో మునగానాం తేలానాం అవుతున్న యీ ప్రాథమిక పాఠశాల ఉపాధ్యాయుడు తన విధిని నిర్లక్ష్యంచేయడం, కొన్ని సందర్భాలలో పాఠశాలకుకూడా హాజరుకాని స్థితి వచ్చింది. ఈ పరిణామం శోచనీయం.

3. విద్యాబోధన :

స్వాతంత్ర్యమువచ్చేనాటికి పాఠ్యప్రణాళికను, సిలబసును ప్రభుత్వం నిర్ణయించేది. దాని ననుసరించి అనేకగ్రంథప్రచురణ సంస్థలు పాఠ్యపుస్తకాలను ప్రచురించేవారు. పాఠశాలల ప్రధానోపాధ్యాయులు వివక్షిషరు యొక్క పుస్తకాన్ని పాఠ్య గ్రంథముగా స్వీకరించాలో నిర్ణయించేవారు. ఇప్పుడు పరిస్థితి మారింది. పాఠ్యపుస్తకాలను ప్రచురించే వ్యక్తిషర్లు మూలకు నెట్టబడ్డారు. ప్రభుత్వము పాఠ్య పుస్తక ప్రచురణ రంగంలోనికిదుమికింది.

ప్రచురణ కర్తలు విశేషంగా అక్కరను ధనార్జన చేస్తున్నారని, పాఠ్య గ్రంథాల ధరలు సామాన్య ప్రజానీకానికి అందుబాటులో వుండటంలేదని కారణాలుగా చెప్పింది ప్రభుత్వం. కాగా యీనాటి పరిస్థితి మరి అధ్వాన్నంగా తయారయింది. పుస్తకాల ధరలు ప్రభుత్వం ప్రకటిస్తున్నా తగ్గలేదు. సామాన్య ప్రజానీకానికి అందుబాటులోనికి రాలేదు. వ్యక్తులు అక్రమ లాభం పొందేబదులు ప్రభుత్వ యంత్రాంగం యొక్క దుబారా. దుర్వినియోగం పెరిగింది. అంతేకాదు స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యాలకు ప్రమాదకరంగా పరిణమించే స్థితిని తెచ్చిపెట్టింది. ఈ మార్పు చరిత్రలో జరిగే ఒక సంఘటనను అనేక దృక్కోణాలనుండిచూడవచ్చు. ఉదాహరణకు గౌతమబుద్ధుని విషయం ఆయన ఉపదేశాలు తీసుకుంటే ఛాందస సనాతనుని ధృష్టిలో ఆయన ఉపదేశాలు అంత ప్రశస్తమైనవి కావు. మానవవాది ధృష్టిలో అ కరణామయుని ఉపదేశం శిరోధార్యం. ఎప్పుడూ భావంలోనైనా వై విద్యానికి అవకాశం ఉండాలి. అలా లేకుండా చిన్న వయసునుండే ఒకే భావం విద్యార్థుల మనస్సులో నాట పూనటం క్షంతవ్యంకాదు. ఇది సమగ్ర నియంతృత్వానికి రాచబాట. ఫాసిజానికో, కమ్యూనిజానికో దారి తీస్తుంది కాని ప్రజాస్వామికానికి అనువైనది కాదు.

ఉన్నత విద్య :

స్వాతంత్ర్యానంతరం ఈ దశలోని విద్యారంగం చాల మార్పులను పొందింది. అప్పటి స్కూలుపైనలు పరీక్ష అంటే 8 వ ఫారం చివర పరీక్ష. అంటే 11 సంవత్సరాల చదువు తరువాత పరీక్ష. ఈ పరీక్ష ప్రభుత్వం

జరిపించేది. రాధాకృష్ణన్ కమీషనువారి నివేదిక ఫలితంగా ఉన్నతోన్నత విద్యాకోర్సు యేర్పరచారు. అంటే మరోసంవత్సరం కలిపి 12 సంవత్సరాల చివర వరీక్ష పెట్టారు. దీనిని మామూలుగా 7 వ ఫారం అని పిలిచేవారు. ఈ విధానం ప్రవేశపెట్టి విశ్వవిద్యాలయంలో డిగ్రీ తరగతుల పరిమితిని నాలుగు సంవత్సరాలనుండి 3 సంవత్సరాలుగా తగ్గించారు. ఈ మార్పు చేసేటప్పుడు అన్ని ఉన్నత పాఠశాలలు ఉన్నతోన్నత పాఠశాలలుగా మార్చలేదు. కొన్నింటిని మాత్రం మార్చారు. ఈ మార్పు ఒకే ఒక ముఖ్యద్దేశంతో జరిగింది. అంటే ఉన్నత పాఠశాలలను విడిచిపెట్టినాటికి విద్యార్థి పొరుడుగా రూపొందగలడనేది వివాదాంశము. ఆ ఆదర్శాన్ని లక్ష్యాన్ని యెంతగా సాధించగలగాయి, ఆ ఉన్నతోన్నత పాఠశాలలు అనేది వివాదాంశము. ఇది ఇలావుండగా మళ్ళీ కొరారి కమీషను తర్వాత మార్పు వచ్చింది. 10 వ తరగతి చివర ఉన్నత పాఠశాల విద్యను పూర్తి చేయటం; తరువాత రెండు సంవత్సరాలు జూనియరు కళాశాలలో చదువు. ఒక విషయం ఖాత్రం జ్ఞాపకం వుంచుకోవాలి. ఉన్నతోన్నత పాఠశాలలు వున్నచోటల్లా జూనియర్ కళాశాలల స్థాపన జరుగలేదు. అది కొంతగా కొంత మంచిదే. ఉన్నత విద్యనుకూడా 1. పాలకవర్గము, 2. ఉపాధ్యాయులు, 3. విద్యార్థుల అనే అంశముల క్రింద క్లుప్తంగా పరిశీలించ వచ్చును.

1. పాలకవర్గము :

ఈ దశలో ప్రస్తుతము ఎ) జిల్లాపరిషత్ హైస్కూళ్లు, బి) మునిసిపల్ హైస్కూళ్లు, సి) కమిటీస్కూళ్లు వున్నవి. వీటిలో అన్నిటికన్న మునిసిపల్ స్కూళ్ళలోని స్థితి చాల శోచనీయంగా వుంది. స్థానిక రాజకీయ ప్రభావానికిలోనై ఆ పాఠశాలల వాతావరణము కలుషితమైంది.

2. ఉపాధ్యాయులు :

ఈ దశలోకూడా ఉపాధ్యాయులు తమ విద్యుత్తధర్మాన్ని నెరవేరుస్తున్నట్లు కన్పడదు. ప్రతి ఉపాధ్యాయుడు యింతుమింతుగా ఇంటివద్ద ప్రయివేటు తరగతులు నడుపుచున్నాడు. దాంతో సహజంగా తనవద్ద

ప్రయివేటుకు చేరిన విద్యార్థులయెడ అట్టి ఉపాధ్యాయులకు మమకారం పెరుగుతుంది. అంతేకాక తమవద్ద ప్రయివేట్లకు చేరని విద్యార్థులపై ఉపాధ్యాయులకు ద్వేషము పెరుగుతుంది. దీంతో పరీక్షా ఫలితాలలో పక్ష పాత దృష్టి ప్రవేశిస్తున్నది. ఉపాధ్యాయులు పాఠ్య పరిచయము, సిలబసులు మొదలగు వాటివిషయమై మౌలికంగా చర్చించటం మానివేశారు. ముఖ్యంగా ప్రధానోపాధ్యాయులు తరగతులలో విద్యార్థులకు పాఠాలు చెప్పడం మానివేశారు. దాంతో వాళ్లు పరిపాలనా రంగానికి తమ కార్య కలాపాలను పరిమితం చేసుకొని పై అధికారులకు నివేదికలను పంపి హెడ్డుగుమాస్తాలుగా తయారయినారు.

3. విద్యాబోధన :

విద్యాబోధన యింకా పాతపద్ధతిలోనే జరుగుచున్నది. (Scientific attitude) యింకా రాలేదు. విద్యార్థుల విషయాసక్తిని పెంపొందించేసి వారిలో జ్ఞానత్పస్థను రేకెత్తించే ప్రయత్నాలు లేవు. చరిత్ర అధ్యయనం పరిపాలకులైన రాజుల, రాణీల చరిత్రగానే వుంటున్నది. ప్రపంచ నాగరికతల చరిత్ర విద్యార్థులకు తెలియజేయబడటం లేదు. వాతీయవాద ప్రచారము యొక్కవవుతున్నది. మానవ విలువలను విద్యార్థులకు పరిచయం చేయటం జరగటంలేదు.

నూతన విధానపు 10 సంవత్సరాల చదువు పౌరులనుగా వెన్వేంటనే తీర్చిదిద్దలేదు. కాగా విశ్వవిద్యాలయార్హత కల విద్యార్థులకు జూనియర్ కళాశాలలో ప్రవేశాన్ని కలుగజేస్తుంది. 10 వ క్లాసు పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులైన విద్యార్థులలో బహుళ సంఖ్యాకులకు వృత్తివిద్య పాఠశాలలో (Trade Schools) లో ప్రవేశం దొరికితే అప్పుడు యీ నూతన విధానం కొంతగా కొంత జయప్రదం అవుతుంది. ఆ అవకాశాలు యిప్పటికీ యేర్పరచలేదు. వృత్తిపాఠశాలల సంఖ్య బహు స్వల్పంగా వున్నది.

చంద్రునిమీద మానవుడు సంచరించిన యీ యుగంలో విద్యార్థికి నేర్పబడే శాస్త్రవిజ్ఞానం పాతకాలపు నాటిది. అలాగే అతనికి బోధించబడే గీతులు పురాతనమై నిరుపయోగమైనవి. “ఆధునికత” అనే పదాన్ని

వల్లించడమే కాని అధునికత లక్షణాలు మన విద్యావిధానంలో యింకా ప్రవేశించలేదు.

విశ్వవిద్యాలయ విద్య :

విశ్వవిద్యాలయాల సంఖ్య పెరిగింది. కళాశాలలు విరివిగా స్థాపించబడినై. గ్రాంటు కమీషను నెలకొల్పబడింది. పరిశోధన కొత్త స్థాయిని చేరుకుంది. ప్రతిభావంతులైన విద్యార్థులకు ఉపకారవేతనాలు. అప్పు సౌకర్యాలు కల్పించబడినాయి. పట్టభద్రుల సంఖ్యకూడా హెచ్చయింది. ఇవి ముదావహ కారణాలు.

పాలకవర్గం :

విశ్వవిద్యాలయ పాలకవర్గాలు రాజకీయాలకు ఆలవాలమైనవి, విశ్వవిద్యాలయ స్వాతంత్ర్యము అనే పేరుతో అధికారములోవున్న వర్గము తన అధికారాన్ని నిలబెట్టుకోవడానికి ప్రయత్నించటము పరిపాటయింది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తమ తాత్కాలిక ఆభిరుచులు యిష్టాయిష్టాల కనుగుణంగా విశ్వవిద్యాలయ శాసనానాలను తరుచు మార్చారు. అధ్యాపక వర్గం యొక్క ప్రాజుల్యము తగ్గింది. పాతకాలపు ఖాజుపట్టిన భావాలను అంటిపెట్టుకొని వుండేవారు యింకా కీలకస్థానంలో వుంటున్నారు. విశ్వవిద్యాలయాలకు స్వాతంత్ర్యం కావాలనేవారే అనుబంధ కళాశాలల స్వాతంత్ర్యాన్ని వమ్ముచేసిన సందర్భాలు లేకపోలేదు. అనుబంధ కళాశాలలు అన్ని హంగులతో పనిచేయడంలేదు. ఆటఫలాలు, గ్రంథాలయాలు, ఇతర సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు సరిగాలేని కళాశాలలు చాల వున్నాయి ఉపాధ్యాయుల నియామకం ముఖ్యముగా కమిటీ కళాశాలల్లో ప్రతిభపై కాక యితర కారణాలపై ఆధారపడి జరుగుచున్నది. బంధుప్రీతి, పక్ష పాతము, కులతత్వము కమిటీకి విరాళాల సమర్పణ ఉపాధ్యాయుని ఎన్నికలో నిర్ణాయక పాత్ర వహిస్తున్నాయి.

(విద్యోదయ)

సాంఘిక స్వాతంత్ర్యము: క్రమశిక్షణ

ఈనాటి సమాజంలో వై షమ్యాలు, స్పర్ధలు, సంఘర్షణలు యెక్కువవుతున్నది. దాంతో విద్యార్థులు, కార్మికులు, కొన్నిచోట్ల పౌరులు క్రమశిక్షణారహితంగా ప్రవర్తిస్తున్నారు. సాంఘిక స్వాతంత్ర్యము, సాంఘిక న్యాయము లోపించిన యీ సమాజంలో హింసాకాండను క్రమశిక్షణపేరుతో సహించడం అక్రమమని ప్రతివాదన వినవస్తున్నది. కనుక సాంఘిక స్వాతంత్ర్యము, క్రమశిక్షణ అనే అంశాలపై దృష్టిని ప్రసరింపచేయవలసి వుంటుంది.

మానవుడు సంఘజీవి. సంఘజీవిగానే అతడు స్వేచ్ఛను అనుభవించగలడు. వ్యక్తివికాసానికి అడ్డుగా ఉన్న అటంకాలను, ప్రతిబంధాలను క్రమసూచితంగా తొలగింపజేయుటయే స్వేచ్ఛ. మానవుడు ప్రకృతి శక్తుల జారినుండి, తన మానసిక శక్తుల బంధాలనుండి, సామాజిక నియమాల నుండి స్వేచ్ఛను పొందాలని కోరుతున్నాడు. అతడు స్వేచ్ఛా పిపాసి. సత్యాన్వేషణ, స్వేచ్ఛాపిపాస మానవాభ్యుదయానికి పేరకాలు. సత్యాన్వేషణ స్వేచ్ఛాపిపాసకు ప్రతిచ్ఛాయ మాత్రమే. సత్యాన్వేషణద్వారా మానవుడు తాను ఏయే బంధాలనుండి విముక్తి పొందాలని కోరవలసివుంటుందో ఏయే మార్గాలద్వారా విముక్తి పొందగలడో కనుగొనగల్గుతాడు.

సత్యము జ్ఞానవిషయము కనుక మానవుడు జ్ఞానసముపార్జనకు తహతహలాడుతాడు. అది అతని ప్రత్యేక విశిష్టత.

మానవుడు ప్రాయీకంగా హేతువాది. మానవునిలోని హేతుత్వశక్తి, సంకల్పశక్తి పరస్పర వైరుధ్యములు కావు. అందువల్లనే ఒక సమాజంలోని సంబంధాలు వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు అవకాశమివ్వనివాడు మానవుడు విప్లవం ద్వారా నూతన సామాజిక రూపాన్ని నిర్మిస్తున్నాడు. ఇప్పుడు పాత

సాంప్రదాయాలు, విలువలు ప్రజామోదాన్ని పొందలేని స్థితిలో వున్నవి. నూతనభావాలు, నూతన విలువలు యింకా పొదుకోలేదు. సమాజం సంధికాలంలో వున్నది. వ్యక్తిస్వేచ్ఛకు యితోధికంగా దోహదం చేయగల సమాజం కోసం ప్రజలు ఉవ్విళ్ళూరుతున్నారు.

సమాజానికి వ్యక్తి పుండాల్సిన సంబంధాలను గురించి తత్వవేత్తలు సాంఘిక శాస్త్రజ్ఞులు తర్జన భర్జనలు చేస్తూ వచ్చారు. ఈ చర్చలు యెల్లకాలము సాగుతవి. వీటికి అంతములేదు. అంతము ఉండరాదు.

సమాజానికి వ్యక్తి నమూనా, సహకార సామాజిక సంబంధాలు వ్యక్తిలోని అంతర్గత శక్తుల వికాసానికి దోహదం చేస్తవి. వ్యక్తికాసమే సమాజ ప్రగతికి ప్రమాణం. సమాజ పునికికి వ్యక్తులే ఆధారం. వ్యక్తులు యదార్థంగా అనుభవించే స్వాతంత్ర్యమూ, సుఖజీవనాల సముదాయమే సమాజ స్వాతంత్ర్యమూ, శ్రేయస్సునూ. అలాకకుండా వున్న సమాజ స్వేచ్ఛ, ప్రగతి కేవలం ఊహకల్పితాలు, అసాధ్యములూను, శ్రేయస్సు యదార్థమైతే వ్యక్తుల అనుభవంలోకి రావాలి. జాతి, పర్గం లేక మరియే యితర మానవ సమాజ రూపానికైనా సమష్టి ఆత్మభావం కల్పించటం తప్ప. అలాచేయటం వ్యక్తిని బలి యివ్వడమన్నమాట. వ్యక్తుల శ్రేయస్సుపై ననే సమిష్టి శ్రేయస్సు ఆధారపడుతుంది. వ్యక్తుల శ్రేయస్సు వరంగానే సమిష్టి శ్రేయస్సును వివరించగలం. మానవుడు వ్యష్టిగాను, సమిష్టిగానూ చేసే హేతుబద్ధమైన ప్రయత్న లక్ష్యము. ఇతోధికమైన స్వేచ్ఛాసముపార్జనయే. ఏ సమాజంలో ఐతే వ్యక్తులు స్వేచ్ఛను అనుభవించగల్గటానికి ఎక్కువ అవకాశాలు వుంటవో ఆ సమాజాన్ని ప్రగతిశీలమంటారు. ఏ సమాజం వ్యక్తిస్వేచ్ఛ కుంటువదనందో దానిని ప్రతివశక్తియుతమని పేర్కొంటాము. సమష్టి కృషియొక్క విజయాన్ని అందలి వ్యక్తులకు కలిగే ప్రయోజనాన్ని నిర్ణయించాలి. వ్యక్తి స్వేచ్ఛకు పరిమితి లేదా అనే ప్రశ్న వుదయించవచ్చు. అనేకమంది వ్యక్తులు వున్న సమాజంలో ప్రతివ్యక్తి స్వేచ్ఛను కాంక్షిస్తున్నప్పుడు ఏ వ్యక్తికి నిర్బంధమైన పరిమితమైన స్వేచ్ఛ వుండటానికి ఆస్కారము లేదు. ఏ ఒకవ్యక్తి స్వేచ్ఛాభావము మరియొక వ్యక్తి స్వేచ్ఛను అరికట్టరాదు కదా ! ప్రతివ్యక్తి తనతోటి వ్యక్తులతో అనేక రూపాలతో ఉన్న,

అనేకసంబంధాలను కల్గివుంటాడు. ఒకే వ్యక్తి వృత్తిరీత్యా ఒకసంస్థ సభ్యునిగానూ, క్రీడా సందర్భముగా మరియొక సంస్థ సభ్యునిగానూ యిలా అనేక సంస్థలలో వుంటూ వుంటాడు. కుటుంబముకూడా ఒక వ్యవస్థ. వ్యక్తి తన స్వేచ్ఛను సిద్ధించుకోవటంకోసం యిలా సంస్థలలో చేరుతాడు. సంస్థలను, వ్యవస్థలను నిర్మిస్తున్నాడు. విచిత్రమేమంటే ఏ సంస్థలు, ఏ వ్యవస్థలు తన స్వేచ్ఛకు దోహదం చేస్తవని వ్యక్తి ఉద్దేశిస్తున్నాడో ఆ సంస్థలే అతని లక్ష్యానికి ఒక్కొక్కప్పుడు ఆటంకాలుగా తయారవుతున్నాయి. ఉదాహరణకు రాజ్యము మానవ కల్పిత వ్యవస్థ. కాని రాజ్యము అనే సమిష్టిపేరుతో పొరుగుగా వున్న వ్యక్తి అణగద్రొక్కబడటం కొన్ని నియంతృత్వ దేశాలలో మనము గమనిస్తున్నాము. రాజ్యానికి పొరునికి వుండే సంబంధాన్ని గురించి వివరించేది రాజకీయ శాస్త్రము. సామాజిక స్వేచ్ఛ అనండి లేక సాంఘిక స్వాతంత్ర్యమనండి; సాంఘిక స్వాతంత్ర్యములో- బాహ్య శ్రమైన నిర్వచనమిస్తే రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము భాగముగా యెంచబడుతున్నది. ఇప్పుడు రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము, ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము, తాత్విక స్వాతంత్ర్యము కాని స్వాతంత్ర్యరూపానికి సాంఘిక స్వాతంత్ర్యం సరిమితమవుతున్నది.

స్వేచ్ఛకోసం ఆవేదనవడే మానవుడు సంస్థలను, వ్యవస్థలను నిర్మిస్తున్నాడు. నడుపుతున్నాడు. కాని వాటిలో స్వేచ్ఛావాసనలు స్వాతంత్ర్య చిహ్నాలు లోపిస్తే ఆ సంస్థలు అతని కువకరించవు సరికదా సరికొత్త బంధాలుగా. శృంఖలాలుగా రూపొందుతాయి. నియంతృత్వ సిద్ధాంతంపై నిర్మితమైన సంస్థకాని వ్యవస్థకాని ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతానికి దోహదం చేయలేదనేది నిర్వివాదాంశము.

మానవుడు తన వృత్తినైపుణ్యాన్ని ముందుతరాలకు అందచేయటానికి ఈ రోజులలో కళాశాలలు ఏర్పరిచాడు. కాని ఒకనాడు ఒక వృత్తిని చేబట్టిన కుటుంబము తన నైపుణ్యాన్ని పోగొట్టుకోకుండా తన ముందు తరాలవారికి అందిచ్చే నిమిత్తం కొన్ని కుటుంబాలు కొన్ని వృత్తులను చేయటానికి నిర్ణయించుకోవడం జరిగింది. అలా శ్రమ విభజన జరిగే ప్రయత్నంలో వర్ణవ్యవస్థ యేర్పడివుంటుందని కొందరి అంచనా. కాలం

జరిగినకొద్దీ ఆ వర్ణవ్యవస్థ కరుడుగట్టి వివాహ విషయంలోను, భోజనాది విషయంలోను మానవుని స్వేచ్ఛను అరికట్టడం చూస్తున్నాము.

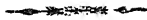
మరియొక వ్యవస్థ తీసుకుంటాము. కార్మికుడు యజమానులతో తనకుగల సంబంధాలను సక్రమంగా న్యాయంగా స్థిరపరిపించుకొనే నిమిత్తం కార్మికసంఘాన్ని నిర్మించుకుంటాడు. కాని సభ్యుడైన కార్మికుని శ్రేయస్సు రక్షించాలనే తాపత్రయంలో కార్మికసంఘంలో సభ్యులుకాని వారికి ఉద్యోగాలు యివ్వరాదనే వాదన లేవనెత్తడం జరిగింది. ఇది కార్మిక సంఘంలో లేని కార్మికుల స్వేచ్ఛకు ఆటంకం. అంతేకాక సంఘాల నిర్మాణవిధానము గమనిస్తే సంస్థల బాహుళ్యాన్నిబట్టిగాని పరిమాణాన్ని బట్టిగాని వాటి అధికారము వివరితముగా పెరిగి అధికారము కేంద్రీకరింప బడటం జరుగుతున్నది. అందువల్ల సభ్యుడైన కార్మికుడుకూడా కార్మిక సంఘాన్ని ఆదుపులో పెట్టగల స్థితిలో లేక నాయకుల చేతిలో కీలుబొమ్మ అవుతున్నాడు. అధికారము చెలాయించడమే వృత్తిగా స్వీకరించేవారు అధిక మవుతున్నారు. అధికారాలను నిలబెట్టుకునేందుకు అకృత్యాలకు దిగుతున్నారు. కీలకస్థానాలను ఆక్రమిస్తున్నారు. స్వేచ్ఛ మృగ్యమవు తున్నది.

కృమశిక్షణ ద్వీవిధము. ఒకటి వ్యక్తి తనకు తానుగా అలవరచు కునేది. రెండవది యితరులవల్ల విధించబడేది. మొదటిరకం కృమశిక్షణ వ్యక్తి మనస్తత్వముపై ఆధారపడియుంటుంది. అతనికి పుట్టుకతోవచ్చిన గుణగణాలు అతని పరిసరాలవల్ల అతనిలో కల్గిన భావనముదాయము ఆ కృమశిక్షణకు మూలకారణమవుతున్నది. అతడు తనకు తానుగా బాధ్యత లను స్వీకరించి తన స్వేచ్ఛను యితరుల స్వేచ్ఛకు అడ్డురాసుకుండా సంచరిస్తాడు. రెండవరకపు కృమశిక్షణ సమిష్టిపేరుతో సంఘాలు లేక వ్యవ స్థలు విధించేవి. పోలీసులు విధించే నిబంధనలు యితర శిక్షాస్పృతులు అలాంటి కృమశిక్షణకు కారణభూతాలు. మొదటిరకపు కృమశిక్షణ ఎక్కువగా స్థిమితత్వముకల సమాజములో వ్యక్తమవుతున్నది. ప్రజాస్వామికాన్ని వమ్ముచేసే నియంతల పరిపాలన సమాజంలో రెండవరకపు క్రమశిక్షణ అధికసంఖ్యాకుల నైతికభావాల కనుగుణంగా వున్నంతకాలమే మనగల్గు

తుంది. లేనినాడు ప్రజలు ఆ క్రమశిక్షణావిధానాన్ని తోసిరాజని నూతన పద్ధతులను అన్వేషింప పూనుకుంటారు. అదే పెరిగి పెద్దదై బ్రహ్మాండమైన మార్పులు అమాంతంగా తెస్తే దాన్నే విప్లవమని అంటాము.

ఏతావాతా తేలిందేమంటే సంస్థలు వ్యవస్థలులేనిది మానవుడు తన స్వేచ్ఛను పూర్తిగా అనుభవించజాలడు. అలాంటివి సక్రమంగా సమర్థవంతంగా పనిచేయాలంటే క్రమశిక్షణ అవసరము. కాని క్రమశిక్షణపేరుతో స్వేచ్ఛను కుంటువరచే ప్రజాస్వామిక వ్యతిరేక సూత్రాలపై నిర్మితమైన సంస్థలను. వ్యవస్థలను మానవుడు యెక్కువ కాలం సహించలేడు. సహించరాదు. సాంఘికస్వాతంత్ర్యానికి దోహదంచేసే క్రమశిక్షణ అభిలషణీయము.

(ది. 28-11-67 న విజయవాడ “ఆకాశవాణి”లో ప్రసారితం)

మన గ్రామసీమలు రేపు

ఊహించడం, కలలు కనడం మానవుని విశిష్ట లక్షణం. గతాన్ని ఆకళింపుచేసుకొని వర్తమానాన్ని పరిశీలించి భవిష్యత్తులోనికి తొంగిచూడాలని తాపత్రయపడడం అతని ప్రత్యేకత. భవిష్యత్తును నిర్ణయించుకోడానికి ఆలంబనాలుగా ఆదర్శాలను, లక్ష్యాలను గమ్యాలను ఏర్పకోవటం అతనికి అలవాటు. ప్రస్తుత పరిస్థితి బాగాలేదు, యిది మారాలి అనుకుంటూ ఏమిచేయాలో తోచక తిక్మకపడడం మానవుని వ్యక్తిత్వానికి అవమానకరం. కొందరు ఎన్నుకునే ఆదర్శాలు, లక్ష్యాలు అంత మంచివి కాకపోవచ్చు. అంతకన్న ఉత్తమమైనవి అభిలషణీయమైనవి వుండవచ్చు. కాని అతని ఆదర్శాల విశిష్టత వేరు. అవి అతనివి. అతని స్వంతం. అతని మానసిక, ఆధ్యాత్మిక రూపంలో అవి ముఖ్య అంతర్భాగాలు. వాటిని అతని నుండి వేరుచేయటానికి వీలులేదు. అవి వినా అతడు లేడు.

ప్రతి మనిషీ తనకు అలవాటైన నివాసస్థానాన్ని అభిమానిస్తాడు. ఆ అభిమానమే పెరిగి పెద్దదై దేశాభిమానంగా రూపొందుతుంది. దేశం అభివృద్ధి పొందాలంటున్నాము. దేశంలో 100 కి 75 వంతులపైగా ప్రజానీకము గ్రామాలలో నివసిస్తున్నారు. కనుక గ్రామసీమలు అభివృద్ధి కాకుండా దేశాభివృద్ధి జరుగదనేది నిర్వివాదాంశము. అందుకే యితల పలువురు పెద్దలు విద్యాధికులను గ్రామాలలో నివాసము ఏర్పరచుకోమని పదే పదే హెచ్చరించడం జరుగుచున్నది. గ్రామాలు తమ ఆవాసానికి అనువుగా లేవని విద్యాధికులు జవాబులు చెప్తున్నాడు. మేధావులు గ్రామ జీవితాలతో తమ జీవితాలను పెనవేసుకుంటేనే తప్ప గ్రామాభ్యుదయం సాధ్యంకాదనే వాదన వినవస్తున్నది. పిచ్చి ముడిరితే కాని పెండ్లికాదు. పెండ్లి ఐతేనేకాని పిచ్చి కుదరదు. అనే సామెతను ఋజువు చేస్తున్నది యీ స్థితి.

మన గ్రామ వ్యవస్థ ఒకనాడు పటిష్టంగా కట్టుదిట్టంగా వుండేది. అనాడు సమానత్వము, సామాజిక న్యాయం వుండేవా అని ప్రశ్నిస్తే అది పేరే విషయం. అనాడు ఆమోదం పొందిన భావాల ననుసరించి గ్రామ ప్రజలు తమ జీవితాన్ని దిద్దుకున్నారు. ఆ భావాలు యీ కాలానికి మనకు చాల విపరీతంగాను విడ్డూరంగాను అమానుషంగాను కన్పడుతున్నాయి. ఇప్పుడు సంధికాలములో వున్నాము. పాత సాంప్రదాయాలను విలువలనుకాదన్నాం. క్రొత్త విలువలను సరిగా సంతరించుకోలేదు. అభ్యుదయాన్ని కాంక్షిస్తున్నాము. అది ఏమిటో ఎలాగో తెలియని ఆయోమయ స్థితితో వున్నాము. ఈ పరిస్థితినుండి బయటపడాలంటే ఎవరైనా చెయ్యనియ్యండి ఎప్పుడైనా జరగనివ్వండి గ్రామసీమల అభివృద్ధి ఎలా వుండాలి అనే అంశముపై దేశాభిమానియైన ప్రతి పౌరుడు ఆలోచించాల్సి వున్నది. మన సమాజం సాంఘికం అడ్డంగాను రాజకీయం నిలుపుగాను చిల్చివడియున్నది. వ్యక్తి విశిష్టతను, హక్కులను పరిరక్షించే విధంగా సమైక్య భావం గ్రామాలలో కన్పడటంలేదు. మూఠాలు, పార్టీలు, కులాలు గ్రామ స్థూల అష్టకష్టాలకు కారణభూతాలు. ఏ వ్యక్తియైనా ఏదైనా చేస్తే అది మంచి చెడా అని విచారించడంపోయి ఆతడు ఏ కులపువాడు, ఏ ముఠా మనిషి, ఏ పార్టీవాడు అనే విషయం ఎక్కువగా వారి దృష్టిని ఆకర్షిస్తున్నది. మనము అదునికతను అలవరచుకోవాలంటే, మానవలంతా ఒకే జాతికి చెందినవారు. వారంతా సమానులే, వారందరికీ సమాన హక్కులున్నవనే భావనలను అంగీకరించాలి. ప్రజాస్వామిక యుగంలో యీ అభిప్రాయాలను ఎవరూ కాదనరు. కాని ఆచరణలో వాటిని వమ్ము చేస్తున్నారు కులవ్యవస్థ హిందూ సంఘంలో ఆవిర్భవించినా యితర మతాలపైనను, సంఘాలపైనను తన ప్రభావాన్ని ప్రసరింపచేసింది. దాంతో కులతత్వము పటుతరంగా ధృఢమై సామాజిక జీవితాన్ని అలుముకున్నది. ఈ అంశం గ్రామాలలో కొట్టవచ్చినట్లు కన్పడుతుంది. కులాలపేర పేటలు, వల్లెలు, వీధులు మనకు గోచరించుచున్నాయి. వ్యక్తుల పేర్ల చివర కులాన్ని తెలియజేసే పదాలు విరివిగా వుంటాయి. ఉగ్గుపాలనుండే కుల వ్యవస్థ నరనరాన జీర్ణించే విధంగా అలవాటవుతున్నది. వర్ణ పరిమిత వివాహాలు, భోజనాలు కులవ్యవస్థకు ముఖ్య లక్షణాలు. మొదటి లక్షణం

యిప్పుడు అట్టే చెలామణిలో లేదంటారు కొందరు. పున్నదీ లేనిది వివాహం
 లప్పుడు భోజనాల వంక్కులను పరిశీలిస్తే మనకే అర్థమవుతుంది. మనగ్రామ
 సీమలు యీ కులతత్వాన్ని అధిగమించగలగాలి. ఒకరి నొకరు ప్రేమించి
 గౌరవించుకునే యువతీ యువకులు, వారి కులాలు వేరైనా పెండ్లిండ్లు
 చేసుకుంటే. వారి వివాహాలను సంతోషంతో అమోదించగల రోజులు రావాలి.
 అంతటితో ఆగరాదు మరోకులస్థు అబ్బాయిలో, అమ్మాయిలో వివాహం
 చేసుకోవటంలో న్యూనత లేదనే ఆభిప్రాయాలు యువతీయువకులకు సహజంగా
 కల్గాలి. వాటిని తల్లిదండ్రులు ప్రోత్సహించాలి. రేపటి మన గ్రామ
 సీమల్లో నీచకులమని అడిగే వ్యసక్తి రాదు. రాకూడదు.

మన గ్రామీణ పొలింతంలో, కష్టజీవులతోకూడా, స్త్రీకంటే పురుషుడు
 అధికుడనే భావం తరతరాలనుంచి పొదుకుపోయి యున్నది. ఏకపక్షి
 వ్యతంకన్న పాతివ్రత్యానికే యెక్కువ ప్రాధాన్యత యివ్వడం మనకు
 తెలుసు. మహిళాసంఘాల కార్యక్రమాల సందర్భాలలోకూడ గ్రామీణ
 స్త్రీలు పురుషుల యెదుటకు రాని సంఘటనలు అనేకం చూచాము. అలా
 వచ్చిన స్త్రీని నీచదృష్టితోను, అవహేళనతోను గమనించే పురుషపుంగవులూ
 వున్నారు. స్త్రీ పురుషులకు సమాన హక్కులు మన రాజ్యాంగంలో పొందు
 పరచబడ్డాయి. ఇంచుమించుగా అన్ని వృత్తులలోను, అన్ని రంగాలలోను
 తమ శక్తిసామర్థ్యాలను వారు నిరూపించుకుంటున్నారు. అదర్శప్రాయ
 మైన గ్రామసీమలలో స్త్రీ పురుషుల మధ్య వివక్షతా దృక్పథము వుండదు.
 ఒకవేళ వున్నను మాతృమూర్తియగు స్త్రీ యెడల ఉన్నత భావము
 వుండునేకాని నీచభావము కన్పరచరాదు.

భిన్న మతాలవారు సదవగాహనతో పరస్పర సహాయకారులై మన
 గలిగిన గ్రామీణ జీవితం కోరవలసి వుంటుంది. మతము వ్యక్తిగతము.
 మతము దేవునికి వ్యక్తికి వున్న సంబంధాన్ని తెల్పేది. దేవుని పునికిని
 శంకించే దేవుని వ్యసక్తి అనవసరమనేవారు వున్నారనుకోండి. ఏదైనా
 ఒక మతంలో విశ్వాసం వున్నవారు వేరొక మతంవారి దృక్పథాన్ని
 ఓర్పుతో అర్థం చేసుకోగల్గాలి. కనీసము సహనం తప్పనిసరిగా పాటించాలి.
 పూర్వము మనదేశంలో ఒకే కుటుంబములోనే అనేక మతాలవారు

న్నట్లు పెద్దల నానుడి. “తనయూడారాధ్యుండు తండ్రి మధ్యాచారి—” అనే పద్యము ఊరక పుట్టియుండదుకదా! ఇప్పటికీ జపానులాంటి దేశాలలో ఏక కుటుంబీకులైన వ్యక్తులు వివిధ మతాలకు చెంది వుండటం కద్దు. తండ్రి పింట్లో మతస్థుడుకాగా తల్లి బౌద్ధమతావలంబనచేస్తే, కుమారుడు క్రైస్తవుడుగా వ్యవహరిస్తున్నారు. ఎవరెవరికి వారు తమ దేవుని ఆరాధించుకుంటున్నారు. మతం వారి కుటుంబ జీవితానికి అడ్డరావటం లేదు. అలాగే మనమూ మన సామాజిక జీవితాన్ని సరిదిద్దుకోవాలి. గ్రామాలు ఆర్థికంగా వెనుకబడినాయి. గ్రామాలలో పనులు కాబడిన పన్నులతో పట్టణాలను పెంపొందించడం గమనించాముకదా. లక్షల పౌరులతో కిటకిటలాటి పట్టణాలలో అశుచి, మురికి, అనారోగ్యము ప్రబలుటేకాక సమాజానికి ప్రాతిపదిక, నమూనా అయిన వ్యక్తియొక్క వికాసానికి అవకాశంలేదు. అలాకాకుండా అన్ని వనరులూ వుండి వ్యక్తి వికాసానికి దోహదంచేసే గ్రామ సీమలు కావాలి. కొద్ది జనాభాతో యీనాటి పట్టణాల సౌకర్యాలతో కళకళలాడాలి గ్రామాలు. ఆధునికత మాటలతో కాక చేతలలో ప్రదర్శితమవ్వాలి. విద్యుచ్ఛక్తిని మానవుని శక్తిని తగ్గించటానికి వాడాలి. ఆదర్శ గ్రామ జీవితం సహకార ఆర్థిక విధానంపై ఆధారపడుతుంది. నామమాత్రపు సహకార సంఘాలుండవు. సహకార భావం పునాదిగాగల సహకార సంఘాల కూటమియే గ్రామముగా వెలసిల్లుతుంది. సహకార సంఘాల ద్వారా వివిధ వృత్తులను సాగిస్తారు ప్రజలు. ఒకేకాలంలో అవసరమైనపుడు అందులో ముఖ్యంగా వ్యవసాయరంగంలో వ్యక్తి ఆస్తి, సహకార ఆస్తి, సామాజిక ఆస్తి మనగల్గితవి. కాని అన్నీ సామాజిక క్రేయస్థును వ్యక్తి స్వేచ్ఛను సమన్వయపరిచే విధంగా వుంటవి. లాభసముపార్జనాదృష్టి పోయి ఉత్పత్తి ఉపయోగం నిమిత్తం చేయబడుతుంది. ఆధునిక పద్ధతులపై విద్యుచ్ఛక్తి సహాయంతో పడవబడి కుడిర పరిశ్రమలు గ్రామీణుల స్పృహనాత్మక శక్తిని పెంపొందించటానికి, గ్రామ సాభాగ్యానికోసం వారి శక్తిసామర్థ్యాలను వినియోగించటానికి ఉపకరిస్తాయి. కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అన్నిరకాల కార్యక్రమాలు గ్రామ పంచాయితీలు సాగిస్తవి కనుక పట్టణాల చుట్టూ తిరుగుతూ పడిగాపులు పడివుండవలసిన అవసరం వుండదు. నిపుణులు గ్రామ పంచాయితీలకు సలహాదారులుగా సహాయకారులుగా వుంటారు.

వారి దయాధర్మదృష్టికోసం గ్రామీణులు వేచియుండవలసిన అవసరం రాదు. స్వపరిపాలన నామమాత్రం కాకుండా వాస్తవరూపం తాలుస్తుంది. గ్రామ సభలలో ప్రజలు తమ పంచాయితీల, సహకార సంఘాల బాగోగులను గురించి నిర్మోగమాటంగా గొప్పగా మాట్లాడుకొని కార్యక్రమాలు నిర్వహించుకుంటారు. ప్రజాసంస్థల ఉద్యోగులు, ఎన్నికకాబడే అధికారులు ప్రజాసేవకులుగా వ్యవహరించవలసి వుంటుంది.

సాంఘికాభివృద్ధి, ఆర్థికాభివృద్ధి ప్రజల సాంస్కృతిక స్థాయిపై 'ఆధారపడుతవనే' విషయం సర్వలకు విదితమే. అట్లే మనము కోరే సమాజపు సాంఘికరీతులు, ఆర్థిక విధానాలు ఆ సమాజపు సాంస్కృతిక రూపపు తీరుతెన్నులనుబట్టి నిర్ణయమవుతవి. సాంస్కృతిక స్వేచ్ఛ మార్పుని జన్మహక్కు. విద్య లేనిదే సాంస్కృతిక స్వేచ్ఛకు తావులేదు. విద్య అంటే డిగ్రీల పాండిత్యమనుకోవటం భ్రమ. సత్యం, ప్రేమ, అభిమానం, స్వేచ్ఛ, సహనం, సమానత్వం, సానుభూతి శాశ్వత విలాసాలు. వీటిని తమకేగా చేసుకున్నవానినే సంస్కారి అంటాముకదా, అలాంటి సంస్కారులు అధికసంఖ్యాకులుగా వుంటారు భవిష్యత్ గ్రామసీమలలో. వ్యక్తులలో వుండే ఉత్తమోత్తమ శక్తులను ప్రతిభావ్యుత్పత్తులను వెలికిదీయుమే విద్యయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. కాన అట్టి విద్య గ్రామస్థులందరికీ వుండునుబట్టి తేడా లేకుండా అందుబాటులోనికి తీసుకురావడం జరుగుతుంది. వయోజన విద్యకు సాంఘిక విద్యకు తగిన ప్రాముఖ్యత స్థానం లభిస్తుంది.

కళాభిజ్ఞత రసజ్ఞత యే యొక్క వర్గపు సొత్తుకాదు. కారాదు. యెంత పండితుడైనా, విద్వాంసుడైనా, మేధావియైనా సర్వజ్ఞుడు మాత్రము కాలేదు. ఆ విషయాన్ని మరచిపోరు గ్రామ ప్రజలు. నాయకుల ఆరాధనకు వీరపూజకు తావుండదు. ఒకే వ్యక్తి లేక ముఠా, లేక వర్గపు శలంపులే, ఆలోచనా పరంపరలే అందరి అభిప్రాయాలుగా చలామణికావు. మూస పోసిన పద్ధతిన సంఘ సాంస్కృతిక జీవితం కట్టుదిట్టము చేయబడదు. గ్రామీణులు శాస్త్రపరిజ్ఞానంతో హేతువాద దృష్టితో ప్రజ్ఞాపాటవంతో ఆలోచనలు చేస్తారు. ఏకత్వంలో భిన్నత్వము, భిన్నత్వములో ఏకత్వము అనే సూత్రాలు సంస్కృతి రంగంలో పాటించబడతాయి. సంస్కృతికి పరిధు

లుండవు. దేశకాలాలు సంస్కృతి మూలస్వభావాన్ని మార్చ లేవు. సంస్కృతి పేరుతో యితరులను ద్వేషించే స్థితిలో వుండడు భావికాలపు గ్రామవాసి. జాతిపేర, దేశంపేర, వర్గంపేర నియంతృత్వ నిరంకుశ విధానాలను ఆమోదించడు.

ఒక మేధావి కల్లు కన్నట్టు ఒకేవ్యక్తి కాసేపు రైతుగా లేక కార్మికుడుగా, మరికొంతసేపు కళాకారుడుగా, యింకొకతూరి శాస్త్రజ్ఞుడుగా తన కాలాన్ని వాడుకోగల స్థితిలో వుంటాడు. గ్రామస్థుడు. అటువంటి గ్రామ సీమలకోసం తహతహలాడదాం.

(విజయవాడ “ఆకాశవాణి” సౌజన్యంతో)

ఈనాటి మధ్యతరగతి పాత్ర

అభ్యుదయ వాదులమని చెప్పుకునేవారు మధ్యతరగతి బలహీనతను వికరువు పెడుతూ రూపడించటం గమనిస్తున్నాము. మధ్యతరగతిని ఉగ్గడించేవారూ, యీసడించేవారూ యిరువర్గాలూ మధ్యతరగతి ప్రాప్తి కోసం ప్రాక్రూలాడడం మానటంలేదు.

ఈనాటి మధ్యతరగతి వేరు, సామ్యవాద గ్రంథాలలో మార్క్స్ పేర్కొనిన మధ్యతరగతి వేరు. 19 వ శతాబ్దంలో జమీందారీయుగం నుండి సమాజం వెలువడుతున్న రోజులలో రాచరికపు వర్గానికి శ్రామిక వర్గానికి మధ్యగా వుత్పన్నమయిన పారిశ్రామికంగా వ్యాపారస్థులుగా పట్టణవాసులుగావున్న పెట్టుబడిదారీ వర్గానికి మధ్యతరగతి అనేపేరు పరిమితమయింది. 20 వ శతాబ్దంతో ఆ పదానికి అర్థం మారింది. ప్రజారంగంలోగాని వ్యక్తిస్వేచ్ఛా వ్యాపార రంగంలోగాని ఉద్యోగాలు చేసేవారు పట్టణాలలోని దుకాణదారులు, చేతివృత్తులద్వారా స్వతంత్రజీవనం చేసేవారు, తమ భూములను తమ శ్రమశక్తిచేతగాని యితరుల సాయంతోగాని సేద్యముచేసే రైతాంగము యీనాడు మధ్యతరగతిగా చలామణి అవుతున్నది. ఒకపైపు జమీందారులు పెట్టుబడిదారులు వుండగా రెండవపైపు పారిశ్రామిక కార్మికులు, కవులుదార్లు, వ్యవసాయకూలీలు వుండగా యింపుమించుగా మిగతా ప్రజానీకము మధ్య తరగతిలో వున్నారు.

చరిత్రలో మధ్యతరగతి విశిష్టపాత్ర నిర్వహించింది. 1789 నాటి ఫ్రెంచి విప్లవంలో వారు నిర్మించిన క్లబ్బులు, సంస్థలు విప్లవ నిర్వహణకు విజయానికి తోడ్పడినవి. 1936 లో స్పెయినులో అంతర్యుద్ధము రాగారివల్లకను ప్రభుత్వము తరపున ప్రపంచ మేఖావుల నందరినీ సమీకరించి వీరోచిత పోరాటము సాగించింది. “శాంతి, భూమి, ఆహారము” అనే నినాదాలతో చెలరేగిన 1917 రష్యను విప్లవానికి నాయకత్వాన్ని యిచ్చింది.

మధ్యతరగతికి ఒక ప్రత్యేకత వున్నది. సమాజంలోని ధనికవర్గాలకన్న జనబాహుళ్యము కల్గివున్నది. శ్రామికవర్గంకన్న ఎక్కువ మేధాసంపత్తి కలిగివున్నది. సంస్కృతిని జీర్ణము చేసుకున్నది. నాగరికతను సృజించింది. దేశ సంస్కృతికి దేశ నాగరికతకు ప్రతిబింబంగా వున్నది మధ్యతరగతి జీవితం. ఎక్కువమంది విద్యాధికులతో కూడయున్నందున విశేష చాణక్యీని ఎక్కువగా కల్గియుంటుందని యెంచడంలో తప్పేమీ లేదు. ఇన్ని శక్తిసామర్థ్యాలు కల్గిన మధ్యతరగతి యెందుకు యిపుడు నిస్సార జీవితం గడుపుతున్నది అనే ప్రశ్న మనల్ని కలవరపరుస్తుంది. యీ ప్రశ్నకు వచ్చే సమాధానంలోనే యీ తరగతి సమస్యలకు పరిష్కార మార్గమున్నది.

మధ్యతరగతి రెండురకాల మనస్తత్వాలకు లోనగుతున్నది. శ్రామికవర్గంకన్న తాను యెక్కువ మేధాశక్తిని కలిగియున్నాననే అహంభావంతో శ్రామికవర్గాన్ని నిరశిస్తూ పెట్టుబడిదారీ ప్రయోజనాలను ప్రతిబింబించే జాతీయవాదాన్ని చేపట్టి పెట్టుబడిదారులతో చేతులు కలుపుతున్నది. ఒక్కొక్కపుడు పెట్టుబడిదారుల దోపిడీ విధానాన్ని అసహించుకొని పారిశ్రామిక కారిక్రమపు ఐక్యతకు సంఘటితశక్తికి అచ్చెరువందుతూ ఆ వర్గ నాయకత్వాన్ని గ్రుడ్డిగా అనుసరిస్తున్నది. పెట్టుబడిదారులు సమాజాన్ని దోచుకుంటున్నారని తద్వారా వచ్చే దోపిడీలో తానుకూడా భాగస్వామిగావున్నందున తానేదో గొప్ప తప్పుచేస్తున్నట్లు భావించుకుంటూ ప్రాయశ్చిత్తంగా పారిశ్రామిక కారిక్రమపు అనుచరునిగా తయారైంది. ఈ రెండు మనస్తత్వాల మధ్య వూగినలాడే మధ్యతరగతి భవిష్యత్తు వున్నదా? ఈ మధ్యతరగతి నశిస్తుందని, తన స్వభావాన్ని కోల్పోయి కారిక్రమంలో లీనమవుతుందని కారల్ మార్కుస్ జోష్యం చెప్పడం జరిగింది. కాని ఆ జోష్యం ఫలితం లేదు. బాగా అభివృద్ధి చెందిన పెట్టుబడిదారీ దేశాలలోని మధ్యతరగతి పెరిగిపోతోంది. పై పెచ్చు తన స్థానాన్ని నిలద్రొక్కుకుంది కూడా.

మధ్యతరగతి సమస్యలు రోజు రోజుకూ యెక్కువ అవుతున్నవి. సాంప్రదాయ భావదాస్యము, నిరుద్యోగము, సాంఘిక భద్రత లేమి,

తనసృజనాత్మక కళాత్మకశక్తుల విజృంభణకు వికాసానికి అవకాశములులేకుం
డుట, సాంఘిక జీవితాన్ని ఆవరిస్తూ వున్న రాజకీయాలను ఆడుపులో పెట్ట
లేని నిస్సహాయత యివీ వీరి సమస్యలు. వీటి పరిష్కారానికి సమగ్ర
నియంతృత్వ సిద్ధాంతాలు పువకరించవు. జాతి, వర్గం లేక సమాజములను
ప్రాతిపదికగా తీసుకొని నిర్మించబడిన సమష్టి సిద్ధాంతాలు నష్టదాయకంగా
పరిణమిస్తున్నవి. మధ్యతరగతికి చెందిన మానవుడు తన వ్యక్తిత్వానికీ
యెక్కువ ప్రాముఖ్యతనిస్తాడు. కనుకనే వ్యక్తి స్వేచ్ఛను వమ్ముచేసే
సమష్టితత్వాలను అతడు నిరశించవలసివస్తున్నది. 19వ శతాబ్దపు వ్యక్తి
స్వేచ్ఛాసిద్ధాంతము ఆచరణలో బహు సంఖ్యాకులకు వ్యక్తిస్వేచ్ఛ లేకుండా
చేసి కొద్దిమందికే ఆ హక్కునూ, అవకాశాన్ని యిచ్చింది. కనుకనే ఆ శతా
బ్దపు లిబరలిజాన్ని, పెట్టుబడిదారీ విధానాన్ని త్రోసిరాజంటున్నది మధ్య
తరగతి. ఈశతాబ్దపు తొలిసగభాగంలో ప్రబలమైనసమష్టితత్వాలు లిబరలిజపు
బలహీనతను వెలికితీయటంలో కృతకృత్యమైనవి. కాని మానవ సౌభాగ్య
నికి దారితీయలేకపోయినై. మానవుడు కొరముట్టుగా తయారయినాడు
ఆ భావాలు ప్రబలంగా వున్న దేశాలలో. నూతన భావనారీతులను మాన
వుడు ఆలోచించి అమలులో పెట్టడానికి వీలులేని స్థితి యేర్పడింది. ఈ స్థితి
తొలగిపోవాలంటే మార్గాంతరము లేదా ?

మధ్యతరగతి ప్రజలు తమ వ్యక్తిత్వాన్ని గాఢంగా అభిమానిస్తారు.
వ్యక్తిత్వము మేధాశక్తిపై ఆధారపడుతుంది. మేధాశక్తి మెదడును ఆశ్ర
యించుకొని వున్నది. మెదడు మానవుని స్వంతం. కనుకనే మధ్యతరగతి
మానవుడు వ్యక్తి స్వేచ్ఛను వాంఛిస్తాడు. కాగా తాను స్వేచ్ఛను అనుభ
వించాలంటే తన తోటివారికికూడా స్వేచ్ఛయున్నపుడే సాధ్యమని గ్రహిం
చాడు. మానవుడు సంఘజీవి; సహకార జీవి. తన సామాజిక అవసరాల
కోసం అనేక సంస్థలను, వ్యవస్థలను, రాజ్యాలను సృష్టిస్తాడు. అవి అతని
బంధాలుగా అవరోధాలుగా రూపొందరాదు. వ్యక్తి హుందాతనాన్ని
గుర్తించి సమానత్వం ప్రాతిపదికగాగల ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతాన్ని
చేపట్టాలి. 19వ శతాబ్దంలో వ్యక్తిస్వేచ్ఛకు ప్రాధాన్యత యివ్వబడింది. 20వ
శతాబ్దపు తొలిసగంలో ప్రజాస్వామ్యంలోని సమానత్వానికే ప్రాధాన్యతనిచ్చి

వ్యక్తి స్వేచ్ఛను త్రోసిరాజనడం జరిగింది. వ్యక్తి స్వేచ్ఛ ప్రజాస్వామికం వరస్పర విరుద్ధాలు కావు. ప్రజాస్వామిక విధానం వ్యక్తిస్వేచ్ఛకు ఎంతేని అవసరం. రెండూ వరస్పర అలంబనాలు. ఈనాడు అనేక ఎకాల ప్రజాస్వామిక రీతులు ప్రచారంలో వున్నై. వ్యక్తి స్వేచ్ఛలేని ప్రజాస్వామికం కాని ప్రజాస్వామిక మూలంలేని వ్యక్తి స్వేచ్ఛకాని అర్థరహితం. కనుక వ్యక్తి స్వేచ్ఛ, ప్రజాస్వామికం అనే విలువలను మధ్యతరగతి తనవిగా చేసుకోవలసిన అవసరం యెంతైనా వున్నది. మానవ విలువలకు పౌఢా న్యతనిచ్చే నవ్యమానవవాద తత్వాన్ని ఆసరాగా తీసుకోవలసి వుంటుంది.

తాను సృజించిన సంస్థల, వ్యవస్థల, రాజ్యాల కలంధవు కొగిలిలో నలిగిపోకుండా వాటి సంబంధాలలోనే వ్యక్తిస్వేచ్ఛను పొందగల స్థితిని మధ్యతరగతి ప్రజానికం ఉపించాలి. ఆ ఉపాకు సాధ్యపరిచే రాజకీయ ఆర్థిక రీతులను యెన్నుకోవాలి.

పెట్టుబడిదారీ విధానంలో సామాజికంగా ఉత్పత్తి జరుగుతుంది. కాని ఉత్పత్తి ఫలితం పెట్టుబడిదారైన వ్యక్తికే చెందుతుంది. పైగా లాభ సముపార్జనా దృష్టితోనే ఉత్పత్తి చేయబడుతుంది. ప్రజావసరాలకన్నా లాభానికి ఎక్కువ విలువ యిస్తారు యజమానులు. ఉదాహరణకు ప్రజలకు పైకిళ్ళు కావలసివుంటే పైకిళ్ళ తయారుచేయడంలోకన్నా మోటారు కారుల ఉత్పత్తిలో ఎక్కువ లాభం వస్తుందని పారిశ్రామాధికారులకు అభిప్రాయము కల్గితే మోటారుకార్లనే ఉత్పత్తిచేస్తారు. అంతేగాక జాతీయ వాదంతో మిళితమైన పెట్టుబడిదారీ విధానంలో జాతిభద్రత, దేశరక్షణ పేరుతో జాతీయవాదాయంలో పెచ్చుభాగాన్ని ఆయుధాల తయారీకి వాడతారు. దాంతో ప్రజలపై వస్తుల భారం యెక్కువై జీవితావసరాల సరఫరా తక్కువై ప్రజల జీవనప్రమాణం తగ్గిపోతుంది. ఉత్పత్తి, మారకము, వ్యాపారం అనే రంగాలలోని సంస్థలు అన్ని జాతీయం చేయబడి నపుడు వాటి దీర్ఘకాలిక లక్ష్యాలను స్వల్పకాలిక లక్ష్యాలను రాజ్యాధినేతలు నిర్ణయిస్తారు. ఆ మేరకు ఆ సంస్థలు పనిచేస్తవి, అందువల్ల నిర్ణయాలు రాజ్యాధికారుల చేతులలోనికిపోయి అధికార కేంద్రీకరణరాజకీయరంగంలోనే

గాక ఆర్థికరంగంలో కూడ ప్రవేశిస్తుంది. ఆ నిర్ణయాలు వ్యక్తిస్వేచ్ఛకు దోహదం చేస్తూ లేదా అనే అంశము రాజ్యమును అదుపులో పెట్టి ఎర్గం యొక్క ప్రయోజనాలపై ఆధారపడుతుంది. శ్రామికవర్గం దేశజనాభాలో అల్పసంఖ్యాకమే కదా ! కనుక ఎర్గశ్రేయస్సు ప్రజానీకపు శ్రేయస్సుకాక పోవచ్చు. సాధారణంగా కాదుకూడాను. ఈ రెండు విధానాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా మూడవ ఆర్థిక విధానాన్ని నిర్దేశించుకోవాలి. సహకార సూత్రముపై నను, ఉత్పత్తి లాభాలకొరకు కాకుండా వినియోగం నుద్దేశించి చేయబడాలనే సిద్ధాంతముపై నను, మానవ అవసరాల దృష్ట్యా ఉత్పత్తి చేయబడ్డ సంపద పరిపీడించేయాలనే నియమముపై నను ఆధారపడిన ఆర్థిక విధానం కావాలి. దానిని సహకార సోషలిజం అనికాని సహకార మిశ్రమ ఆర్థిక విధానమని కాని పేర్కొనవచ్చు.

అధికారం ఏ రంగంలోనైనా వికేంద్రీకరణ అయితే తప్ప వ్యక్తి స్వేచ్ఛావిశాసానికి అవకాశం లేదని గ్రహించాలి. కనుక అధికార కేంద్రీకరణకు దారితీసే ఆర్థిక విధానాలను విడనాడి అధికార వికేంద్రీకరణకు అవకాశ మిచ్చే ఆర్థిక విధానాన్ని ఆమోదించవలసి వుంటుంది. దేశం మొత్తానికి అవసరం, ప్రాముఖ్యత కల్గిన కీలక పరిశ్రమలను జాతీయం చేయవచ్చు. కాని యితర పరిశ్రమలను, వ్యాపారాన్ని ప్రజారంగంలోని సహకార రంగా నికిగాని, లేక వ్యక్తివ్యాపార రంగానికిగాని కేటాయించవలసి వుంటుంది. ఆయా పరిశ్రమల స్థితిగతులనుబట్టి ఆ నిర్ణయాలు జరగాలి. పరిశ్రమ, వ్యాపారములయొక్క పరిమాణము, అంతర్గత సంబంధాలు, ఉత్పత్తి విధానరీతులు వాటి స్థితిని విలువకట్టటానికి ఆధారాలు. ఉదాహరణకు పెట్టు బడిదారి దేశాలలోను సంపూర్ణ స్వామ్యవాద దేశాలలోను వున్న భారీ యెత్తున సాగే పరిశ్రమలలో లక్షలమంది కార్మికులు ఉత్పత్తి విధానంలో భాగస్వాములుగా వున్నారు. ఒకే కార్మికుడు ఒకే ఉద్యోగములో నేర్పు సంపాదించాలనే తాపత్రయముతో ఒకే ఉద్యోగము ఏళ్ళతరబడి చేస్తాడు. సంస్థయొక్క స్వభావాన్ని అర్థము చేసుకోలేడు. సంస్థ కార్యనిర్వహణలో భాగస్వామి కాలేడు. దానిసత్యం సిద్ధిస్తున్నది. నిజానికి వ్యక్తులకన్న భిన్నంగా సంస్థలకు వ్యక్తిత్వము లేదు. కాని వ్యక్తిత్వము పొందినవా అనే అనుమానం కలిగేటంత స్వరూపం కల్గిన పరిశ్రమలు, సంస్థలు

మానవుని వ్యక్తిత్వ వికాసానికి అవరోధం కల్గిస్తున్నది. కనుక సహకార రంగంలోగాని వ్యక్తి వ్యాపార రంగంలోగాని వీలైనంతవరకు కొద్ది పరిమాణంగల వ్యాపార పారిశ్రామిక సంస్థలను రూపొందించుకొనుట ద్వారా వ్యక్తిస్వేచ్ఛను పొందటానికి కృషిచేయాలి. కళాత్మకమైన సృజనాత్మకమైన రంగాలలో ప్రత్యేక నైపుణ్యము సాధించిన వ్యక్తులు తమ కృషి ఫలితాలను వ్యక్తిగత వ్యాపార రంగంలో విక్రయించవచ్చును. ఆ రీతిగా ప్రభుత్వరంగం సహకార రంగం భాగస్వాములుగావున్న ప్రజా రంగం, వ్యక్తిగత సేవావ్యాపార రంగం కలసియున్న మిశ్రమఆర్థికవిధానాన్ని రూపొందించుకున్నాడు మధ్యతరగతి మానవుడు స్వేచ్ఛ ప్రజాస్వామికం అనే విలువలను తనవిగా చేసుకొని అభ్యుదయాన్ని సాధించి తన సమస్యలను పరిష్కరించుకోగల్గుతాడు. దేశ ప్రజానీకానికి వివేకవంతమైన నాయకత్వాన్ని ప్రసాదించగలడు.

(విజయవాడ 'ఆకాశవాణి' మార్చి 1968)

మన వివాహ చట్టాలు - మార్పులు, చేర్పులు

సభ్య సమాజం రూపొందిటం ప్రారంభమైననాటినుండి వివాహ వ్యవస్థ పొదుచేసుకుంది. ఎవరెంత తెగడినా అది కొనసాగుతూనే ఉంది. కొనసాగుతుందికూడాను. దీనిని కొంతకాలం ఆచారం పరిరక్షిస్తే ఇప్పుడు శాసనాలు కాపాడుతున్నాయి

మన దేశంలో భిన్న మతాలవారు నివాసం చేస్తున్నారు. పౌరులుగా పరిగణించబడుతున్నారు. వారికి పేరుపేరు వివాహశాసనాలు ఉన్నాయి. హిందువుల శాసనాలు పేరు; ముస్లింలకు మరియొకరకం చట్టాలు. క్రైస్తవులకు పార్సీలకు ప్రత్యేకపు ఏర్పాట్లు. ఏ మతానికి చెందనివారికీ, మతాలకు చెందినా ఆ శాసనంకింద వివాహం చేసుకునేవారికి ప్రత్యేక వివాహ శాసనమూ ఉన్నది. 1950 నుండి మనము అమలుపర్చుకుంటున్న రాజ్యాంగంలోని 44 వ అధికరణం ప్రకారం పౌరులందరికీ ఒకే ఒక వ్యవహార సంహిత-కామన్ సివిల్ కోడ్- ఏర్పరచడానికి ప్రభుత్వం కృషిచేయాలని నిర్ణయించుకోవటం జరిగింది. కాని ఇంతవరకూ అలాంటి ప్రయత్నం జరగకపోవటం శోచనీయం. పౌరులకు మత స్వేచ్ఛను ప్రకటించిన రాజ్యాంగపు 25 వ అధికరణంలోనే కొన్ని సందర్భాలలో విషయాలలో మతస్తుల కార్యాచరణతో ప్రభుత్వం జోక్యం పెట్టుకోవచ్చని వాగ్దారు రాజ్యాంగ నిర్ణీతలు. రాజకీయార్థిక ద్రవ్య సంబంధమైన లేక యితర లౌకిక అంటే ఐహికమైన-ఈ ప్రపంచానికి సంబంధించిన- కార్యక్రమాలను నియంత్రణం చేసే అధికారం ప్రభుత్వానికి ఉంది. మానవునికి మానవునికి మధ్య ఉన్న సంబంధం నిస్సందేహంగా లౌకికమే. మానవునికి దేవునికి ఉండే సంబంధంలో మాత్రమే మతానికి ప్రవేశం, అధికారమూ ఉండాలి. ఒకే ఒక శాసనం అందరికీ వర్తించేలా తయారుచేయకపోవడానికి కారణాలు అనేకం. రాజకీయాలు, మతపరమైన ఆవేశ కావేషాలు అల్పసంఖ్యాక మనస్తత్వంవల్ల

కలిగి చిక్కులు, ప్రజలలో సామాజిక స్పృహ లోపించటం- ఇలా యెన్నో మనల్ని ముందుకు అడుగువేయనీయటంలేదు.

మొదట్లో మతాలు సామాజిక జీవితాన్ని బహుళంగా, విస్తృతంగా నియంత్రించే శక్తిని కలిగి ఉన్నాయి. ఆ సందర్భంలోనే స్త్రీ పురుషుల సంబంధాన్ని ప్రభుత్వం చేసే వివాహ నిబంధనలు రూపొందించాయి. కాగా ఒక్కొక్క మతం అది పుట్టిన దేశంలోని రాజకీయ ఆర్థిక సామాజిక సాంస్కృతిక పరిస్థితుల నుండి ప్రత్యేక నియమాలను ఏర్పరచుకుంది. వాటికి చరిత్ర ఏర్పడింది. వాటిపై చాలమంది అభిమానాలు పెంచుకున్నారు. ఆచారం వగైరాలు వాటికి అధికారిక ప్రతిపత్తిని ఇచ్చాయి. కాలక్రమేణా ప్రజాస్వామ్యం వికసిస్తున్న కొద్దీ అవి శాసనరూపం తొలగిపోయాయి. ఇలా చారిత్రక దృష్టితో చూస్తే లోపాలున్న చోట్ల ఈ వివాహ శాసనాలను మార్చవలసిన అవసరం గోచరిస్తుంది. సమాజం మారుతున్నది; సమాజ అవసరాలకు అనుగుణంగా వివాహ చట్టాలు మారాలి.

1978 వరకు హిందువుల వివాహ శాసనం అనేక పర్యాయాలు మారింది. ముస్లిం లా లో చివరిసారి సవరణ 1939లో వచ్చింది. క్రైస్తవ వివాహ శాసనం 1872 నాటిది; వారి విడాకుల చట్టం 1868 రోజుల్లోది. ప్రత్యేక వివాహశాసనం 1954లోది. పార్శ్వలచట్టం 1936 కాలపుది. వరకట్న నిషేధశాసనం 1961 సం॥లో పుట్టింది. వ్యభిచారాన్ని నేరంగా పరిగణించే భారత శిక్షాస్పృశి 1860 లో రూపొందించబడింది. క్రిమినల్ ప్రొసీజరు కోడ్ 1932లో మార్పుకు లోనయింది. ఈ ఎగుడు దిగుడు శాసనాలు, మార్పులు సహజంగా కొంత అస్పష్టతకు బలహీనతకు, అన్యాయం కొనసాగడానికి దోహదం చేస్తున్నాయి. స్త్రీ పురుషుల సంబంధం మూడు రకాలుగా ఉంటున్నది. స్త్రీని వస్తువుగా చూసేవర్ధతి, స్త్రీని మనిషిగా పరిగణించినా రెండవతరగతి పౌరురాలిగా చూచే విధానం, స్త్రీ పురుషులను సమానంగా గుర్తించే తీరు ఏదో ఒకటి మతాలలో చోటుచేసుకొని మతపరమైన వివాహ శాసనాలలో ప్రతిఫలించింది.

1971 లో భారత ప్రభుత్వం “స్త్రీ హోదాను” పరిశీలించడానికి కమిటీ పేస్తే వారు 1975 లో నివేదిక సమర్పించారు. అందులో ముఖ్యంగా 36

వివాహ విధానాల విషయం పరిశీలిస్తే హిందూ వివాహ శాసనం లోని లోపం కొట్టవచ్చినట్లు కన్పడుతుంది. హిందూమతస్థులు, బౌద్ధ జైన శిక్కుమతావలంబకులు మాత్రమేకాక ఇస్లాం, క్రైస్తవం, పార్శి, యూదు మతాలకు చెందకుండా భారతదేశంలో స్థిరనివాసం కలిగి ఉన్న ఎత్తి భారతీయుడు హిందువుక్రిందే లెక్క. అంటే హేతువాదులు, నాస్తికులు, ఆశ్చర్యవాదులు, స్వేచ్ఛాభావుకులు వీరంతా హిందువులే. వారికి హిందూ వివాహ చట్టం వర్తిస్తుంది. అయితే వివాహం వధూవరులలో ఏ ఒకరి ఆచారం ప్రకారమైనా జరగాలని నియమం. సప్తపదిని ఆచారంగా ఆమోదించేవారికి ఏదన అడుగు వేస్తే పెండ్లి పూర్తి అయినట్లు లెక్క. ఇది హిందూమతస్థులకు సంబంధించింది. తతిమ్మావారు వారి ఆచారాన్ని కోర్టుతో ధ్వజపరచుకోవాలి; అది వ్యయం ప్రియాసలతో కూడిన పని. ఇది హేతువాదులు వగైరాలవట్లు వివక్షావిధానం. తమిళనాడులో పూలదండల పెండ్లిండ్లు, స్వయం వర వివాహాలు ఏ భాషలో జరిగినా 1987 నుండి చెల్లుతున్నాయి. అలా శాసనం తెచ్చింది అనాడు ఉన్న రాష్ట్రప్రభుత్వం. తతిమ్మా రాష్ట్రాలలో ప్రభుత్వాలుకూడ అలాచేస్తాయని ఆశించటం పొరపాటుకాదు.

1961 లో పుట్టిన వరకట్న నిషేధ శాసనం క్రింద 1980 నాటికి ఒకే ఒక కేసు నడిచింది, చట్టంతో లోపాలు, సమాజంలో అందులో స్త్రీలలో చైతన్యం లేకపోవడం, అధికారులు తగినచర్యలు తీసుకోకపోవడం ముఖ్య కారణాలు శాసన వైఫల్యానికి. అదీగాక అసలు చట్టాన్ని అమలు పర్చటానికి ఎన్నో ఇబ్బందులు ఆటంకాలు ఉన్నాయి. వీటి విషయం పార్లమెంటు కమిటీ పరిశీలిస్తున్నది.

ఏక పక్షిత్వం, ఏక భర్తృత్వం అమలుపరిచేటప్పుడు విధిగా విడాకులకు ఏర్పాట్లు ఉండాలి; లేకపోతే వివాహమే భారమయ్యే పరిస్థితి రావచ్చు. స్త్రీసమాజానికి విడాకుల హక్కు ఉండటం లేకపోవటం జీవన్మరణ సమస్య. విడాకులకు అవకాశమున్నంతమాత్రాన అందరూ విడాకులు పుచ్చుకోరు; అంత తేలికగా విడిపోవడాన్ని ఏ సమాజమూ అభిలషించదు. హిందూ వివాహచట్టం చాలవరకు అభ్యుదయకరంగా మార్చబడింది. హిందూశాసనంలోనూ ప్రత్యేక వివాహచట్టంలోనూ ఇరువురి సమ్మతిపైన విడాకులు పొందే హక్కు ఇవ్వబడింది. ముస్లిం లా ప్రకారం పురుషుడు ఏక పక్షంగా తలాక్ అని కేసార్లు ఉచ్చరించి విడాకులివ్వవచ్చు. కాని కెనెలలో

సిఫారసులు చేశారు. ఏ రెండో తప్ప తతిమ్మావాటి విషయం మనం పట్టించుకోకపోవటం శోచనీయం.

హిందూ క్రైస్తవ పార్టీ సమాజాల్లో బహుభార్యాత్వం, బహు పతిత్వం నిషేధం; కాగా మహమ్మదీయులలో ఏకకాలంలో పురుషుడు నల్లలు భార్యలను కలిగి ఉండవచ్చు. దానికి కొన్ని ప్రత్యేక సందర్భాలను గుర్తించినా వాటిని భారత ముస్లింలు ఖాతరు చేయటంలేదు. టర్కీలో ట్యునీసియాలో బహుభార్యాత్వాన్ని నిషేధించారు. ఇరాన్, ఇరాక్, సింగ పూరు, సిరియా దేశాలలో కోర్టు అనుమతి పైనే భార్యపై భార్యను చేసుకోవాలి. పాకిస్తాను, సింహళం, ఇండోనేషియాలో మతసంస్థల అనుమతి హిందూలి. ఐక్యరాజ్యసమితి రూపొందించిన మానవ హక్కుల ప్రకటన 1948 లో వచ్చినా, మనం మహిళాదళాల్లో 1982 లో కాలం గడుపుతున్నా స్త్రీలపట్ల ఈ అన్యాయం ఇంకా కొనసాగడం బాధాకరం.

ఈనాటి బాల్య వివాహ చట్టంక్రింద వధువుకు 18 ఏండ్లు నిండాలి; వరునికి 21 ఏండ్లు నిండాలి. అంతకు తక్కువ వయస్సు గలవారికి పెండ్లి చేసినా, వారు చేసుకున్నా శిక్షాపాత్రులు. అయితే ఆ వివాహం చెల్లదనే నిబంధన లేదు. కాగా 15 సంవత్సరాలలోపు వయస్సుగల హిందూ కన్యకు వివాహం అయితే ఆమె 18 ఏండ్లు నిండేలోగా “నాకు ఈ పెండ్లి వద్దని” ప్రకటించవచ్చు. కాని అదే చరిస్థితులలో ఉన్న ముస్లిం వనితకు అలాంటి నిర్ణయంలేదని హక్కు లేదు; దాంపత్య జీవితం ప్రారంభించకుండా ఉంటేనే ఆమెకు పెండ్లిని రద్దుచేసుకునే అధికారం ఉంటుంది. అయితే పార్టీ వివాహ చట్టం క్రింద 14 ఏండ్లలోపు పిల్ల 18 ఏండ్లలోపు పిల్లవాడు వివాహబంధంలో ఇరుక్కుంటే అలాంటి వివాహాన్ని కోర్టు అమలువరచదు. బాల్యవివాహాలను నిషేధించటం అంటే శిక్షలు వేయటం మాత్రమే కాక ఆ వివాహాలు చెల్ల వని శాసనం చేయటం అవసరం.

క్రైస్తవ ముస్లిం వివాహాలను రిజిష్టరులలో నమోదు చేస్తారు. హిందూ వివాహాన్ని రిజిష్టరు చేయించుకోవచ్చు. కాని విధిగా చేయించుకోవాలనే శాసనం లేదు. వివాహాలు తప్పకుండా రిజిష్టరు చేయించటానికి శాసనం చేస్తే బాగుంటుంది.

సెక్షను పటిష్ఠం చెయ్యాలి. భర్త భార్యపై చేసే 'రేప్'ను కూడా నేరపు
పరిధిలోనికి తీవటానికి పీసల్ కోడ్ 376 వ సెక్షనును తగినట్లుగా మార్చాలి.

ముస్లిం లా ప్రకారం విడాకులివ్వబడ్డ స్త్రీకి 3 నెలల మనవర్తి
మాత్రమే వస్తుంది. హిందువులకు, పార్సీలకు, క్రైస్తవులకు తదితరులకు
వర్తించే శాసనాలలో భార్య మనవర్తికి, పిల్లల సంరక్షకత్వానికి సంబం
ధించి నిబంధనలున్నాయి. ముస్లిం లా ప్రకారం భార్యకు సంరక్షకత్వం
పిషయం పరిమితమైన హక్కులున్నాయి. హనాఫీ శాసనం ప్రకారం 7 సంవ
త్సరాలు వచ్చేవరకు, షియా లా ప్రకారం 9 సంవత్సరాలు వచ్చేవారికి
సంతానం తల్లి రక్షణలో ఉండవచ్చు. కాని ఆస్తిపాస్తుల గార్డിയనుగా
కోర్టు నియమిస్తేతప్ప ఆమెకు ఆసలు హక్కులేదు.

ఇలా ఎన్నో మతపరమైన శాసనాలలో వేర్వేరు రకాలుగా స్త్రీల
హక్కులున్నాయి. మొత్తంమీద మతాలు పురుషాధిక్యతకు బలంచేకూర్చే
విగా ఉన్నాయికనుక స్త్రీలకు ఎన్నో ఇబ్బందులు కలుగుతున్నాయి. స్త్రీ
పురుషుల వ్యక్తిత్వాలకు, హుందాకు, కుటుంబ స్థిరత్వానికి, సంతానం
యొక్క శ్రేయస్సుకు అనుగుణంగా స్వేచ్ఛ, సమానత్వం అనే మౌలిక
సూత్రాల ప్రాతిపదికపై వివాహ శాసనం సర్వులకూ వర్తించేలా ఏర్పడు
తుందని ఆశిద్దాం.

(ప్రొడరాబాద్, "ఆకాశవాణి" సౌజన్యంతో 1982)

నెలకు ఒకసారి అని విడాకులివ్వవచ్చు. కాని విడాకులు కావాలంటే స్త్రీ కోర్టులో దావా వేసుకోవాలి. క్రైస్తవుల చట్టంలో విడాకులు చాలా కష్టం. జిల్లా జడ్జి విడాకులకు ఉత్తరువులు ఇస్తే దానిని ముగ్గురు జడ్జిలు ధృవపరచాలి. భార్య వ్యభిచరించిందనే అంశంతో విడాకులు కోరవచ్చు పురుషుడు; కాని భార్యమాత్రం ఇంకా అదనంగావాదించాలి. వ్యభిచారంతో పాటు క్రూరత్వమో, మరో వివాహమో, నిరాదరణో, అయినవాండ్రతో సంపర్కమో ఇలా మరొక అంశాన్నికూడా రుజువు చెయ్యాలి. ఇది చాలా ప్రొచీనమైన చట్టం. స్త్రీ పురుషులకు సమానమైన అవకాశాలు ఉండేలా, దంపతులు తమ మధ్యనున్న కలతలను బహుళానికి తేనవసరం లేకుండా గౌరవంగా హుందాగా విడాకులు పొందే హక్కు ప్రసాదించే చట్టాలుకావాలి; రావాలి.

భార్యాభర్తల మధ్య వచ్చే వివాదాలను పరిష్కరించడానికి వేరే అలాయదాగా కుటుంబ కోర్టులను నెలకొల్పాలి. అచ్చట భార్యాభర్తలను విరోధులుగా చూడకుండా వారి మధ్య సామరస్య సాధనకు కృషి జరగాలి. కోర్టులలో వ్యవహారాలు లాంఛనాయుతంగా ఉండకుండా ఇష్టాగోష్టి వద్ద తిలో నడపాలి. జపానులోలాగా ప్రత్యేక పరిస్థితులలో తప్ప న్యాయవాదులను పార్టీల తరపున పనిచేయనీయరాదు. చైనా, రష్యాలలోవలె ఆ కోర్టులలో న్యాయమూర్తులలో ఒక్కరై నా మహిళ ఉండాలి.

ఈనాటి క్రిమినలు ప్రొసీజరు కోడుప్రకారం భార్యకు మనవర్తిని కోర్టు ఇప్పించవచ్చును. కాని అది నెలకు 500 రూపాయలకు మించరాదు. ఈ నిబంధన అంటే మనవర్తి ఇచ్చే సెక్షను ముస్లింలకు వర్తించరాదనే ఆందోళన బయలుదేరింది ఇటీవల.

తన భార్యతో మరిఒకడు పొత్తు పెట్టుకున్నాడని అతనిపై క్రిమినలు తేసుపెట్టి భర్త అతగాడిని జైలుకు సంపించవచ్చు. ఈ అవకాశానికి పునాదిగా ఉన్న మౌలికసూత్రం ఏమంటే భార్యభర్త ఆస్తి అని. ఇలాంటి అవగాహన గర్భ్యమైనది కనుక పీనల్ కోడ్ 491 వ సెక్షనును తొలగించాలి. అంతేకాదు. భార్య ఉండగా మరో వివాహం చేసుకోకూడదనే 494 వ

కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు వాటి శాఖలకాక పంచాయితీ రాజ్యంలోని సంస్థలను కూడా జ్ఞప్తివుంచుకోవాలి. ఒక నిర్దిష్టమైన పంథాను నిర్ణయించుకోవడం, దానిని దృఢంగా అమలు పరచటం ప్రభుత్వ యంత్రాంగ కార్యకలాపాల్లో లోపిస్తున్నవి. దాంతో పౌరులు ప్రభుత్వ ఉత్తరువులను సవాలుచేస్తూ ఉన్నత న్యాయస్థానాలకు తరచుగా వెళుతున్నారు.

న్యాయమూర్తులు యించుమించుగా అందరూ రాష్ట్ర అధికారభాషలో అధ్యయనం చేసినవారే కనుక ఆంగ్లభాషలోనికి తర్జుమా చేయవలసిన అవసరం చాలవరకు తీరిపోయింది. ఇక రికార్డును అచ్చువేయించే విషయంలో న్యాయవాదులతి కూడా పొరపాటు ప్రవర్తన లేకపోలేదు. తగినంత క్రద్ధ చూపలేక తరువాత చూచుకోవచ్చులే అనే అలసత్వ వైఖరితో రికార్డు యావత్తునూ అచ్చువేయించే న్యాయవాదులుకూడా వున్నారు.

ఎంతగా పనిచేసినా కాలవ్యవధి చాలక కేసులు అపరిష్కృతంగా వుంటున్నాయి. కనుక యిటీవల ఉన్నత న్యాయస్థానాలలో న్యాయమూర్తుల సంఖ్యను పెంచటం జరిగింది. ఇది సక్రమమైన చర్య. సమస్య పరిష్కారానికి దోహదకారి. దిగువ న్యాయస్థానాలలోని జాప్యానికి కారణభూతులు ఒకరుకాదు. అందరూను. కక్షిదారులు (Parties), న్యాయవాదులు, న్యాయస్థానాలలోని సిబ్బంది, న్యాయమూర్తులు, ప్రభుత్వం వీరందరూ బాధ్యులే. వీరివీరి పాత్రలను, చర్యలను సమగ్రంగా పరిశీలిస్తేకాని పరిస్థితి బోధపడదు.

కక్షిదారులు మూడురకాలవారు. తమ వ్యవహారం విషయమై తమకు బాగా తెలిసినవారు; న్యాయస్థానాలలో ఫిర్యాదులు చేసేవారు; ప్రత్యక్షమైన కక్షసాధించాలని దృష్టితో మాత్రమే వ్యవహారానికి దిగేవారు. మొదటి తరగతివారివల్ల ఇబ్బందిలేదు. కాగా రెండవ తరగతివారు అమాయకులు. వారికి కావలసిన రికార్డు సాధన సంపత్తి యెలాంటిదో యెక్కడ లభ్యమవుతుందో కూడ తెలియనివారు. ఈ విషయాలను తమ న్యాయవాదసలహాతో తెలుసుకుంటారు. కాని సమస్య అంతటితో తీరిపోదు. వారి కనుకూలమైన దస్తావేజులు ప్రభుత్వ కార్యాలయాలనుండి, ఇతర కార్యస్థానాలనుండి వారు తేవాలి. మామూళ్ళు, లంచాలు ప్రభుత్వ యంత్రాంగాలలో స్వేచ్ఛగా

న్యాయ నిర్ణయంలో జాప్యం

న్యాయనిర్ణయంలో జాప్యం జరిగితే న్యాయం చేయడానికి నిరాకరించడంతో సమానమే అనే అభిప్రాయం ప్రబలంగా ఉన్నది. అది సమంజసం కూడాను. ఆ సందర్భంగా ఉన్నత న్యాయస్థానాలలో (High Court) నిల్వలలో వుండి అపరిష్కృతంగావున్న వ్యవహారాలు కేసుల సంఖ్యలను పత్రికలలో చూస్తున్నాము. భారతదేశం మొత్తంమీద లక్ష పైగా నిల్వలలో వున్నవని యిటీవలి వార్త. ఈ పరిస్థితిని తప్పించటానికి ప్రజాస్వామిక వ్యవస్థలో పౌరులకు త్వరగా న్యాయం లభింపజేయటానికి పలువురు పలురకాల సూచనలు చేస్తున్నారు. పరిపాలనాధికారులు, న్యాయమూర్తులు (Judges), న్యాయవాదులు, న్యాయశాస్త్రవేత్తలు అందరూ యీకృషిలో నిమగ్నమై వున్నారు. ఏ సమస్యకైనా పరిష్కార మార్గాన్ని పొందాలంటే సమస్యను అవగాహన చేసుకోవాలి. సమస్య ఉత్పన్నం కావటానికి కల కారణాలను శ్రద్ధగా పరిశీలించాలి.

న్యాయస్థానాలలో (Courts) జాప్యం అనే అంశాన్ని రెండు శీర్షికల క్రింద విభజింపవచ్చును. ఉన్నత న్యాయస్థానాలలోని జాప్యం. దిగువ న్యాయస్థానాలలోని (Subordinate Courts) జాప్యం. కేసుల స్వభావాన్ని బట్టి చూస్తే వ్యవహార సంబంధమైనవి, నేర సంబంధమైనవి (Civil or Criminal) అని వేరుచేయవచ్చు. వాస్తవానికి నేరసంబంధమైన కేసులలో జాప్యం యించుమించుగా లేదనే చెప్పవచ్చు. ఇకపోతే వ్యవహార సంబంధమైన కేసుల విషయమే చర్చనీయాంశము. ఉన్నత న్యాయస్థానాలలో జాప్యానికి కారణాలు మూడు. వ్యవహారాలు అధిక సంఖ్యలో వుండటం, కేసుల రికార్డు అంగణభాషలోనికి అనువాదం చేయబడి అచ్చుకావలసి యుండడం. ఉన్నత న్యాయస్థానాలలోని న్యాయమూర్తుల సంఖ్య తగినంతగా వుండకపోవడం. వ్యవహారాలు అధికంగా వుండటానికి ప్రభుత్వం హెచ్చుబాధ్యత వహించవలసి వుంటుంది. ఇచ్చట ప్రభుత్వం అంటే

యిలాంటి అభ్యర్థనను అంగీకరించడం వృత్తిగౌరవానికి భంగంకూత్రమే కాక వ్యవహార న్యాయనిర్ణయంలో అవసరమైన ఆలస్యమునకు దోహదకారి యగుతున్నది. ఈ ఆచారాన్ని యెంత త్వరగా అంతమొందిస్తే అంత అందరికీ మంచిది.

మరో తెగ న్యాయవాదులున్నారు. వారు సమర్థులు. సాక్ష్య సేకరణ చేసి వుంటారు. దస్తావేజులన్నీ న్యాయస్థానంలో దాఖలుచేసి వుంటారు. సాక్షులతో మాట్లాడి విచారణనాడు సాక్షులను విచారించటానికి సిద్ధంగా వుంటారు. కాని కేసులో పనిచేయటానికి 'సిద్ధం' అని చెప్పరు. ఇది పిటి త్రంగా కనపడవచ్చు. కాని నగ్న సత్యం. ఈ వైఖరిని పరిదర్శించటంలో కూడా విభిన్నత లేకపోలేదు. ఒక వర్గపు న్యాయవాదులు అచ్చంగా బద్ధకం వల్ల అలావ్రవర్తిస్తారు. మరోవర్గపువారి వైఖరి మరీపిడ్డారంగావుంటుంది. వారి మనస్తత్వం విపరీతంగా వుంటుంది. పగితిడినమూ ఎక్కువమంది కక్షిదారులు తమ తమ కార్యాలయము ముంగిట వుండడం తద్వారా వారికి చాల కేసులున్నవనే ప్రఖ్యాతి రావడం మాత్రమే వారు ఆశించేది. నిర్ణయించుకున్న ఫీజుకన్న యెక్కువ కోరరు. కేసు నిర్వహణ లోపంచేయరు. సమర్థవంతంగా పనిచేస్తారు. కాని పూరకనే వాయిదాలు కోరతారు, అది వారి తృప్తి. ఇలాంటి న్యాయవాదులను యీ వ్యాస రచయిత తన అనుభవంలో చాలమందిని గమనించాడు. ఈ స్వభావంకల న్యాయవాదులవల్ల న్యాయనిర్వహణ విపరీతంగా ఆలస్యమవుతుందనిపేరేచెప్పనక్కరలేదు. తమ శక్తికి మించిన కేసులను అంగీకరించి సమర్థతకల సహాయక న్యాయవాదులను నియమించుకొని అనుభవజ్ఞులైన న్యాయవాదులవల్ల కూడా ప్రమాదం వున్నది. వాయిదాలమీద వాయిదాలు పడుతవి కేసులు. న్యాయమూర్తులు జాగరూకులైతే ప్రమాదం తప్పిపోతుంది. సహాయక న్యాయవాదులు రంగంలోనికి వస్తారు. దాంతో ఆలస్యం అంతరిస్తుంది.

న్యాయస్థానంలోని సిబ్బంది యిటీవలగా దరహంమీద ఆలోచిస్తే తమ కార్యనిర్వహణలో చాల ఆలస్యం చేస్తున్నారు. ఒకటి కార్యభారం. న్యాయస్థానాలలో సిబ్బంది ఇతర ప్రభుత్వ కార్యాలయాలతో పోల్చితే చాలాతక్కువ. దీనికి ప్రభుత్వంయొక్క పాక్షిక దృక్పథం, దృష్టిదోషం

విహరిస్తున్న యీ రోజుల్లో అది అంత తేలికైన విషయంకాదు. ఉదాహరణకు ఒక తాలూకా ఆఫీసునుండి ఒక దస్తావేజును న్యాయసానానికి రప్పించాలంటే యెంతో వ్యయప్రయాసలతో కూడినవని. దస్తావేజుల సేకరణ ఒక యెత్తు. ఋజువు చేయటానికి విచారించవలసిన సాక్షులను హాజరుపెట్టటంలోకూడా ఆలస్యం విపరీతంగా జరుగుచున్నది. ఇక మూడవ తరగతి వారు యితరములైన ఉద్దేశాలతో న్యాయస్థానానికి ఫిర్యాదు చేస్తున్నారు. కనుక వారి ప్రధాన లక్ష్యం వీలైనంతకాలం వ్యవహారాన్ని చావనీయకుండా బ్రతికించి ప్రత్యర్థులను హింసపెట్టడమే. వీరి చర్యలను గర్హించాలి. అరికట్టాలి.

న్యాయవాదులు కూడా పలురకాలవారు. తాము చేపట్టిన కేసును వున్న రికార్డుతో నడపువారు, లేనిది రికార్డులకోసం కక్షిదారుని పరుగులెత్తించువారు. తమ ఫీజు పూర్తిగా తమకు ముట్టలేదనేభావంతో కేసులలో వాయిదాలు కోరువారు. మొదటి తరగతివారివల్ల కేసుల విచారణలోగాని, నిర్ణయాలలోగాని జాప్యం జరుగదు. రెండవ తరగతిలో మరల రెండవరకాల వారున్నారు. తన కక్షిదారు (ప్రార్థి) నికీ వ్యవహారములో బలమున్నదని తెలుసుకొని దానికి సాక్షిసాధకమైన రికార్డు ఫలాన ప్రభుత్వ కార్యాలయంలో దొరకగలదని గ్రహించి ఆ దస్తావేజులకోసం కక్షిదారులను పరుగులెత్తించేవారు. వీరివల్ల కొంతగా కొంత జాప్యం జరిగినా యిది తప్పని సరైవదీనీ, సమర్థమైనదీను. పోగా రెండవరకంవారి సూచనలు యిలా వుంటాయి. ఫలానా రికార్డు వుండివుంటే బాగుండేది అంటారు. నిజాయితీ పరుడైన కక్షిదారుడైతే ఆ రికార్డు లేదండీ. నా దురదృష్టమంటాడు. అవినీతిపరుడైన కక్షిదారుడైతే ఆ రికార్డు సృష్టిస్తాడు. ఈ విశ్వామిత్ర సృష్టికోసం వాయిదాలు కోరమంటాడు. కొంతమంది న్యాయవాదులు తెలిసి వాయిదాలు కోరతారు. కొంతమంది తెలియక. తెలిసి వాయిదా కోరే న్యాయవాది చర్య నింద్యము. క్షంతవ్యం ఏమాత్రంకాదు. అటువంటి న్యాయవాది తన వృత్తికే అవచారం చేస్తున్నాడు. అవమానంకెస్తున్నాడు. ఇకపోతే ఫీజురాలేదని వాయిదాలు కోరటంకూడా ఆమోదించదగిన ఆచారం కాదు. న్యాయమూర్తులకు న్యాయవాదులపై యెంత వాత్సల్యమున్నా

గ్రహించి అటువంటి పాతకేసులను దూరంగా వాయిదాలువేస్తూ ప్రాంతరీ
 షోటు దావాలను చేసి లెక్కకు ఎక్కువ కేసులు ప్రతినెలా చేస్తున్నట్లు నటన
 చేసే న్యాయమూర్తులు లేకపోలేదు. కేసు రికార్డు బరువును గమనించి
 వాయిదా వేసేవారు ఒక న్యాయమూర్తి. సమర్థులై న్యాయం చెయ్యాలనే
 100 కి 13 వంతులమంది వుంటారు. సిఫారసులకు లొంగేవారు 100 కి
 8 మంది కాగా లంచగొండులు 100 కి 5 గురు వుంటారు. తాను వదిలి
 డుగావుంటూ తన్ను ఆశ్రయించినవారిని, సిఫారసు తెచ్చినవారిని రక్షించ
 డమే కర్తవ్యంగా పెట్టుకున్న ఆర్తతాణవరాయణుడైన న్యాయమూర్తి
 ఒకరుండేవారు. వచ్చిమంచినిళ్లుకూడా యితరులవద్ద స్వీకరించేవారుకారు.
 తమని ఆశ్రయించినవారు తమకు పెచ్చు ఫీజుకాని వరుమానముగాని
 ముట్టుందని తమ యెదుట ప్రమాణించేస్తే లేక తమను రక్షించమని కక్షి
 దారు సరాసరి పొగ్గిధేయపడితే వారి కనుకూలించేసేవారు. ఇది విచిత్ర
 స్వభావం. ఏదైనా యీ స్వభావంకల న్యాయమూర్తులు అవినీతిపరులైనా
 వారివల్ల న్యాయనిర్ణయం అలభ్యంకాదు.

సమర్థులైన లంచగొండులైన న్యాయమూర్తులవల్ల న్యాయ నిర్ణ
 యంలో అలభ్యం జరుగుతుందంటే విడ్డూరంగా తోచవచ్చు. లంచగొండుల
 అవస్థలను పరిశీలించి యదార్థత గోచరిస్తుంది. పాపం ఏ కక్షిదారు
 ధనవంతుడో, బీదవాడో, ఎవని న్యాయవాది లంచమిప్పించబానికి ఉద్యు
 క్తుడో, కాడో, ఎవని కేసులో బలం వున్నదో లేదో, ఎవని న్యాయవాది
 లంచాలను సహించగలడో లేదో, ఏ కక్షిదారు యెంత ముట్టచెప్పగలడో
 యివన్నీ పాపమా లంచగొండి న్యాయమూర్తి తేల్చుకోవాలిగదా! కేసు
 రికార్డు మొత్తం చదవాలి. ఇతరత్రా విషయసేకరణ చేయాలి. వీటికి
 కొంత కాలవ్యవధి అవసరంకదా! అంతేకాదు ఒకతూరి ఒక కక్షి మరియొక
 తూరి వేరొక కక్షిదారుని బెదిరించాలి. కాకపోతే లాలించాలి. ఇద్దరినీ
 'నేను నీవాడనో' అని చివరివరకు నమ్మించాలి; పైకం వసూలు చేసుకో
 వాలి. తరువాతకాని తీర్పు చెప్పవలను పడదు వీరికి. అదృష్టవశాత్తు వీరి
 సంఖ్య బహుస్వల్పం కనుకనే న్యాయ నిర్వహణ సాగిపోతున్నది. ఏదైనా
 వీరి వునికి కక్షిదారులకూ న్యాయవాదులకు, ప్రభుత్వానికి, పేదలకు,

బాధ్యత వహించాల్సి వుంటుంది. పోతే యిటీవల అబ్బి (మామూలే అనుకోండి) లేని వ్యవహారాల్లో వారు తాపీగా, నిదానంగా వ్యవహరిస్తారు. దీంతో కొంత అనవసరపు అలస్యం. కాగితాలు కదలవు. కదిలించేవారు కావాలి. ఇతర ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లోకన్నా న్యాయస్థానాల్లో ఈ రకపు అవినీతిగొడవ తక్కువ అనే అంశాన్ని వారిని సమర్థించేవారు చేస్తారు. అది వాస్తవమే. కాని అంతమాత్రాన జాడ్యస్వభావం మారటంలేదుకదా :

న్యాయమూర్తులు న్యాయనిర్ణాయక విషయంలో కీలకమైన పాత్ర నిర్వహిస్తున్నారు. వారిది చాల ముఖ్యమైన పాత్రకూడాను. న్యాయస్థానం పనిచేసే తీరుతెన్నులు వారి సామర్థ్యం, నిజాయితీ, బుద్ధికుశలత, ప్రపంచానుభవంపై ఆధారపడి వుంటవి. న్యాయమూర్తులు పలుతెలుగులవారు; అసమర్థులు; నిజాయితీలేనివారని త్రివిధంగా అభివర్ణించవచ్చు. జీతపు రాళ్ళు యెలాగూ ముట్టాయీకదా అనవసరంగా శరీరాన్ని, మేధస్సునూ యెందుకు శ్రమ పెట్టుకోవాలి అని భావించేవారు; సిఫారసులను విని న్యాయ నిర్ణయం చేసేవారు; అంచగొడులు. సమర్థులూ, నిజాయితీపరులయిన న్యాయమూర్తులు తమ విధి నిర్వహణలో అలసత్వం చూపరు. వారి వల్ల యెవరికి నష్టంలేదు. పైపెచ్చు వారే న్యాయనిర్వహణకు వన్నె తెచ్చేది. దిగువ న్యాయస్థానాలలోని న్యాయమూర్తులలో వీరి సంఖ్య రోజు రోజుకు తగ్గుచున్నది. వారు 100 కి 20 మంది మాత్రమే వుంటారు. అసమర్థులై నిజాయితీపరులై నట్టివారుకూడా చెప్పుకోతగ్గ శాతంలో వున్నారు. వారు 100 కి 50 మంది వుంటారు. వీరివల్ల పని తెమలదు. కేసు వారికి అర్థమయ్యేటట్లు న్యాయవాది చేసేటప్పటికి అతని తలపొరం తోకకు వస్తుంది. దాంతో గంటలో కావలసిన పని పదిగంటలు పడుతుంది. కేసులు పేరుకుపోవడానికి వీరే ముఖ్య కారకులు.

సమర్థులైన సోమరులైన న్యాయమూర్తులు 100కి పదిమందివుంటారు. పూర్వం బాగా పనిచేసినా ఉన్నత పదవి రాలేదని విసుగు నిరాశ చెందిన న్యాయమూర్తులూ, అసలు వసుధా బద్ధకస్తులైన న్యాయమూర్తులూ యీ కోవకు చెందినవారు. కేసులోవున్న సాక్షులసంఖ్య, సాక్షిసాధకములసంఖ్య, న్యాయకాస్త్ర విస్తారత, క్లిష్టతలను సమర్థులగుటచేత మున్ముందుగా

పత్రికా శాసనాలు

1) ప్రెస్ అండ్ రిజిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ బుక్స్ ఆక్టు నిర్ణీత సమయాల్లో ప్రకటించబడేవి వార్తా పత్రికలు. వచ్చిన వార్తలకు, వ్యాసాలకు ఎలాంటి స్థానంయివ్వాలి అని నిర్ణయించేవాడు సంపాదకుడు. ముద్రణాలయాధికారి (Printer) ప్రకటనాధికారి (Publisher) జిల్లా మేజిస్ట్రేటు దగ్గర చెరో డిక్లరేషను ముందుగా ఇవ్వాలి. ఎప్పుడైనా వీళ్ళమీద కేసు పెట్టవలసి వచ్చి నువ్వుడాల అవినయంగా పేవరు నడిపితే- వీళ్ళు ముద్రాపకుడు ప్రకాశకుడు అనే ఋజువు సౌకర్యార్థం ఇది కావాలి. వాళ్ళెప్పుడైనా ఆ పదవులనుండి తప్పుకొనిన, యితరులు మళ్ళీ డిక్లరేషను ఇవ్వాలి. లేకపోతే చాలా ప్రమాదం. అచ్చయిన వార్తాపత్రికగాని, పుస్తకంగానీ రెండు ప్రతులు మేజిస్ట్రేటుకు పంపాలి. దీనికి విరుద్ధంగా నడిస్తే ఆరునెలలు ఖయిదుగాని, రు. 2,000 లు జరిమాగాని విధించవచ్చు.

2) పోస్టాఫీసు ఆక్టు (189) మామూలుగా వార్తలు, వాఙ్మనాలు, నాటికలు, కథలు ప్రచురించబడే పత్రికలు 31 రోజులు దాటిన అవి Periodical గా వర్తించవు. అసహ్యమైన, అసభ్యమైన బొమ్మలుగల పత్రికలు, పుస్తకాలుగాని రాజద్రోహకరమైన వార్తలుగాని, ఇతరులకు ప్రమాదకరంగా ఉండేవికాని పోస్టుద్వారా పంపకూడదు. దీన్ని అతిక్రమించిన ఒక సంవత్సరం ఖయిదు. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఫలానివస్తువు పోస్టుద్వారా పంపకూడదనవచ్చు. కొన్ని షరతులు నియమించవచ్చు. ఈ రెండు నియమాలను ఉల్లంఘించిన వ్యాసాలు, కరపత్రాలు, పుస్తకాలు, వార్తాపత్రికలు పోస్టుద్వారా ఆపివేయవచ్చు. కేంద్ర ప్రభుత్వం గాని రాష్ట్ర ప్రభుత్వంగాని శాంతికి భంగకరంగా ఉందని ఒక పుస్తకాన్ని ఆపివేయమని పోస్టాఫీసుకు ఆర్డరు ఈయవచ్చు. పుస్తకాధిపతులు హైకోర్టులో అప్పీలు చేసుకోవచ్చు. ప్రత్యేక బెంచివారు దీనిపై తీర్పుచేస్తారు. సీ కస్టమ్స్ ఆక్టులో పంపగూడని వస్తువులు, వార్తాపత్రికలు పుస్తకాలు పోస్టుద్వారా పంపకూడదు.

దేశానికి ప్రమాదహేతువు ఇటీవల ఇటువంటివారి ఏరివేతకార్యక్రమం చూరు కుగా సాగడం ముదావహం. అసమర్థులైన సోమరులు 100 కి ఒకరు అసమర్థులై సిఫారసులకు లొంగువారు లంచగొండిలు కలసి ఒక శాతంమాత్రం కలరు. అసమర్థులు సోమరులైనవారివల్ల పనిజరగదని వేరే చెప్పనక్కర లేదు. ఏతావాతా తేలిందేమంటే అసమర్థులై నిజాయితీపరులయినవారూ, సమర్థులై సోమరులయినవారూ, సమర్థులై లంచగొండులూ వీరంతా అంటే 100 కి 87 మంది న్యాయమూర్తులవల్ల న్యాయవిచారణలో అతి జాప్యం కలుగుచున్నది.

ప్రభుత్వ బాధ్యత ఎంతవరకో పరిశీలిద్దాము. న్యాయస్థానాలలో సిబ్బంది కొరతను తీర్చకపోవటం, అవసరమైనచోట్ల అదనపు న్యాయస్థానాలను నెలకొల్పకపోవటం, అసమర్థులను, అవినితీవరులను న్యాయమూర్తుల విధి నిర్వహణను తగినంత జాగ్రత్తగా పరిశీలించటానికి అజమాయిషీ చేయటానికి ఉన్నత న్యాయస్థానానికి (High Court) అవసరమైన సిబ్బందిని యివ్వకపోవటం, అసమర్థులైన నిజాయితీపరులైన న్యాయమూర్తులకు సత్వరంగా ఉన్నతోద్యోగావకాశాలు కల్పించకపోవటం, అన్నింటి కన్న ముఖ్యం న్యాయమూర్తులకు ప్రత్యేక గృహపసతిని కల్పించకపోవడం, వారికి సరియైన వేతనాలు, సమర్థులయిన సిబ్బందిని యివ్వకపోవడం యివీ ప్రభుత్వ నేరాలు.

ఇవి ఈనాడు ఏనాడు క్షంతవ్యంకావు. ఈ విషయాల్లో ప్రభుత్వం జాగ్రత్తపడినై కొంతగా కొంత పుపకరిస్తుంది.

(“ప్రసారిత” 1971)

7) క్రిమినల్ లా సవరణ చట్టం. ప్రభుత్వం దేన్నయినా నిషేధించి స్వాధీనం చేసుకున్న దాన్ని ప్రకటించినా, ప్రచారం చేసినా తప్పు. ఆరు మాసాలు శిక్ష.

1860 పీసల్ కోడ్ : దీనిలో 124 A : బుద్ధిపూర్వకంగా చట్టరీత్యా ఏర్పడిన ప్రభుత్వంపైని ద్వేషం కల్గింపజేయుడంగాని, ప్రభుత్వముమీద శత్రుభావం నెలకొల్పజేయుడంగాని చేసేటట్లయితే తప్పు. (To bring into hatred, disaffection) తిరుగుబాటుచేసే మనస్తత్వం కలిగేటట్లయితే తప్పు.

ప్రభుత్వం తన స్వార్థంకోసం పాటుపడుతుందేకాని, ప్రజాశ్రేయస్సును దృక్పథంలో పెట్టుకోలేదని చెప్పకూడదు. అది అలా ప్రవర్తిస్తున్నా ప్రచారం చేయడం తప్పే. రాజ్యాంగాన్ని మార్చాలంటే తప్పుకాదు. చట్టాలన్నీ మనల్ని హింసించడానికి. యమయాతనలు పెట్టడానికి చేశారు. చట్టాలద్వారా జరిగే అన్యాయాలు, అక్రమాలు చూస్తూ ఉరుకున్నారు ప్రభుత్వం వారు అంటే రాజద్రోహం.

మహారాజా లేని బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వం కొవాలని మైసూరు వాళ్ళున్నారు “మహారాజా లేని” అన్నారు కనుక ద్రోహం. బ్రిటిష్ ఇంపీరియలిజం నశించాలంటే తప్పుకాదు. బ్రిటిష్ ఇంపీరియలిస్టు గవర్నమెంటు నశించాలంటే తప్పు; శిక్ష యావజ్జీవం.

153- A : ప్రభుత్వానికి లోబడి ఉన్న వ్యక్తులమధ్య విద్వేషం, పైరుధ్యం పురికొల్పడం, కలుగజేయడం తప్పు. రెండు వర్గాల మధ్య పైరాన్ని లేపకూడదు. ఏవి వర్గాలు అనేది సమస్య. జమిందారులు (జెనెంటీస్) రైతులు వీళ్ళిద్దరు వర్గాలు. జమిందారులు రైతాంగాన్ని పీల్చి పిప్పి చేస్తున్నదంటే తప్పు. “పెట్టుబడిదారీ సామ్రాజ్యవాదం” నశించాలంటే తప్పులేదు.

వర్గం అంటే ఈ క్రిందివి కలదిగా ఉండాలి.

1) ఆ వర్గానికొక పేరు ఉండాలి.

3) సీ కస్టమున్ ఆక్టు : అసభ్య గ్రంథాలుగాని, మరే యితరమైన అసభ్యకరమైన సరకులుగాని పంపకూడదని (ఒక దేశంనుండి ఇంకో దేశానికి) కేంద్రప్రభుత్వం ప్రకటన చేసినప్పుడు దానిని వ్యతిరేకించిన చర్య (అభియోగం) తీసుకోవచ్చు.

4) అధికారుల రహస్యాల ఆక్టు (1923) పారిభాషిక (కోడ్) దస్తావేజులు (డాక్యుమెంటుస్) సమాచారము ఉద్యోగఫాయిలో నున్నవాటిని బహిర్గతం చేసిన (తెలిపినవాడికి) 2 సం॥ ల శిక్ష.

5) ఫారిన్ రిలేషన్సు ఆక్టు (1932) ఒక వ్యక్తి మాననష్టంగా చూస్తూ డిటే ఫిర్యాదు చేయవచ్చు.

6) ఇండియన్ కాపీరైట్ ఆక్టు (1911) ఇది మొదట ఇంగ్లండులో అన్నీరాణి కాలంలో వుండేది. లేకపోతే రచయిత చాల కష్టపడతాడని నిర్ణయించారు. ఒక పుస్తకాన్ని అనుదించటంకూడ దీనికిందికే వస్తోంది. 5 సం॥ 0 లోపల గ్రంథకర్తగాని, ప్రచురణకర్తగాని గ్రంథాన్ని భాషాంతరికరణం చేయించకపోతే ఇంకొకరు నూటికి 10 వంతున రచయితకు యిచ్చి అనువదించవచ్చు. కాని ఇది ఇప్పుడు లేదు. నాటకాన్ని నవల చేయడంగాని దేన్నయినా రికార్డుచేయటంగాని, సమీక్షకుగాని, విమర్శకుగాని, పరిశోధనకుగాని పుస్తకాన్ని వాడుకొనిన తప్పులేదు. ఒకడు తన ఉపన్యాసాన్ని రిపోర్టు చేయవద్దని చెప్పితే తప్ప. మనం రిపోర్టు చెయ్యొచ్చు గ్రంథకర్త చనిపోయిన 50 ఏళ్ళవరకు కాపీరైటు హక్కు ఉంటుంది. 1911 డిసెంబరులో కాపీరైటు హక్కు కావాలని (Register) చేయించుకోవాలి అని వుండేది. కాని అది ఇప్పుడు అక్కరలేదు. రచయిత చనిపోయిన వారసులకుగాని, రచనను కొన్నవారికిగాని ఈ హక్కు ఉంటుంది. పత్రికలో వేసుకోవడానికి రచయితచే నాటకం వ్రాయించినా మిగతా హక్కులు రచయితకు లేకపోవు. జంటకవులు వ్రాసిన మొదటి వాడు చనిపోయిన 50 సం॥ లకు అట్లే రెండవవాడు చనిపోయిన నాటి వరకు ఈ హక్కు ఉంటుంది. కవి వ్రాసి చనిపోయిన ఇంకొకరు అచ్చు వేసిన, అచ్చొత్తించిన నాటినుండి 50 సం॥ వరకు ఈ హక్కు వుంటుంది.

(9) ఇండియా ప్రెస్ అత్యవసరాధికారాల ఆక్టు : 1931 లో ప్యాసు అయింది. దీనికి పూర్వం ఇండియన్ ప్రెస్ ఆక్టు వుండేది. 1910 లో సెక్యూరిటీ క్రింద ప్రెస్ పెట్టి వాళ్లు 500-2,000 వరకు మెజిస్ట్రేట్ అడక్స్ పోతే తమ ధరావత్తు కట్టాలి. ఇప్పుడు మెజిస్ట్రేట్ అడిగితేనే కట్టాలి.

ఘానీని ప్రోత్సహించే విధ్వంసకచర్యలకు చేయూతనిచ్చే వార్తలు, ఘానీ చేసిన వాళ్ళను స్తుతించే పంగతులు, ప్రభుత్వ న్యాయపరిపాలనను గూర్చి విద్వేషభావం రగుల్కొలిపే మాటలు, ఉబ్బిచ్చి చేయకూడనివనులు చేయించడం, ప్రభుత్వ అధికారిచే చేయకూడని పనిని చేయించుట రాజీనామా ఈయమని చెప్పుట, వర్గాల మధ్య క్షలు, కార్పొరేషన్లు రేపుట, శాంతి భద్రతలకు భంగకరమైన వార్తలు, వ్యాసాలు ప్రకటించుట, సైన్యంలో చేరేవాళ్ళను నిరుత్సాహపరచుట, ఇలాంటి వార్తలు చేయడం తప్పు. ఈ విధంగా చేసిన ప్రెస్ ను స్వాధీనం చేసుకొంటుంది ప్రభుత్వం.

“ Anything new or unknown when communicated to others is news ”

(10) ప్రజారక్షణచట్టం 2-9 ఉద్యోగం సంబంధించిగాని, ఇతరత్యాగి అభిప్రాయాలను వెలిబుచ్చడంలోగానీ కొన్ని షరతులు విధించ వచ్చు. (Section 9) Publication కు ముందు ప్రభుత్వాధికారికి చూపించాలి. ఒకటి Detain చేస్తే అతన్ని గూర్చి వ్రాయడంకాని అతని మాటలు బైట పెట్టడం కాని, ఆయన వ్రాసిన Statements ప్రకటించడంకాని చేయ కూడదు. అతిక్రమించినవారిని వారంటు లేకుండా అరెస్టు చేయవచ్చు. 2సం॥ శిక్ష రు. 1000 లు జరిమానా విధిస్తారు. ప్రభుత్వాధికారికి ప్రచురించేముందుగా చూపాలి లేక అవసరంలేదని ఇండియా సుప్రీమ్ కోర్టు ఈ సంవత్సరము మే నెలలో ఒకతీర్పు ఇచ్చింది. ఈ శాసనాలు ప్రజల వాంఛకు, ప్రజావాణిని నిరోధించుచున్నా అప్పుడప్పుడు కోర్టులు హైకోర్టులు ఇచ్చిన తీర్పులు సాంప్రదాయాలుగా గమనించి రచయిత తన స్వాతంత్ర్యాన్ని ఉపయోగించుకొని వ్యాసాలు, వార్తలు వ్రాస్తూండాలి.

(1951 లో వేటపాలెంలో జరిగిన పత్రికా రచయితల వేసంగి శిక్షణా శిబిరంలోని ప్రసంగ సారాంశం.)

2) ఆ వర్గానికి పుట్టుకవల్లగాని, జాతివల్లగాని, మతవల్లగాని, కొన్ని ప్రత్యేకలక్షణాలుండాలి.

3) ఈ వర్గం ఎక్కువ సంఖ్యతో కూడుకొన్నదిగా ఉండాలి.

4) ఈవర్గం మామూలుగా తెలుసుకోడానికి వీలయిందిగా ఉండాలి.

292 సెక్షను. ఒక వార్త చదివినందువల్ల అసభ్యమైన, అసహ్యమైన, అవినీతికరమైన పనులు చేయుట కాస్కారమున్న తప్పు.

499 సెక్షను. మాననస్తం కలిగించే వార్తలు తప్పు. వ్రాయడంవల్ల, కించపరచడంవల్ల పరాయివాని కీర్తికి భంగం కలిగేట్లయితే అది తప్పు. కీర్తి నాశన దృక్పథంతో చచ్చినవానిని తిట్టినా సంబంధీకులు కేసు పెట్టవచ్చు. వ్యంగ్యంగా చెప్పినా తప్పే. ప్రజలకై సత్యాన్ని బయటపెట్టాను అని ఋజువు చేస్తే తప్పులేదు. గవర్నమెంటు అధికారుల పనులమీద, నడవడిమీద మంచి ఉద్దేశ్యాలతో పరిశీలించి శ్రద్ధగా వ్రాస్తే తప్పులేదు. కోర్టులో జరిగేది యధాతథంగా వంపించవచ్చు. అసలు రిపోర్టు వేరుగాను, తన వ్యాఖ్య వేరుగాను ఉండాలి. తిరుగుబాటు చెయ్యమనే, భయంపెట్టి చట్టానికి విరుద్ధంగా వ్యతిరేకంగా ప్రజానీకాన్ని లేవదీసే ప్రజాశాంతి చట్టానికి వ్యతిరేకంగా అనుసరించే వార్తలు ప్రకటించకూడదు, ప్రచారం చేయకూడదు.

క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్: ఏ వార్తా పత్రికయినా (రాజధోహం) గాని, విద్యేషం కలిగించేవాటినిగాని, వర్గానికి హాని కలిగించేవాటినిగాని వార్తలు ప్రకటించేటట్లయితే వాటిని పరిశోధించి పట్టుకొని వచ్చి 99A క్రింద స్వాధీనపరచుకోవచ్చు.

కోర్టు ధిక్కారం- ఇక్కడ రెండురకాలున్నాయి, జడ్జీలను నిందించడం, న్యాయపరిపాలనను భంగకరం చేయడం Interference admint-
stration of Justice) అనడంలో “హైకోర్టు అర్ధంలేని తీర్పులు చేస్తుంది. గవర్నమెంటు దీనికి మద్దతు ఇస్తుంది.” అంటే తప్పు. “జడ్జి తలతిక్కవాడు” అంటే తప్పు.

వ్రాశారు. అంటే అలాంటికేసులో ముద్దాయి సెషన్స్ కోర్టులోనే తనపై
 ఆరోపణ చేయబడిన నేరం యొక్క విచారణను జరిపించుకునే హక్కు
 పొందియున్నాడన్నమాట. సెషన్స్ కోర్టు తక్కువస్థాయిలో ఉన్న కోర్టు
 వారు అతని నేరాన్ని విచారించరాదు; అలా విచారణచేస్తే దానిని రద్దు
 చేయించుకునే హక్కు ముద్దాయికి ఉన్నది. ఇది శాసనం వల్ల వచ్చిన
 హక్కు (Statutory Right). శాసనాలు ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రజలకు
 నష్టదాయకంగా పరిణమించవచ్చు. ఉదాహరణకు హిట్లరు జర్మనీలోనూ
 శాసనాలు ఉన్నాయి; కాని అవి ప్రజల స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలకు అను
 గుణంగాలేవు. అవి న్యాయసూత్రాలకు (Rule of Law) కు భిన్నంగా
 ఉన్నాయి. కనుక శాసనాలు సక్రమమైనవా అక్రమమైనవా అని తేల్చి
 దానికి రాజ్యాంగంలో హక్కులను పొందుపరచి వాటిని మౌలిక హక్కులని
 (Fundamental Rights) అని నామకరణం చేయడం జరిగింది.
 ఈ వర్గతి ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలో మొదలయి భారతదేశంలోకూడ
 అనుసరింపబడినది. ఈ భూప్రపంచంతో అనేక రాజ్యాలు, దేశాలు
 ఉన్నాయి. ఎవరి ఇచ్చవచ్చినట్లు ఆయాదేశాలు రాజ్యాంగాలను ఏర్పరుచు
 కున్నాయి. రెండుప్రపంచయుద్ధాలుజరిగినతరువాత మానవుల హక్కులను
 గురించి ప్రపంచమేధావులుచర్చలుజరిపారు. వాటిఫలితమేఐక్యరాజ్యసమితి
 మానవహక్కులసంఘం తే.10-12-'48 న ప్రకటించిన విశ్వమానవ హక్కుల
 ప్రకటన (Universal Declaration of Human Rights). అయితే
 ప్రతి దేశమూ విధిగా ఈ హక్కులను గుర్తించ నక్కరలేదు. కాగా
 వీటిని అమలు పరుస్తామని ప్రకటించిన దేశాలలో మాత్రమే వీటిని అమలు
 పంచమని ఆదేశప్రజలు కోరవచ్చును. అనేక దేశాలు ఇంకా ఈ ప్రకటనను
 యథాతథంగా యావత్తూ అంగీకరించపోవడం శోచనీయం. హక్కులను
 అన్నింటినీ రెండురకాలుగా విభజించ వచ్చును సౌకర్యం రీత్యా. వాక్స్వా
 తంత్ర్యం, సభాస్వాతంత్ర్యం, సంఘస్వాతంత్ర్యం, సంచార స్వాతంత్ర్యం
 జీవించడానికి హక్కు, స్వేచ్ఛ కల్గి ఉండటానికి హక్కు ఇవన్నీ పౌర
 హక్కులు (Civil Liberties) తన ప్రతినిధులను ఎన్నుకొనే హక్కు
 ప్రజాస్వామ్య హక్కులకోవకు చెందినది. రాజరికంలోని రాజ్యం, అన్ని
 మతాల వారిని మతేతరులను సమానంగా పరిగణించడం, రాజ్యం

పౌరహక్కులు

పౌర హక్కుల ప్రసక్తి రాగానే ప్రజాస్వామ్యవాదులు పరవశమవుతారు. నియంతలు ఉలిక్కిపడతారు. పోలీసు అధికారులు చికాకుపడతారు. ప్రభుత్వాధికారులు కలవరపడతారు. అస్తివంతులు ద్వంద్వవైఖరి ప్రదర్శిస్తారు. తమకు అవసరమైతే హక్కులను సమర్థిస్తారు, అక్కరలేకపోతే ఈసడిస్తారు. కార్మిక కర్షక మధ్యతరగతి ప్రజానీకం హక్కులకోసం పోరాడతారు; వాటిని నిలబెట్టుకునేందుకు, పెంచుకునేందుకు, రక్షించుకోవడానికి నిరంతరకృషి సాగిస్తారు. ఇది జీవితానుభవం.

హక్కులు అనేకరకాలుగా ఉన్నాయి. పౌరహక్కులు, ప్రజాస్వామ్య హక్కులు, మానవహక్కులు, మౌలికహక్కులు, శాసనబద్ధమైన హక్కులు, ఆచారంవల్ల సంక్రమించిన హక్కులు, ప్రకృతిసిద్ధమైన హక్కులు ఇలా ఎన్నో తెరగులవి. కాగా ఏదీ ఒకదానికి మరొకటి వ్యతిరేకంకావు. తరతమ భేదాలు ఉంటాయి. పౌరహక్కుల పరిధిని గుర్తించడానికి వీటి వివరణ కొంత అవసరం. మానవునికి తన ఉనికి వల్లనే కల్గినవి ప్రకృతిసిద్ధమైన హక్కులు లేక సహజహక్కులు (Natural Rights). ఉదాహరణకు జీవించడానికి గలహక్కును సహజమైన హక్కుగా పేర్కొనవచ్చును. ఈ హక్కులకు వెరే రుజువు అక్కరలేదు. వీటిని ఎవరూ ప్రసాదించలేదు. వీటి ప్రకటన మాత్రమే జరుగుతుంది. అలాగే 1776 లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల స్వాతంత్ర్య ప్రకటనలో వీటి ప్రసక్తి ఉన్నది. ఇకపోతే ఆచారం వల్ల సంక్రమించే హక్కులు (Customary Rights). ప్రతి సమాజంలోనూ ఉన్నాయి. పై పొలానికి దిగువపొలంలోగుండా ఆ పొలంలోని పై రుకు నష్టంలేనివిధంగా బండినిగాని, కోబేరునుగాని తోలుకుపోయేహక్కు గ్రామీణులందరికీ అనుభవమైన హక్కు; అది ఆచారంవల్ల వచ్చినహక్కు. కొన్ని హక్కులను శాసనబద్ధం చేస్తాయి సమాజాలు. ఉదాహరణకు ఖాన్ కేసు విచారణ సెషన్సుజడ్జి చేయాలని క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్లో

వాదన. రాజ్యాంగ నిర్ణయసభద్వారా మరో రాజ్యాంగాన్ని నిర్ణయించు కోవటంద్వారానే మౌలికహక్కులను మార్చవీలవుతుందని ఒకనాడు గోలక్ నాథ్ కేసులో సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది. తరువాత ఇచ్చిన “కేశవా నంద భారతి” కేసులో మౌలికహక్కులను పరిమితం చేయవచ్చని చెప్తూ వాటి అసలు ఇరుసును (Core) కు మార్చరాదని సుప్రీంకోర్టు చెప్పింది. ఇటీవల వచ్చిన “మినర్వా మిల్సు” కేసులో 1972 నాటి ఆర్టికల్ 31ని ని ధృవపరుస్తూ తరువాత రాజ్యాంగ సవరణద్వారా వచ్చిన మార్పును కొట్టి పేసింది. అంటే, అదేశ సూత్రాలను అమలుపరచబానికని అభిప్రాయ ప్రక టన చేసే ఏ శాసనమైనా మౌలికహక్కులను భంగపరిచినా ఫరవాలేదనే నిర్ణయాంతాన్ని తోసిరాజున్నది. ఇప్పుడున్న దేశ ప్రభుత్వం చివరి రెండు తీర్పులను అంటే “కేశవానంద భారతి”, “మినర్వా మిల్సు” కేసులలోని తీర్పును తిరగకోదాలనే విచీషనును సుప్రీంకోర్టులో దాఖలు చేసింది. మౌలికమైన పౌరహక్కులను, ప్రజాస్వామహక్కులను వమ్ముచేయబానికి ఇది మొదటి చర్య అన్నవిషయం సుస్పష్టం. ఈ ప్రమాదాన్ని ప్రజానీకం అప్రమత్తతో ఎదుర్కోవాలి.

ప్రజలకు కావలసింది తిండి, గుడ్డ, ఆరోగ్యం, ఉద్యోగం అంతేకాని పౌరహక్కులు కాదనే వాదం ఎమర్జెన్సీలోనూ, ఇప్పుడూ ప్రచారంలోనికి వచ్చింది. ఇది అర్థరహితం. ప్రభుత్వం ప్రజాశ్రేయస్సుకు పాటుపడకుండా వేతనాలు తగ్గిస్తూ, అత్యవసర ధరలను పెంచుతూ ఆరోగ్య సౌకర్యాలను ప్రజలకు అందుబాటులో లేకుండా చేస్తుంటే ప్రజలు ఏమిచేయాలి? ఆందో ళన చేయాలికదా; అడగనిది అమ్మైనా పెట్టదనే సామెత ఉండనే ఉంది. అంటే జీతాతికోత, ధరల పెరుగుదల, నిరుద్యోగం పోవాలని ప్రజలు ఆందోళన చేయాలి. వాటికి సమావేశాలు, ఊరేగింపులు, సభలు జరపాలి. అందుకు సంఘాలను నిర్మించుకోవాలి; వాక్పాతంత్ర్యం వాటికి అవసర మవుతుంది. అంతేకాదు శాంతియుతంగా ఆందోళన సాగించబానికి ప్రజ లకు హక్కుండాలి. అంటే అక్రమమైన అరెస్టులు సాగించరాదు ప్రభుత్వం. ప్రజలు జీవించబానికి హక్కు ఉండాలి; స్వేచ్ఛగా బ్రతకబానికి హక్కు కావాలి. ఈ పౌరహక్కులు లేకపోతే ప్రభుత్వంయొక్క దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడవలసిన పరిస్థితి వస్తుంది నియంతృత్వ శక్తులు కోరేదీ అలాంటి

ఏమతాన్ని, మతభావనను పెంపొందించక పోవడం (Secularism), స్థానిక స్వపరిపాలన, ఫెడరలు రాజ్యాంగ విధానం ఇవన్నీ కూడా అలాంటి ప్రజాస్వామిక హక్కులే. పౌరహక్కులు ప్రాథమిక హక్కులు (Basic Rights) గా పరిగణింపబడుతున్నాయి. అవిలేని రాజ్యంలో తదితర హక్కులు ఉండనే ఉండవు; పేరుకు ఉన్నా అనుభవంలోనికి రావు.

మన రాజ్యాంగంలోని 14, 19, 21 వ “ఆర్టికల్”లు ముఖ్యమైనవి. వాటిని పౌరహక్కుల ముక్కాలిపీట కాళ్లుగా మనదేశ ప్రధానన్యాయమూర్తి మినర్వా మిల్లు కేసులో పేర్కొన్నారు. దేశప్రజల శ్రేయస్సుకు ఇవి అడ్డవస్తాయనే ఆరోపణను పాలకపార్టీ చేస్తూ వచ్చింది; కాని ఈ వాదన అర్థరహితం. ఆ స్థిహక్కును మౌలిక హక్కుగా పరిగణించవక్కరలేదని సుప్రీంకోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది. తగిన, లేక న్యాయమైన నష్టపరిహారం ఇవ్వకుండా ప్రజల ఆస్తిని ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకోవచ్చుననే ఆర్టికల్ 31 C ని సుప్రీంకోర్టు ధృవపరిచింది. జనతా ప్రభుత్వమువారు తెచ్చిన రాజ్యాంగ సవరణలో ఆ స్థిహక్కును మౌలికహక్కుల స్థాయినుంచి తొలగించటం జరిగింది. పౌర హక్కులకు భంగం కలుగజేయాలనే ప్రయత్నాలు 25, 42 రాజ్యాంగ సవరణలద్వారా జరిగింది. ఆ సవరణలలోని చెడుగును కొంతగా కొంత జనతా ప్రభుత్వం తెచ్చిన రాజ్యాంగ సవరణలద్వారా తొలగించారు. అదేశ సూత్రాలకు మౌలికహక్కులకు వైరుధ్యం ఉన్నదని, అలాంటి సమయాల్లో అదేశ సూత్రాలకే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇవ్వాలని, పార్లమెంటు సర్వంసహాధికారాన్ని (Sovereignty) కలిగి ఉండాలని ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలు సక్రమంగా జరగాలంటే అధ్యక్షతరహా రాజ్యాంగం కావాలని పాలకవర్గంలోని కొందరు అభిప్రాయపరకటనలు చేస్తూఉన్నారు. ఈ వాదనలలో ససలేదు. మౌలికహక్కులకూడా పరమంగా (Absolute)గా పేర్కొనబడలేదు. అవి కొన్ని పరిమితులకు లోబడి ఉన్నాయి. నీతి, ప్రజాభద్రత, ప్రజారోగ్యంలాంటి కొన్ని సూత్రాలకు కట్టుపడి ఉండాలి. అలాంటి పరిస్థితులలో మౌలికహక్కులు అందులో ముఖ్యంగా పౌరహక్కుల వల్ల ప్రజలకు నష్టం వాటిల్లుతుందనడం హాస్యాస్పదం. అది దురుద్దేశ్యంతో చేసే వాదన. నియంతృత్వానికి, వంశ పారంపర్య పాలనకు రాచబాట నిర్మించే

బంహినవర్గాలు స్త్రీలు బాలబాలికలు మొదలైనవారి హక్కులను ప్రత్యేకంగా రక్షించడం ఇవన్నీ పౌరహక్కుల సంఘాలు చేపట్టవలసిన వని. ఈ కృషి విజయవంతం కావాలంటే బలమైన దృఢమైన ప్రజాభిప్రాయం కావాలి. దానికై స్వేచ్ఛాకాముకులంతా నడుంకట్టాలి. కేవలం కోర్టుల వల్ల, రాజ్యాంగ నిబంధనల వల్ల పౌరహక్కులు పరిరక్షింపబడవు. ప్రజాబలమే వాటికి అండ. ఒకవిషయం మాత్రం గుర్తింపబడాలి. అన్నిదేశాల ప్రజలవలె భారత ప్రజలు కూడ పౌరహక్కులనూ ఆర్థికపురోగతినే కోరుతున్నారు. తిండిలేని పౌరహక్కులూ, పౌరహక్కులు లేని ఆర్థిక శ్రేయస్సూ అభిలషణీయం కాదు. నిజానికి అవి అలా మనలేవు. జీవితాన్ని అలా కృత్రిమంగా విడదీయలేము, స్వేచ్ఛ అవిభాజ్యం. ఈ అంశాన్ని గమనించి ముందుకుపోయే స్వాతంత్ర్యాభిలాషుల కృషి మీదనే ఈ దేశ భవిష్యత్తు ఆధారపడుతుంది.

(ఆంధ్రప్రభ దినపత్రిక 1980)

పరిస్థితి. అందుకనే పౌరహక్కులు అక్కరలేదనే వాదననుతెచ్చి మోసం చేస్తున్నాయి ఆ శక్తులు, వర్గాలు.

పౌరహక్కుల ఉద్యమం 1919 లో మనదేశంలో ప్రారంభమయింది జలియన్ వాలాబాగ్ ఉదంతంతో. 1931 నాటి కరాచీ కాంగ్రెసులో మౌలిక హక్కుల ప్రణాళిక వచ్చింది. 1936లో లక్నో కాంగ్రెస్ లో 'విచారణ లేని ఖైదును' వ్యతిరేకించాడు జవహర్ లాల్ నెహ్రూ. ఆ రోజులలోనే పౌరహక్కుల సంఘం పుట్టింది భారతదేశ స్థాయిలో. చైనాతో యుద్ధం వచ్చిన రోజుల్లో అఖిలభారత సంఘాన్ని నెలకొల్పారు కమ్యూనిస్టులు. 1969 నుండి రాష్ట్రస్థాయిలో అనేక రాష్ట్రాలలో పౌరసంఘాలు వెలిశాయి నక్కలైట్లపై జరిగే పోలీసు అత్యాచారాలకు ప్రభుత్వ దమనకాండకు గురైనగా. ఎమర్జెన్సీలో 1976 ఆక్టోబరు పౌరహక్కుల పరిరక్షణ ప్రణాళిమతి జయప్రకాష్ నారాయణ అధ్యక్షతన శ్రీ వి. యం. తార్కండే నాయకత్వం వహించింది. 1978 ప్రాంతంలో ఆ సంఘం అఖిలభారత స్థాయిలో నిర్వహించింది. కాగా 1930 నవంబరు 20-21 తేదీలలో ఢిల్లీలో జరిగిన మహాసభలో మరల ఆ సంఘం శ్రీ వి. యం. తార్కండే అధ్యక్షుడుగా, శ్రీ అరుణ్ షా పరిధానకార్యదర్శిగా పునరుద్ధరించబడింది. రాష్ట్రస్థాయిలో యితర సంఘాలు మహారాష్ట్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్, బెంగాలు లలో వివిధమైన పేర్లతో కృషి చేస్తున్నాయి. భారతదేశం యావత్తుకూ ఒకే ఒక సంస్థ ఉండటం ప్రజాశ్రేయస్సు దృష్ట్యా సమంజసం.

భద్రతా చట్టాలపేరుతో విచారణ లేకుండా జైలులో పెట్టి విధానాలను నిరసించటం పత్రికా స్వాతంత్ర్యాన్ని, సమాచార స్వేచ్ఛను, సంఘనిర్మాణ స్వాతంత్ర్యాన్ని కాపాడుకోవటం, అసమ్మతిని అణగద్రొక్కే వద్దతిని వ్యతిరేకించడం, న్యాయస్థానాల స్వతంత్ర ప్రతిపత్తిని రక్షించుకోవడం, తమ హక్కులను రక్షించుకోవడానికి అవసరమైన న్యాయపరిపాలన సహాయాన్ని ప్రజలకు అందజేయడం దమనకాండను శాసనబద్ధం చేసే ప్రయత్నాలను వమ్ముచేయడం, పోలీసుల అత్యాచారాలను అరికట్టడం, జైళ్ళపరిపాలనా సంస్కరణల కోసం పోరాటం, న్యాయపరిపాలనా విధానంలో మార్పుకై ఆందోళన, శిక్షాస్మృతులను సవరించమని విజ్ఞప్తులు, కులం మతం లింగం ప్రాతం అనే పేర్లతో ప్రజలమధ్య విపక్షచూపే విధానాలకు స్వస్తి చెప్పించటం,

మరల సమన్వయ దృష్టితో పరిశీలించాలి. అంటే శాస్త్రీయ దృక్పథంతో వాటిని తడివిచూడాలి. మానవజాతి చరిత్రను, దాని పురోగమనత్వాన్ని గ్రహించకుండా ముక్కకు ముక్కగా విడచుర్పి లాభం లేదు. పరస్పర సంబంధాలను అవగాహన చేసుకోవాలి. అప్పుడే సమన్వయ సరిగా అవలోకనం చెయ్యగలుగుతాము.

ఏ రంగంలోని అసమానతయైనా అచ్చంగా ఆ రంగంలోనికి హఠాత్తుగా ప్రవేశించితదికాదు. మానవ జీవితపు మరో రంగంలోని అసమానత ఇంకో రంగంలోని అసమానతకు దారితీయవచ్చు లేక దానికి సైద్ధాంతిక పునాదిని ఇవ్వవచ్చు. కనుక వీటి అన్నింటికీ ఎంతో చిక్కని, గాఢమైన సంబంధాలున్నాయి. ఉదాహరణకు జమీందారీ వ్యవస్థ కొనసాగుతున్న రోజుల్లో జమీందారులకు రాజకీయఅధికారమున్నది. జనసామాన్యానికి వోటు హక్కులేదు. ఫ్రెంచివిప్లవం నాటి ఐరోపా చరిత్రను గమనిస్తే ఇది స్పష్టంగా కన్పడుతుంది. ఆర్థికపరమైన అసమానత రాజకీయ అసమానతకు దారితీసింది. మరో ఉదాహరణ తీసుకుందాము. యుగోస్లోవియా, రష్యా లాంటి దేశాలలో, ఆ మాటకు వస్తే మనదేశంలోకూడా పరిపాలకవర్గానికి చెందిన వారికి తదితరులకు- మధ్య రాజకీయ అసమానతవల్ల ఆర్థిక అసమానత ఉద్భవించింది. సౌకర్యాలు పరిపాలకులకు, కష్టస్థాగాలు ప్రజానీకానికి. దీనినే “నూతనవర్గ ఆవిర్భావంగా” ప్రఖ్యాత కమ్యూనిస్టు సిద్ధాంత కర్త జిలాస్ అభివర్ణించాడు. సామాజికపరమైన అసమానత ఎలా రాజకీయ అసమానతకు దారితీసిందో కొన్ని రాజ్యాలలో ఇప్పటికీ స్త్రీలకు ఓటుహక్కు లేకపోవటాన్ని గమనిస్తే బోధపడుతుంది. షెడ్యూలు తెగలవారు అనుభవిస్తున్న అసమానత సంస్కృతిక సంబంధమైనది. అది సామాజిక అసమానతగా చివరకు పరిగణించబడుతున్నది. వారితో తదితరులు వివాహది సంబంధాలను నెలకొల్పుకోవటానికి తటపటాయించటమేకాదు వ్యతిరేకిస్తున్నారుకూడాను. ఇలా పరస్పర ప్రభావం మాత్రం కలిగి ఉండడమేకాక పరస్పర ఆధారభూతాలై అసమానతలు మానవజాతిలో మనగల్గుతున్నాయి.

ఖండానికి ఖండానికి మధ్య అసమానత ఆస్ట్రేలియాలోనికి ఇతర దేశ స్త్రులు వలసరావడాన్ని క్రమబద్ధంచేసిన శాసనాలలో ఇటీవల వరకు కనిపిం

స మా న త

మానవజాతిలో ఎచ్చట చూచినా అసమానత కొట్టవచ్చినట్లు కన్నడు తుంది. “అభ్యుదయ” దేశాలలోనూ ఉంది. అభివృద్ధి నిరోధక దేశాలలోనూ ఉంది.... మానవులంతా సమానులు అనే భావం సిద్ధాంతరిత్యా చాలామంది ప్రజలు అంగీకరించినా ఆ భావం వారి జీవితాల్లో ఇంకా చోటు చేసుకోలేదు. వారి ఆచరణను ఆ భావం మలచడంలేదు. మాటకు చేతకు తేడా ప్రస్ఫుటంగా ఉంటూ ఉన్నది.

మున్నందుగా ఎన్నిరకాల అసమానతలు ఉన్నాయో పేర్కొంటే గాని వాటి విషయమై ఇంకా బాగా తరచి చూడటం కుదరదు. అసమానతలు నాల్గరంగాలలో దర్శనమిస్తాయి. అవి 1) రాజకీయమైనవి, 2) ఆర్థికపరమైనవి, 3) సామాజికపరమైనవి, 4) సాంస్కృతికమైనవి. ఇలా దరహంమీద లెక్కకు తీసుకొని వీటిలో భాగాలైన అసమానతలను పరిగణించటం అవసరం. ఖండానికి ఖండానికి, దేశానికి దేశానికి, జాతికి జాతికి, పౌరునికి పౌరునికి, రాజకీయపార్టీ సభ్యునికి అలా సభ్యుడు కాని వానికి, ఒక భాష మాట్లాడేవానికి ఆ భాష రానివానికి ఇలా వీరందరి మధ్య అసమానత మాత్రం విలయతాండవంచేస్తున్నది. రాజకీయరంగంలో భూస్వామి కవులువారు, రైతూ కూలి, ఫ్యాక్టరీ యజమాని నౌకరు, భర్త భార్య, ఇలా మానవజాతి ఆర్థికరంగంలో అసమానతలకు లోనవుతున్నది. వర్ణం, కులం, రంగు, భాష, విశ్వాసం, పుట్టుక, అంగభేదం ఇవన్నీ సామాజికపరమైన అసమానతలకు పాగిలివదికలవుతున్నాయి. విద్య, నాగరికత, ఆచార సంప్రదాయాలు సంస్కృతిక అసమానతలకు పునాదులు.

ఇలా వీటినిన్నింటినీ గడలోనికి తీసుకున్నంతమాత్రాన చాలదు. వాటి కారణాలను తెలుసుకొంటేనేగాని పరిష్కారమార్గం గోచరించదు. చారిత్రక దృష్టితో అధ్యయనం చేయాలి. విశేషనా విధానాన్ని తోడుచేసుకొని

సంపదలో, ఆదాయంలో, వనరులు కల్గి ఉండడంలో అవకాశాల విషయంగా ఆర్థిక రంగంలో భూస్వాములు, కవులుదార్లు, రైతులు, కూలీలు, ఫ్యాక్టరీ యజమానులు, కార్మికులు, యజమాని నౌకర్లు, భర్త, భార్య ఈ తెగలలోని వారిమధ్య ఆర్థిక అసమానత్వం లేదని ఎవ్వరూ అన సాహసించరు. కాగా అనేక సాకులతో సమర్థించ వ్యయత్నించవచ్చు.

హిందూమతంలో వర్ణాన్నిబట్టి బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర అనే వర్గీకరణవల్ల వర్ణవివక్ష సామాజికంగా సాగుతున్నది. వివాహదుల విషయంలో, అంతర్వర్ణ వివాహాలకు వెసులుబాటుగా శాసనాలు చేసినా, సమాజం ఇంకా పాతకాలపు సంప్రదాయాలను పట్టుకునే ప్రేలాడుతున్నది. కులాల విషయం వేరే చెప్పనక్కరలేదు. మన దేశంలో 5 వేలకు పైగా కులాలున్నట్లు లెక్కలు తేల్చారు సామాజిక శాస్త్రజ్ఞులు. వీరిలో ఒకకులానికి చెందినవారు మరియొక కులంవారిని వివాహమాడరు. కొన్ని సందర్భాలలో వారి నివాసానికి ఇండ్లు అద్దెకు ఇవ్వరు. అంతటితో ఆగక వారు వాడే జలాశయాన్ని అన్యులను వాడనివ్వరు. కుల నిర్మూలన సంఘాలు ఎంతగా కృషిచేస్తున్నా పరిస్థితి ఇంకా మారలేదు. స్త్రీ పురుష వివక్ష ఎంతగా సమాజంలో తిష్టవేసుకున్నదో స్త్రీలే వ్యాయగలరు సమర్థవంతంగా ఎందుకంటే అనుభవించేవారు కనుక. రంగునుబట్టి ఆదరణ, నిరాదరణలు సమాజంలో జరిగడం మనం చూస్తునే ఉన్నాము. మన సంస్కృతి, దేశచరిత్ర, మన పురాణాలు అన్నీ ఈ వివక్షను అమలులో ఉంచడానికిసాయపడుతున్నాయి. దేవతలు తెల్లవారు, ఆర్యులు తెల్లవారు, ఐరావతం, ఉచ్చేత్రవము తెల్లన, ఆడుపిల్ల నల్లనిరంగులో పుట్టి శోకం; తాను నల్లనివాడైనా ప్రతి యువకుడు తెల్లని రంగుగల అమ్మాయిని, పచ్చనిరంగుకల అమ్మాయిని వధువుగా ఆరిస్తాడు. ఈ రంగుపై ఆధారపడిన వివక్షాయుత మనస్తత్వం అచ్చంగా అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలోనేకాదు మనదేశంలోకూడా వ్యబలంగా ఉన్నది. మనదేశంలో విద్యాసముపార్జనకోసం వచ్చిన ఆఫ్రికా ఖండవాసులు నీగ్రోవిద్యార్థులు మహాజాతి బంధారాన్ని బయట పెట్టారు ఈ సంవర్షంగా. విశ్వాసం ఎంతగా సమాజంలో అసమానతలను సృష్టించిందో చరిత్ర చెపుతున్నది. ముసల్మాను క్రైస్తవ యుద్ధాలు, జైన మత విధ్వంసనం, చార్వాక మత గ్రంథ వినాశం, బౌద్ధ మత

చింది. ఐరోపావాసులు ఆస్ట్రేలియాలోనికి వలస రావడాన్ని అంగీకరించి నారు. అసియా ఆఫ్రికా ఖండాలవారిని వెలివేశారు. అజ్ఞాయుధాలను తయారుచేయగలిగిన బ్రిటన్, అమెరికా సంయుక్తరాజ్యాలు, కెనడా, ఫ్రాన్సు, రష్యాలు అణుశక్తివృద్ధి విషయమై అణ్వస్త్ర సృష్టికి సంబంధించి, అణ్వస్త్రపాటవ పరీక్షలను గురించి తతిమ్మా దేశాలపై ఆంక్షలు విధిస్తున్నాయి. తమ అభిప్రాయాలను బలవంతంగా తదితర దేశాలపై రుద్దాలని గట్టి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాయి. ఇప్పటికీ అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాలలోని దక్షిణ రాష్ట్రాలలో నీగ్రోలయెడ రాజకీయవివక్షత సాగుతూనేవున్నది. ప్రభుత్వ విద్యాలయాలలో, జన్సులలో వివక్ష తొలగినా అనేక మునుగులతో రాజకీయ వివక్షత నీగ్రోజాతికి, శ్వేతజాతికి మధ్య చోటు చేసుకున్నది. ఒకే రాజకీయపార్టీ పరిపాలన సాగించే దేశాలు అనేకం వున్నాయి. రాజకీయ సిద్ధాంతాలపై ఆధారపడి కొన్నిదేశాలు, మతంపై ఆధారపడి మరి కొన్ని దేశాలు ఏక రాజకీయపక్ష పాలనక్రింద ఉన్నాయి. కమ్యూనిస్టు పార్టీ సభ్యునికి, తదితరునికి రాజకీయంగా అసమానత ఉంటున్నది. స్థానిక కమ్యూనిస్టుపార్టీ కార్యదర్శి స్థానిక పరిపాలనాధికారిగా చలామణీ అవుతున్నాడు కొన్ని దేశాలలో. అలాగే ఈనాటి ఇరాన్లో మతపరమైన పక్షం రాజ్యం చేస్తున్నది. చిన్న రాజకీయపార్టీల పత్రికలను మూసి వేయించింది. మతపరమైన రాజ్యనీతిని సామాజికనీతిని ప్రజలపై రుద్దడానికి శాయశక్తులా కృషిచేస్తున్నది. ఖామీని నాయకత్వం క్రింద ఇవి మౌలికంగా పొరునికి మరో పొరునికి మధ్య కల్పించబడిన అసమానతగా పరిగణించడంలో పొరపాటేమీ లేదు. భాషపై ఆధారపడిన అసమానత అనేక దేశాలలో చలామణీ అవుతుంది. తతిమ్మా భాషలను ఎంతగా గుర్తించినా రష్యను భాష తెలిసిన వానికున్న రాజకీయ అవకాశాలు తతిమ్మావారికి, ఉదాహరణకు యుక్రేనియను, లద్వీయను భాషలవారికుండవు. అంత దూరం పోనక్కరలేదు. దేవనాగరిలిపియొక్క సంఖ్యలనుకూడ వినియోగించమని భారత రిపబ్లికు అధ్యక్షుడు ఉత్తరువులను జారీచేయవచ్చనే ఆంశం భాషావిషయక అసమానతకు చిహ్నంకాక మరేమిటి? ప్రపంచమంతా అంగీకరించిన అరబిక్ సంఖ్యామానాన్ని విడనాడే ప్రయత్నానికి ఎందుకు దోహదం చేయవలసి వచ్చింది?

సంస్కారం లేకపోయినా డిగ్రీలున్నవాడిని గౌరవించడం నిజమైన విద్యకు సంస్కృతికిగల సంబంధాన్ని గుర్తించకపోవడం. యాంత్రిక పరికరాలను వాడేవాని సంస్కృతి ఎల్లవేళలా అన్నిచోట్లా, గొప్పదను కోవడం, నాగరికతకూ సంస్కృతికి గల సంబంధాన్ని గమనించలేక పోవడం ఇవన్నీ సాంస్కృతిక రంగంలో అసమానతల సృష్టికి కారణభూతాలవుతున్నాయి.

మానవజాతి చరిత్ర రూఢ్యకరలా సాఫీగా సాగలేదు. ఎగుడు దిగుడులు అనేకం. పురోగమనం తిరోగమనం. ప్రగతి, విగతి, ఆభ్యుదయం, అభివృద్ధి నిరోధకం ఇలా ఎన్నో దశలు వస్తూ వున్నాయి; అంతరించిపోతున్నాయి. ప్రగతి అనివార్యం అని చెప్పడం సబబుకాదు. యుగాల అవ్యాపం, చివరకు ప్రళయం, మరల మానవుని మహాన్నతదశతో మొదలై పతనం ఇలా చక్రవర్తంలో మానవసమాజం నడవడంలేదు. సర్పిలాక్రమంలో (Sprial) అభివృద్ధి సాగడంలేదు. పెట్టుబడిదారీ విధానం తరువాత మార్క్సిస్ట్ సిద్ధాంతం ప్రకారము సామ్యవాదం రావలసి ఉండగా ఫాసిజం వచ్చింది. మధ్యలో జమీందారీ విధానపు అవశేషాలు పోని దేశంలో పెట్టుబడిదారీ విధానం పరివర్తనకకురాని దేశంలో “సోషలిస్టు” విప్లవం వచ్చింది రష్యాలో. పెట్టుబడిదారీ విధానం బాగా పెరిగి పెద్దదైన దేశంలో మార్క్సిస్టులు ఆశించినట్లు మధ్యతరగతి నశించి పోనూలేదు, కార్మికవర్గం సోషలిస్టు విప్లవాన్ని తీసుకొని రానూ లేదు, బ్రిటను, అమెరికా ఫ్రాన్స్ లు ఇందుకు ఉదాహరణలు. ఒక అసమానత సృష్టి సురో అసమానత తల ఎత్తుతున్నది. ఆర్థిక సమానత్వం సాధించిన కమ్యూనిస్టు చైనాలో సైతం రాజకీయ అసమానత్వం ఉన్నది రాజకీయ సమానత్వాన్ని నెలకొల్పామనే “ప్రజాస్వామ్య” బ్రిటనులో ఆర్థిక అసమానత ఉన్నది. శాసనాలు ఎన్ని ఉన్నా కమ్యూనిస్టు చైనాలో సైతం ఇంకా స్త్రీ పురుష సమానత్వం వాస్తవ జీవితంలో స్థావరం కల్పించుకోలేదు. రాజకీయ సమానత్వం ఉన్నదనే అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలో స్త్రీలు వ్యాయాధిపతులుగా, విశ్వవిద్యాలయాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకోబడే అవకాశం, ఎంపికచేయబడే వెసులుబాట్లు లేనేలేవు. కనుక సమానతకై జరిగే పోరాటం నిరంతరం నిరంతరాయంగా జరగాల్సిందే. విరామానికి, విశ్రాంతికి తావులేని సంఘర్షణ ఇది. దేశ కుల పాత్రలనుబట్టి తీవ్రత మందగిం

బహిష్కరణ ఇవన్ని నిదర్శనాలు. నా స్త్రీకుని పాపండునిగా పంక్తి
 జాహ్నునిగా పేర్కొని నిందిస్తారు హిందువులు. ఇస్లాం మతాన్ని అంగీక
 రించినవాడు “కాఫర్” అతనికి సమానత్వంకోరే యోగ్యత లేదు. క్రైస్తవ
 మతాన్ని అభిమానించని వ్యక్తి “అన్యుడు” అతన్ని ఏమిచేసినా తప్పు
 లేదు ఫ్రెంచి విప్లవం వరకూ. ఇప్పటికీ అన్నిమతాలవారు అన్ని విశ్వాసాల
 వారూ పన్నుల రూపంగా చెల్లించే పైకాన్ని ఏ క్రైస్తవమత పోషణకో
 వినియోగించడం జరుగుతున్నది. సభ్యత నాగరికతలకు ఆలవాలమైనవని
 గర్వించే దేశాలలోకూడ. అందాక ఎందుకు : మనదేశంలో ప్రజానీకానికి
 అందరికి చెందిన ప్రజారంగంలోని సంస్థలలో ఉదాహరణకు రోడ్డురవాణా
 సంస్థ డిపోలలో హిందూదేవాలయాలు, పూజలు, పునస్కారాలు సాగడం
 లేదా : ఇది ఒక్క మతాన్ని పోషించడంకాదా : మన పాఠ్యగ్రంథాలలో
 రేడియో టెలివిజన్లలో జరోది మతభావన పెంపొందించడం కాదా :
 మతంలో విశ్వాసం లేనివారియెడ ఇది వివక్ష కాదా : అసమానత కాదా :
 నిన్న మొన్నటివరకు స్వదేశ సంస్థానాధీశుల ప్రత్యేకపు హక్కులు సౌక
 ర్యములు విరివిగా ఉన్నాయి. రాజులపైన రాణులపైన ప్రజానీకానికి
 భక్తిశ్రద్ధలను రంగరించుకొనారు పాలలో చిన్నప్పటినుండి. రాజులు తరా
 జలైనా, రాజ్యాలు కోల్పోయినా, దొరలకు దొరతనం పోయినా గొప్పింట
 పుట్టిన బిడ్డలుగా వారిని గౌరవిస్తుంది సమాజం. మన సినిమాలలో ఇప్పటికీ
 రాజుల కథలే. రాజుగారి బావమరది దుశ్చర్యములవల్ల బందిపోటుగా
 మారినవాడు సైతం మహారాజు మంచితనాన్ని వేనోళ్ళపొగడ్తాడు. బ్రాహ్మ
 ణునిగా పుట్టినవాణ్ని గౌరవించే తత్తిమ్మా వర్ణాలకుచెందిన పరిపాలకులు
 ఎందరో ఉన్నారు. ముఖ్యంగా చెప్పాలంటే ఈ సందర్భములో రెడ్డి
 కులంలో పుట్టినవారికి ఈ భావం హెచ్చుగా ఉన్నది తెలుగునాట. అంటే
 పుట్టుకనుబట్టి అసమానతను అంగీకరిస్తున్నది సమాజం. శరత్ కాలనాది
 “కూలీనత” మనల్ని వదలిపెట్టలేదు. ఇంకా ఇంతకాలం గడచినా ఇన్ని
 మార్పులు వచ్చినా, భాషావిషయకమైన అసమానత మన వివాహాలలో
 తేటతెల్లమవుతుంది. అర్థంకాకభోయినా, తప్పుడు ఉచ్చారణతో తప్పుడు
 అర్థాలు వచ్చేటట్లు సాగినా సంస్కృత భాషలో పెండ్లి జరగాలి. తెలుగు
 భాషలోని పెండ్లికి గౌరవ మర్యాదలు లేవు.

గట్లాలి. అట్టి ప్రజానీకం ప్రజాస్వామ్యంలో సంఘటితమై సమానత్వం కొరకు పోరాడుతుంది. సమానత్వం లేనిదీ స్వేచ్ఛను అనుభవించలేము కదా. అట్లే స్వేచ్ఛలేనిదీ సమానత్వమును సాధించలేము. ఇవి పరస్పర ఆధారితాలు. వీటిని ఛేదించే ప్రయత్నం ఉన్నచో ఒకడం అజ్ఞానం. వీటి మధ్య వైరుధ్యం ఉన్నచో ప్రచారం చేయడం ఉదాహరణకు ఆర్థిక సమానత నిర్మూలించటం కోసం స్వేచ్ఛ కోల్పోయినా ప్రమాదం లేదని చెప్పటం వంచన. మోసం, స్వేచ్ఛ ఉండేనే మెరుగైన జీవన పరిస్థితులను సాధించగలం. నిజానికి ప్రతి ప్రాణి స్వేచ్ఛను ఆశిస్తుంది. తన వ్యక్తిత్వ వికాసానికి అడ్డుపచ్చే రాజకీయార్థిక సామాజిక సాంస్కృతిక బంధాల నన్నింటిని ఆమూలకొస్తే శారీరక, మానసిక ప్రతిబంధాలనన్నింటిని క్రమానుగతంగా ఇతోధికంగా అధిగమించడమే స్వేచ్ఛ. కనుక స్వేచ్ఛా సమానత్వాలను ఆశించే స్త్రీ పురుషులు తాము సంపాదించుకున్న ప్రగతిని వారూ తదితరులూ ఎవరికి వారుగా వ్యక్తిగతంగా అనుభవించ గలిగిన స్థితి రావాలి అలాంటి స్థితికి అవకాశమిచ్చే సమాజాన్ని స్వేచ్ఛా ప్రయత్నాలు నిర్మించాలి. ఇది ఏదో ఒక వ్యక్తివల్ల ఒక మహాత్ముడు, నాయకుడు, ప్రవక్త, వీరుడు వీరివల్ల అయ్యే పని కాదు. జాగృతమైన ప్రజానీకం తీసుకొని రావలసిన పరిస్థితి ఇది. ఇది ప్రజలమధ్య సహకారంపై ఆధార పడుతుంది. అసలు మానవుడు ప్రస్తుతం సామాజికజీవి సామాజిక జీవితంలో చాలావరకు అంటే మౌలికంగా అనిచెప్పవచ్చు సహకారసూత్రం నిర్ణాయక సూత్రంగా పనిచేస్తున్నది. లేకపోతే మానవశాంతి ఇంత మాత్రము అభ్యున్నతి, అభ్యుదయాన్ని సాధించగలిగి ఉండేదికాదు. ఈ విషయాన్ని గుర్తించిన ప్రజానీకం ఒకరితో ఒకరు సహకరించుకుంటూ వ్యష్టిగాను సమిష్టిగాను బహుముఖ కృషి చేయాలి. దానికి వారు స్వయంకృషిలో నమ్మకముంచుకొని ఈనాటి సమాజం ఇచ్చే అవకాశాలను వెనులుబాల్లను వినియోగించుకుంటూ ఇంతకంటే మెరుగైన సమాజస్థాపన కోసం ప్రయత్నించాలి. మానవులందరితో హేతుత్వం(Reason) ఉన్నది కనుక వారంతా సమానులు. వారి చైతన్యస్థాయిలో తరతమ భేదాలున్న వారిలోని అంతర్గతకక్షి సమాన స్వభావం కల్గినది అని గ్రహించిన మానవాళికి మానవుడే మూలం(Man is the root of mankind) అనే మార్కు ఎ

చినా లేక నడక వరుగుగా మారినా ఏదైనా సరే సాగిపోవలసిందే. ఈ సందర్భంగా కృషి, అసమానత అనేక కారణాలవల్ల ఏర్పడుతాయి. ఆ యాదేశపు లేక ప్రాంతపు సహజ సంపద, జనసంఖ్య, జీవనవిధానం, ఆస్తిస్వామ్య పద్ధతి, మతాలు విశ్వాసాలు, నాగరికతా, ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు, సంస్కృతీ, రాజకీయ వ్యవస్థ, ఇన్ని కారణాలుగా పేర్కొనవచ్చును. ఆర్థికత మౌలిక కారణం, తతిమ్మా అన్ని అప్రాధాన్యాలు కాకపోయినా ఆర్థికత అనే పునాదిపై ఆధారపడివి అనడం చరిత్ర చెప్పిన గుణపాఠానికి వ్యతిరేకం. ఆర్థికత వతిమ్మా వాటిపై- రాజకీయం, న్యాయం, మతం, నీతి, కళ, సాహిత్యంలాంటివి ప్రభావం చూపుతుందనేమాట వాస్తవమేకాని అవి కూడ ఆర్థికతపై ప్రభావం చూపిస్తాయనే అంశాన్ని విస్మరించరాదు. ఆ ప్రభావాన్ని తక్కువ అంచనావేయడం క్షుతవ్యంకాదు, వీటి సంజంధాలు సూటిగా కార్యకారణ సూత్రాన్నిబట్టి ఉంటాయనుకోవడం, లేక తతిమ్మావన్నీ ఆర్థికతను ప్రతిబింబించుటమో లేక ప్రతిఫలించుటమో చేస్తాయనుకోవడం భ్రమ. మార్కుస్ ప్రవచించిన సిద్ధాంతము పాక్షికసత్యము అలాగే ఫ్రాయిడు సిద్ధాంతం పాక్షికమే. ఆర్థికత, సెక్సులు మానవ జీవితాన్ని చాలా ప్రభావితం చేస్తాయనడంలో సందేహంలేదు. కాని అవే సిద్ధాంతాలక అంశాలు అనడం పొరపాటువుతుంది. సిద్ధాంతకర్తలు యుగపురుషులని సంభావితై వారు తమ కాలానికి అనువైన అవసరమైన సిద్ధాంతాలను ఆనాటికి అందుబాటులో ఉన్న జ్ఞానాన్ని ఆధారం చేసుకొని సూక్ష్మీకరించి ప్రకటించారని అర్థంచేసుకుంటే చిక్కుపొల్న ఇట్టే విడిపోతుంది.

ఏతావాతా తెలియదేమంటే అసమానత పోగొట్టాలంటే బహుముఖమైన కృషి ఏకకాలంలో జరగాలి. రాజకీయార్థిక సామాజిక సాంస్కృతిక రంగాలన్నింటి కృషి, సంఘర్షణ, పోరాటం సాగాలి, ప్రయత్నం కుంటు పడరాదు. దీనికి మున్నందుగా అసమానతను గుర్తించగల్గిన స్వేచ్ఛాప్రియులు సమానత్వాన్ని ఆకాంక్షించేవారు తగినంతమంది ఏర్పడాలి. వారు తాము గ్రహించిన విషయాన్ని తదితరులకు తెలియజెప్పాలి. కనీసం తగినంతమంది మానసికంగా ప్రజాసేకంలో భావవిప్లవం రావాలి, స్వేచ్ఛా, సమానత్వం సాధాత్మత్వం అనే మౌలికవిలువల్ని ఆదరించ

ఆలోచనాతరంగాలు

హ్యూమనిస్టు సాహిత్యం, హేతువాద సారస్వతం

1. ఎం. ఎస్. రాయ్ జీవితము : సిద్ధాంతము
కోగంటి రాధాకృష్ణమూర్తి రు. 25-00
2. ఫాసిజం : ఎం. ఎస్. రాయ్ అ|| రావిపూడి వెంకటాద్రి 7-00
3. నవ్యమానవవాదం ,, అ|| ఎ.జి.కె.ఆర్.ఎం.వి.రామమూర్తి 6-00
4. మానవ నాగరికత ,, అ|| డా|| బి.ఎస్.ఎల్.హనుమంతరావు 8-00
5. కమ్యూనిజానికి అవతల ,, అ|| ఎం. వి. రామమూర్తి 10-00
6. భారతవారి ఆదర్శం ,, అ|| మల్లాది సుబ్బయ్య 10-00
7. ఎం. ఎస్. రాయ్ భారత కమ్యూనిజం : రావిపూడి వెంకటాద్రి 80-00
8. మహామనీషి ఎం. ఎస్. రాయ్ : కొల్లా సుబ్బాగౌడ్ 10-00
9. రాధికల్ హ్యూమనిజం : రావిపూడి వెంకటాద్రి 7-00
10. హ్యూమనిజం : ఎం. వి. రామమూర్తి - -
11. హేతువాదం అంటే : ,, 4-00
12. ఆలోచనాతరంగాలు : ,, 12-00
13. మార్క్సిజం : చరిత్ర నేర్పరిపాఠాలు :
కోగంటి రాధాకృష్ణమూర్తి 12-00
14. గాంధీమార్గం : ,, 12-00
15. విశ్వతత్వం : రావిపూడి వెంకటాద్రి 12-00
16. నాస్తికత్వం : నాస్తికత్వం ,, 12-00
17. జైలు అనుభవాలు ఎం. వి. రామమూర్తి 3-00
18. ఆధునిక విజ్ఞానం ఎ. పూర్ణచంద్రారెడ్డి 10-00
19. భావ విప్లవం : వర్ణనైతన్యం : రావిపూడి వెంకటాద్రి 10-00
20. సెక్యులరిజం : పి. సత్యనారాయణ 5-00
21. జీవమంటే ఏమిటి ? : రావిపూడి వెంకటాద్రి 5-00

పుస్తకాలకు :

“వికాసం”

9, ఎం. ఐ. జి. హెచ్. కాలనీ, మెహిదీపట్నం

హైదరాబాద్ - 500 028. ఫోన్ 31423

గమనిక :- వి.పి. చక్రతిలో సగం పైకంముందుగా వంచవలెను.

25 శాతం కమీషను. వి. పి. పి. శాస్త్రి ఆదనం

సిద్ధాంతాన్ని మననం చేసుకొని, మానవాభ్యుదయానికి మా నవు డే కొలమానం (Man is the measure of progress) అనే ప్రోటోగోరసు ప్రవచనాన్ని మదిలో ఉంచుకుంటూ సమిష్టి కృషిని ప్రబోధ సంఘటనా విప్లవాయుత కార్యక్రమాలతో సాగిస్తే సమానత్వం సాధించగలం. కనీసం అసమానతలను చాలావరకు తగ్గించగలం.

(‘సమానతా మవ్వెక్కడ’ గ్రంథంతో వ్యాసం.)

—